Dnr: 2025–3629

Skellefteå kommun

Översiktsplan 2045

Översiktsplan för Skellefteå

Granskningshandling

Översiktsplan för Skellefteå kommun

Projektledningsgrupp: Angelica Eklund Riechert, samhällsstrateg, Lovisa Hällkvist, fysisk planerare, Simon Markusson, samhällsstrateg.

Projektgrupp: Richard Widman, planingenjör, Markus Dahlström, fysisk planerare, Linda Haraldsson, mark- och exploateringsstrateg, Camilla Ek, mark- och exploateringsingenjör.

Övriga kompetenser: Tjänstepersoner från berörda förvaltningar

Ledningsgrupp: Karin Degerfeldt, samhällsutvecklingschef, Lars Hedqvist, planeringschef, Helena Maide, planchef samhällsbyggnad.

Styrgrupp: Kommunstyrelsens arbetsutskott och övriga gruppledare i kommunstyrelsen.

Kartor: Markus Dahlström

Foto framsida: Lars Johansson

Skellefteå kommun
931 85 Skellefteå
0910-73 50 00
kundtjanst@skelleftea.se

Granskning

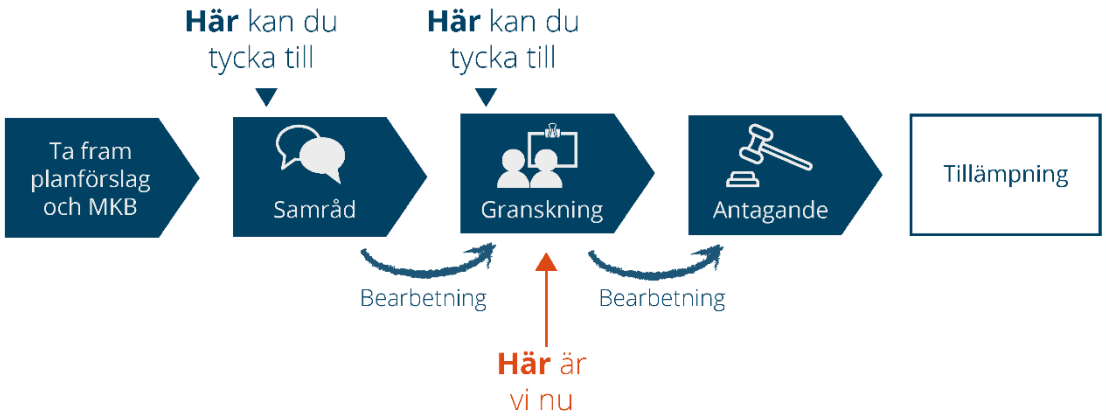
Skellefteå kommun har tagit fram ett förslag på översiktsplan. Planförslaget var ute på samråd våren 2026. Ett bearbetat förslag redovisas i denna granskningshandling och kommunen välkomnar synpunkter från allmänhet, myndigheter, näringsliv, föreningar och övriga berörda.

Efter granskningen görs en slutlig bearbetning innan översiktsplanen lämnas till kommunfullmäktige för antagande.

Lämna synpunkter:

Hemsida: www.skelleftea.se/översiktsplan2045
Mejl: bygg-ochmiljo.namnden@skelleftea.se
Brev: Skellefteå kommun, Bygg- och miljönämnden, 931 85 Skellefteå

Uppge ärendenummer **BMN 2025-3629,** Översiktsplan 2045.

Innehållsförteckning

Inledning..... 5
Planens avgränsning 5
Så läser du översiktsplanen..... 5

Skellefteås utveckling..... 6
Skellefteå i förändring..... 7
Skellefteå i omvärlden..... 7
Ett växande Skellefteå 7

Vision och utvecklingsinriktning 8
Från Strategi 2030 till utvecklingsinriktningar..... 9
Utvecklingsinriktningar 10
Utvecklingsinriktningskarta 12

Temaområden..... 13
Den bebyggda miljön 13
Kommunikationer..... 22
Grön & blå infrastruktur 31
Klimatanpassning & beredskap 36
Kultur, fritid, hälsa & samhällsservice 41
Näringsliv & kompetensförsörjning..... 47
Tekniska försörjningssystem & cirkularitet 51

Mark- och vattenanvändning..... 58
Mark- och vattenanvändningskarta..... 57
Förklaring av begrepp i kartan 58

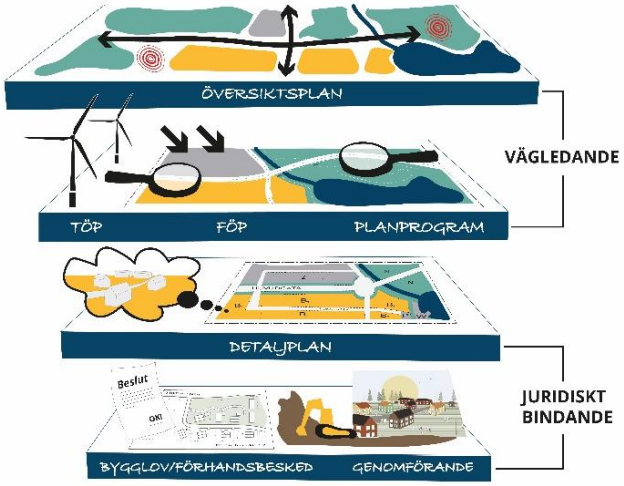
Hänsyn..... 62
Platser där särskild hänsyn krävs 63
Vad är ett riksintresse?..... 63
Skyddade naturmiljöer och riksintressen..... 64
Riksintresse friluftsliv 66
Kulturmiljö 67
Ställningstagande..... 68
Riksintresse kommunikationer 70
Riksintresse totalförsvaret..... 72
Riksintresse värdefulla ämnen och mineraler..... 74
Riksintresse energiproduktion..... 74
Areella näringar..... 75
Hälsa och säkerhet 80
Miljökvalitetsnormer (MKN)..... 84
Vattentäkter och vattenskyddsområden 87
Fysiska förutsättningar i kommunen..... 88
LIS 89

Översiktsplanering i Skellefteå..... 90
Översiktsplaneringens nivåer..... 91
Styrning och mål 92
Mellankommunala frågor 92
Dialoger..... 93

Inledning

Översiktsplanen är kommunens långsiktiga strategiska verktyg för att vägleda hur mark- och vattenområden ska användas samt hur den byggda miljön ska utvecklas, användas och bevaras. Planen omfattar hela kommunens geografiska yta och utgör ett ramverk för kommunens övriga fysiska planering, såsom fördjupade översiktsplaner, tematiska tillägg, planprogram, detaljplaner och bygglov.

Översiktsplanen styrs huvudsakligen av plan- och bygglagen (PBL) och miljöbalken (MB). Den är inte juridiskt bindande, men ska vara vägledande vid beslut om mark- och vattenanvändning och speglar den politiska viljeinriktningen för kommunens utveckling. Eventuella avvikelser från översiktsplanen ska därför motiveras.

Figur 1. Planeringsnivåer för den fysiska planeringen, omarbetad av Boverkets illustration.

Planens avgränsning

Översiktsplan 2045 omfattar hela Skellefteå kommun. För vissa geografiska områden eller sakfrågor finns även fördjupade översiktsplaner (FÖP) och tematiska tillägg (TÖP), som kompletterar den kommunövergripande översiktsplanen med en mer detaljerad vägledning. Översiktsplan 2045 behandlar mark- och vattenanvändningen på en övergripande nivå och dess ställningstaganden och riktlinjer gäller för hela kommunen.

Så läser du översiktsplanen

Översiktsplanen beskriver kommunens långsiktiga inriktning för mark- och vattenanvändning och den byggda miljön. Planen är uppbyggd av följande delar:

Översiktsplan 2045

- **Skellefteås utveckling** beskriver kommunens utveckling över tid, omvärldens påverkan och kommunens befolkningsmål.
- **Vision och utvecklingsinriktning** beskriver kommunens vision och utvecklingsinriktning.
- **Temaområden** beskriver planens olika sakområden och redovisar riktlinjer för den fortsatta planeringen.
- **Mark- och vattenanvändningskartan** visar kommunens långsiktiga mark- och vattenanvändning och ska läsas tillsammans med planens texter.
- **Hänsyn** redovisar planeringsförutsättningar, allmänna intressen, risker samt riktlinjer och ställningstaganden för fortsatt planering och prövning.
- **Översiktsplanering i Skellefteå** beskriver kommunens arbetssätt för översiktsplanering, den kontinuerliga översiktsplaneringen samt planens koppling till styrdokument, mellankommunala frågor och dialoger.

Miljökonsekvensbeskrivning

- Till planen hör även en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) som redovisar planens betydande miljöpåverkan.

Bilagor

- Till planen hör även PM Jordbruksmark och PM Rennäring.

Digitala kartor

- Planens digitala kartor för mark- och vattenanvändning samt hänsyn finns tillgängliga på webbsidan: ÖP 2045 Granskning

Skellefteås utveckling

Skellefteå i förändring.....7

Skellefteå i omvärlden 7

Ett växande Skellefteå.....7

Skellefteå i förändring

Skellefteås utveckling har formats av samspelet mellan naturens resurser och människors drivkraft. Älven, skogen, malmen och vattenkraften har under lång tid varit grunden för kommunens utveckling och skapat förutsättningar för jord- och skogsbruk, industri, handel och innovation. Tillsammans har de format en kommun med en stark entreprenörsanda, en mångfald av näringar och en flerkärnig struktur där staden, tätorterna och landsbygderna utvecklats utifrån sina olika förutsättningar och styrkor.

Kommunen ligger inom det traditionella samiska området Sápmi. Samisk kultur, markanvändning och rörlighet har under lång tid präglat landskapet genom bland annat renskötsel, jakt, fiske och handel. Tillsammans med senare tiders jordbruk, industri och samhällsbyggnad har detta bidragit till att forma det landskap och den identitet som präglar Skellefteå idag.

Under de senaste decennierna har kommunen genomgått flera stora förändringar, från industrins omställning och en period av befolkningsminskning till dagens gröna industriomställning. Samtidigt har utvecklingen visat hur snabbt förutsättningarna kan förändras och hur starkt kommunen påverkas av globala händelser, teknikutveckling och ekonomiska konjunkturer. Erfarenheterna från både tillväxt och omställning har tydliggjort betydelsen av långsiktig planering och förmågan att möta förändrade förutsättningar över tid.

Skellefteå i omvärlden

Skellefteås utveckling påverkas av förändringar på global, nationell och regional nivå. Den gröna omställningen, energiomställningen, klimatförändringarna och ett förändrat säkerhetsläge skapar nya förutsättningar för kommunens utveckling. Samtidigt förändras demografin, arbetsmarknaden och behoven av bostäder, service och infrastruktur.

Norra Sveriges betydelse för Europas energi- och råvaruförsörjning har ökat under senare år. Utvecklingen skapar stora möjligheter för Skellefteå men innebär också ökade krav på mark, transporter, energisystem, kompetensförsörjning och bostäder.

Klimatförändringar, förändrade handelsmönster, teknikutveckling och ett förändrat säkerhetsläge ställer samtidigt nya krav på kommunens planering. För att möta dessa förändringar behöver översiktsplanen skapa förutsättningar för ett resilient och långsiktigt hållbart samhälle.

Ett växande Skellefteå

Skellefteå kommuns långsiktiga planeringsmål är att skapa förutsättningar för 100 000 invånare till 2040 och ta höjd för 125 000 år 2050. För att möjliggöra detta behöver kommunen ha en långsiktig planeringsberedskap för bostäder, verksamheter, infrastruktur och samhällsservice.

Översiktsplanen redovisar en långsiktig planeringsberedskap för att möjliggöra denna utveckling. Utvecklingstakten och behovet av nya bostäder påverkas samtidigt av befolkningsutveckling, arbetsmarknad och omvärldsförändringar. Behovet av bostäder, planberedskap och markreserv behöver därför följas upp och aktualiseras löpande genom kommunens bostadsförsörjningsarbete och vid kommande aktualiseringar av översiktsplanen.

Vision och utvecklingsinriktning

Från Strategi 2030 till utvecklingsinriktningar 9

Utvecklingsinriktningar 10

Utvecklingsinriktningskarta 12

Från Strategi 2030 till utvecklingsinriktningar

Skellefteå kommuns gemensamma vision och Strategi 2030 anger den långsiktiga riktningen för kommunens utveckling. Strategin gäller för hela kommunen och verksamheter och beskriver de övergripande mål och strategiområden som ska vägleda kommunens utveckling.

En hållbar plats för en bättre vardag - Så lyder Skellefteå kommuns vision för ett framtida Skellefteå som plats att verka och bo på. Visionen anger riktningen för kommunens utveckling och beskriver ett Skellefteå som växer på ett hållbart sätt.

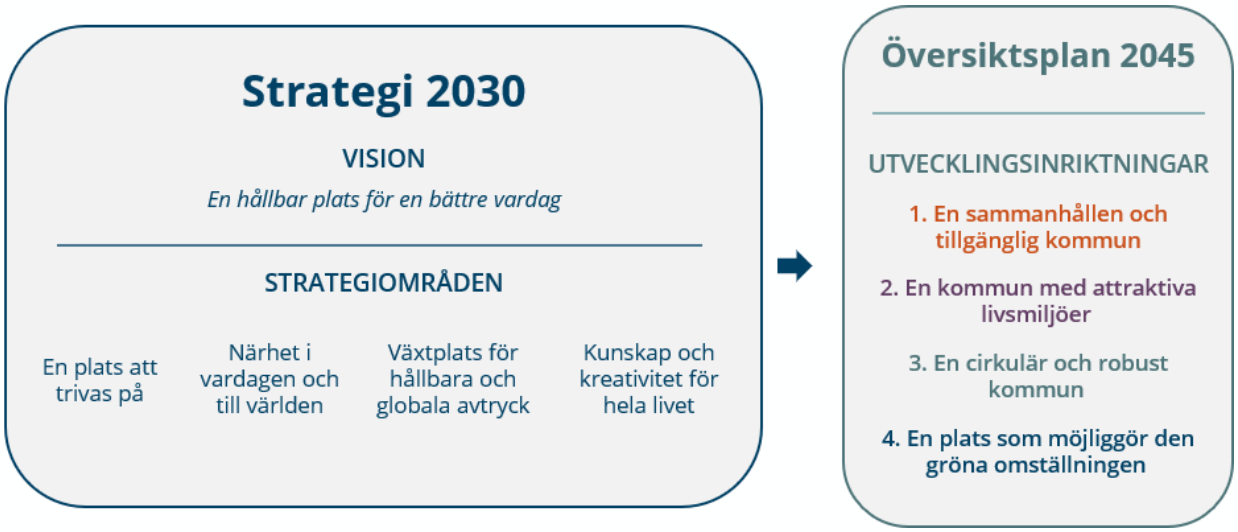
En hållbar plats - Skellefteå ska utvecklas med respekt för vår miljö, människor och gemensamma tillgångar. Kommunen ska växa och samtidigt vara inkluderande. Tillsammans skapar vi en attraktiv plats.

En bättre vardag - Skellefteå ska erbjuda en bättre vardag för alla, där närhet och enkelhet skapar goda livsvillkor. Stad och landsbygder knyts samman och erbjuder både lugn, natur, service och arbetsmöjligheter. En stark välfärd och arbetsmarknad bidrar till trygghet och framtidstro.

Utvecklingsinriktningar

Översiktsplanen har ett mer avgränsat uppdrag enligt plan- och bygglagen. Den ska visa hur kommunens mark- och vattenanvändning, bebyggelse, infrastruktur och övriga fysiska miljö ska utvecklas för att bidra till bland annat visionen och Strategi 2030.

För att omsätta Strategi 2030 i den fysiska planeringen har översiktsplanen därmed fyra utvecklingsinriktningar. De utgår från Strategi 2030 och beskriver hur den fysiska strukturen kan bidra till att uppnå kommunens vision och strategiska mål.

1. En sammanhållen och tillgänglig kommun

Skellefteå ska utvecklas som en sammanhållen kommun där människor, platser och verksamheter har god tillgång till boende, service, arbete och kommunikationer.

För att skapa detta behöver den flerkärniga ortstrukturen tas tillvara och stärkas genom att staden, tätorterna och landsbygderna kompletterar varandra.

Det gör vi exempelvis genom att:

- skapa goda förutsättningar för landsbygdernas utveckling utifrån deras egna kvaliteter och behov
- stärka de större tätorterna som lokala centrum med service, mötesplatser och kollektivtrafik
- utveckla staden som kommunens centrum för arbetsplatser, utbildning, handel, kultur och offentlig service
- stärka sambanden mellan boende, service, arbete och kommunikationer
- utgå från varje plats unika förutsättningar, kvaliteter och funktioner

Varför är detta viktigt?

Det gör det möjligt för fler att bo, arbeta och ta del av service, upplevelser och aktiviteter i hela kommunen. När viktiga samhällsfunktioner finns på flera platser stärks tillgängligheten, den sociala sammanhållningen och kommunens robusthet.

2. En kommun med attraktiva livsmiljöer

Skellefteå ska erbjuda attraktiva livsmiljöer som präglas av trivsel, trygghet och variation. Människor ska kunna bo, arbeta och leva i miljöer som främjar hälsa, gemenskap och livskvalitet i staden, tätorterna och på landsbygderna.

För att skapa attraktiva livsmiljöer behöver den fysiska planeringen utgå från människors olika behov och livsskeden. Livsmiljöerna ska vara tillgängliga, inkluderande och bidra till ett aktivt vardagsliv.

Detta innebär bland annat att vi behöver:

- skapa förutsättningar för varierade boendemiljöer
- utveckla mötesplatser, grönområden och möjligheter till rekreation
- utforma offentliga miljöer med god gestaltning och hög kvalitet
- planera för tillgängliga och inkluderande miljöer som kan användas av alla, oavsett ålder eller funktionsförmåga
- ta tillvara kulturmiljöer, landskapets karaktär och platsers identitet

Varför är detta viktigt?

Attraktiva livsmiljöer stärker människors livskvalitet, främjar jämlika livsvillkor och bidrar till ökad trygghet. Samtidigt utvecklas kommunens attraktivitet och långsiktiga hållbarhet.

Plats för möten, liv och rörelse. Foto: okänd

3. En cirkulär och robust kommun

Skellefteå ska utvecklas som en cirkulär och robust kommun där resurser används effektivt och hålls i kretslopp över tid. Det bidrar till minskad klimatpåverkan och stärker kommunens resiliens och långsiktiga motståndskraft.

För att skapa en cirkulär och robust kommun behöver resurser som material, energi, vatten, mark och biologiska resurser användas på ett hållbart sätt. Samtidigt behöver samhället vara rustat för att hantera förändringar, störningar och klimatförändringar.

För att uppnå detta behöver vi exempelvis:

- ta tillvara befintliga byggnader, strukturer och infrastruktur
- skapa förutsättningar för återbruk, samnyttjande och flexibla lösningar
- samordna energi- och resursflöden mellan olika verksamheter
- använda gröna och naturbaserade lösningar för klimatanpassning och dagvattenhantering
- skapa förutsättningar för cirkulära värdekedjor och industriell symbios

Varför är detta viktigt?

Genom ett mer cirkulärt och robust samhälle minskar resursanvändningen och klimatpåverkan samtidigt som kommunens motståndskraft stärks. Det skapar bättre förutsättningar att hantera klimatförändringar, störningar och framtida kriser.

4. En plats som möjliggör den gröna omställningen

Skellefteå ska utvecklas som en plats som möjliggör den gröna omställningen. Den fysiska planeringen ska möjliggöra tillväxt, innovation och hållbar resursanvändning.

För att möjliggöra den gröna omställningen behöver kommunen skapa goda förutsättningar för näringslivets utveckling, nya etableringar och hållbara energisystem.

Den fysiska planeringen bidrar bland annat genom att:

- skapa fysiska förutsättningar för befintliga och nya verksamheter, gröna näringar och innovationer att utvecklas
- säkerställa att mark, energi och infrastruktur används effektivt
- planera för resurseffektiva och långsiktigt hållbara verksamhetsområden
- stärka hållbara transporter och fungerande godsflöden

Varför är detta viktigt?

Goda förutsättningar för näringsliv, innovation och hållbara energisystem stärker kommunens konkurrenskraft och bidrar till fler arbetstillfällen. Det skapar också förutsättningar för en stark välfärd och en attraktiv kommun att leva och verka i.

Skellefteå bike arena. Foto: Sven Burman

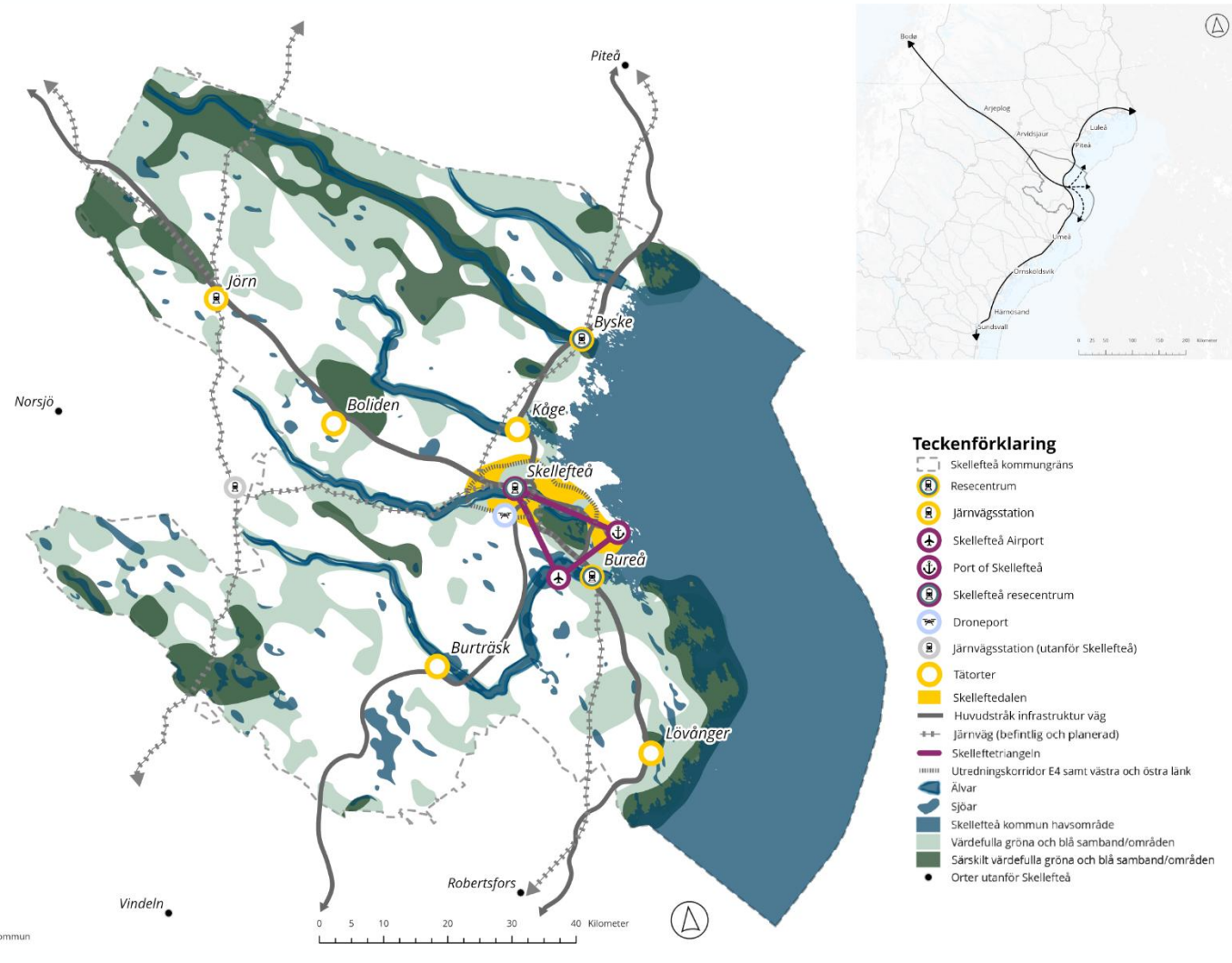
Utvecklingsinriktningskarta

De fyra utvecklingsinriktningarna kommer till uttryck i översiktsplanens utvecklingsinriktningskarta, som illustrerar kommunens långsiktiga utvecklingsstruktur geografiskt. Den ska läsas tillsammans med mark- och vattenanvändningskartan och planens ställningstaganden. Följande strukturer illustreras i kartan:

Bebyggelsestrukturen visar hur den flerkärniga ortstrukturen kan utvecklas, där Skellefteå, tätortskärnorna och landsbygderna kompletterar varandra och tillsammans skapar förutsättningar för bostäder, service, arbetsplatser och beredskap.

Infrastrukturen visar de viktigaste sambanden mellan orterna och hur väg, järnväg, hamn och flygplats tillsammans skapar god tillgänglighet, hållbara transporter och ett robust transportsystem för människor, näringsliv och samhällsviktiga funktioner.

Den **gröna- och blå infrastrukturen** visar de större natur-, vatten- och landskapssambanden som utgör grunden för biologisk mångfald, ekosystemtjänster, klimatanpassning, friluftsliv och attraktiva livsmiljöer. De grönområden som redovisas kan utgöra delar av större ekologiska värdetrakter och sammanhängande livsmiljöer som fortsätter över kommungränserna.

© 2026 Skellefteå kommun

Temaområden

Den bebyggda miljön 13

Kommunikationer 22

Grön & blå infrastruktur 31

Klimatanpassning & beredskap 36

Kultur, fritid, hälsa & samhällsservice 41

Näringsliv & kompetensförsörjning 47

Tekniska försörjningssystem & cirkularitet 51

Den bebyggda miljön

Ortstruktur och kommundelar

Skellefteå kommun är stor till ytan och rymmer en stor variation, från glesare landsbygder till stadsmiljö, från kustområden till inlandets skogar och älvdalar. Kommunen består av ett nät av orter i olika storlekar och med olika funktioner som tillsammans bildar en helhet och kommunens ortstruktur. Dessa platser samspelar och kompletterar varandra när det gäller service, handel, transporter, föreningsliv, arbetsmarknad och boendemiljöer. Det är ett samspel som kommunen vill utveckla och stärka för att hela Skellefteå ska fortsätta vara en hållbar plats att bo, leva och verka i.

Samtidigt innebär kommunens stora geografiska utbredning och spridda ortstruktur vissa utmaningar. Avstånd mellan orter kan göra det utmanande att upprätthålla service, kollektivtrafik, effektiva transporter och teknisk infrastruktur på ett resurseffektivt sätt. Det kan även påverka förutsättningarna för kompetensförsörjning och tillgången till arbetskraft i olika delar av kommunen. För att möta dessa utmaningar behöver sambanden mellan orter stärkas och orternas roller utvecklas utifrån sina förutsättningar.

Kommundelar och lokala kvaliteter

Kommunens olika delar har skilda förutsättningar och kvaliteter kopplade till exempelvis kustlandskap, älvdalar, jordbruksbygder, naturmiljöer, industri, besöksnäring och tillgång till service och kommunikationer. Dessa skillnader är en viktig del av kommunens identitet och bidrar till varierade typer av boendemiljöer, näringsliv och livsstilar.

I varje kommundel finns en tätortskärna[1] som fungerar som en nod. Runt tätortskärnan finns mindre orter och byar som bidrar med ytterligare kvaliteter, såsom närhet till natur, småskalighet och lokal service. Tillsammans bildar de en struktur där invånare och verksamheter drar nytta av närhet till både natur och samhällsservice.

Kommundelarna binds idag samman genom ett omfattande vägnät som knyter ihop orterna med varandra. Detta gör det möjligt att bo i en del av kommunen och arbetspendla eller ta del av service i en annan. Att fortsätta utveckla mobilitet och tillgänglighet är därför avgörande för hela kommunens utveckling, liksom möjligheten att upprätthålla och stärka orternas olika roller.

Robusthet och redundans

En stärkt ortstruktur ger inte bara goda möjligheter för boende, service och arbetsmarknad, utan skapar också en ökad robusthet och redundans i hela kommunen. Det innebär att viktiga servicefunktioner kan finnas i flera orter och kan komplettera varandra och upprätthållas även om delar av kommunen påverkas av störningar eller kriser. När flera orter fyller viktiga funktioner minskar sårbarheten samtidigt som tillgängligheten till service, arbetsplatser och mötesplatser kan stärkas i hela kommunen.

Flera noder innebär flera potentiella mötespunkter, omlastningsplatser och reservlösningar som kan nyttjas beroende på situation. Det gäller såväl den civila beredskapen som näringslivets och kommunens funktioner. Detta bidrar till översiktsplanens inriktning om en sammanhållen och tillgänglig kommun genom att stärka sambanden mellan stad, tätorter och landsbygder samt skapa förutsättningar för att hela kommunen ska kunna fungera som en helhet.

Genom att utgå från platsers unika förutsättningar och roller kan planeringen bidra till att varje del av kommunen utvecklas utifrån sina styrkor, oavsett om det handlar om kustnära livsmiljöer, jord- och skogsbruksprägladebygder, växande tätorter eller områden med starkt näringsliv och industri. Tillsammans bidrar ortvariationen till en robust och sammanhållen kommun, där hela Skellefteå kan växa på ett hållbart sätt.

[1] Tätortskärna är de större tätorterna i kommunen som har grundläggande servicefunktioner av vikt för invånare i orten och omlandet. Dessa är Boliden, Bureå, Burträsk, Byske, Jörn, Kåge, Lövånger och Skellefteå tätort.

Riktlinjer för ortstrukturen

- I fördjupade översiktsplaner och efterföljande planering ska tätortskärnornas roll som noder för service, mötesplatser, transporter och arbetsliv konkretiseras och stärkas, i samspel med omgivande landsbygder. Upprätthållande av ortstrukturen ska bidra till redundans och robusthet.
- Kommunens orter och byar ska kunna utvecklas utifrån sina egna förutsättningar, lokala initiativ och efterfrågan, samtidigt som platsens karaktär och platsspecifika värden beaktas.

Bostäder

Bostadsstruktur nuläge

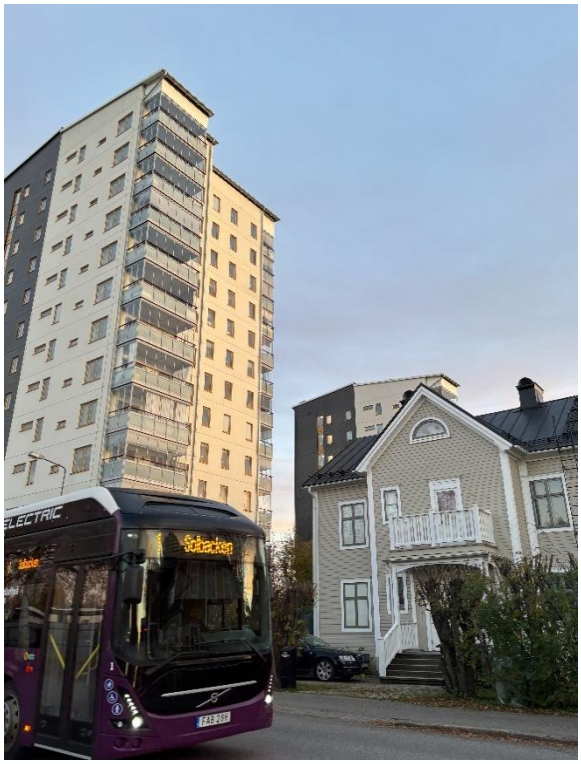
Skelleftedalen utgör kommunens stadsområde och sträcker sig i en öst–västlig riktning med centrum som nav. Här finns stadens olika stadsdelar, som har vuxit fram i olika etapper och tillsammans bildar en sammanhängande stadsmiljö. Bostadsutbudet är varierat och omfattar allt från flerbostadshus i centrala lägen till småhusområden, radhus och nyare bostadsområden i stadens ytterområden. De olika stadsdelarna erbjuder varierade boendemiljöer med olika täthet, karaktär och närhet till service, grönområden och arbetsplatser. Stadsområdets struktur har formats av landskapets förutsättningar. Älven med sina biflöden, järnvägen och dalgångens sluttningar är tydliga strukturbildande element som har påverkat hur staden har utvecklats över tid.

Tätortskärnorna i kommunen är belägna längs större kommunikationsstråk och/eller intill större vattenområden. Bebyggelsen domineras till stor del av småhus, medan flerbostadshus vanligen återfinns i de centrala delarna, ofta i två till fyra våningar.

Bebyggelsen i landsbygderna har historiskt vuxit fram längs landsvägar, vattendrag och sjöar, ofta på natursköna platser med goda möjligheter för skogs- och jordbruk och skapat tydliga bebyggelsestrukturer. Bostadsbebyggelsen består främst av småhus och gårdsbildningar, med inslag av mindre flerbostadshus i vissa byar och samhällen.

Skellefteå kommun rymmer därmed en stor variation av boendemiljöer, från stadsmiljö och tätorter till kustnära lägen, bymiljöer och landsbygder. Detta är en viktig kvalitet som skapar möjligheter för olika livsstilar, livssituationer och behov.

I flera delar av kommunen finns en efterfrågan på boendemiljöer som kombinerar närhet till natur och vatten. Samtidigt präglas den befintliga bostadsstrukturen i många områden av en relativt ensidig fördelning av upplåtelseformer, där småhus dominerar i flera tätortskärnor och landsbygder medan flerbostadshus främst finns centralt i tätortskärnorna och Skelleftedalen. Det innebär att möjligheterna att bo kvar i sin närmiljö genom livets olika skeden varierar mellan olika delar av kommunen. I vissa områden märks också en ökad efterfrågan på permanentboende i tidigare fritidshusområden, vilket påverkar både bostadsutvecklingen och behovet av service och infrastruktur.

Skellefteå ska erbjuda en variation av bostäder. Foto: okänd.

Planberedskap

Kommunens långsiktiga planeringsmål att skapa förutsättningar för 100 000 invånare till 2040, och ta höjd för 125 000 till 2050 innebär att bostäder ska kunna möjliggöras i flera delar av kommunen; i Skelleftedalen, i tätortskärnorna och i landsbygderna. För att detta ska vara långsiktigt hållbart behöver utbyggnaden av nya bostäder ske utifrån ekonomiska förutsättningar, lokal efterfrågan och möjligheten att säkerställa en god livsmiljö. Det innebär att planering och genomförande ska ta hänsyn till lokalisering, lämplig mark, marknadens kapacitet, kommunens investeringstakt och behovet av att undvika obalanser mellan ut bud och efterfrågan.

Bostadsstruktur önskad utveckling

En jämställd bebyggd miljö utformas med hänsyn till människors olika vardagsmönster och behov av tillgänglighet till service, arbete, utbildning och fritidsaktiviteter. I stad och tätorter bör utveckling av ny bebyggelse ha sin utgångspunkt i befintliga bebyggelsestrukturer och bygga vidare på de kvaliteter som redan finns. Det innebär att stärka och vidareutveckla sammanhängande strukturer, där komplettering och förtätning kan bidra till ett mer effektivt markutnyttjande, ökat underlag för service och bättre förutsättningar för gång-, cykel- och kollektivtrafik.

En sådan struktur kan också bidra till att fler vardagsresor kan ske på ett enkelt och självständigt sätt. Särskilt viktigt är att utvecklingen stödjer livsmiljöer med närhet till vardagsfunktioner, mötesplatser och grönområden, så att de fungerar för människors vardagsliv i olika åldrar och livssituationer.

Radhusen ”färglådan” i Boliden. Foto: Patrick Degerman.

nya behov eller användningar som en del av stadens och tätorternas identitet. Det bidrar till resurseffektivitet och till att ta tillvara de värden som redan finns i den byggda miljön.

Vid större utbyggnadsprojekt är ett samlat helhetsgrepp viktigt, där bebyggelse, gator, teknisk infrastruktur och hantering av dag- och skyfallsvatten planeras i ett sammanhang. Exempelvis bör planeringen ta hänsyn till avrinningsområdets förutsättningar, så att vattenflöden hanteras på ett sätt som minskar risker nedströms. Genom att arbeta integrerat kan förutsättningar skapas för långsiktigt hållbara, robusta och attraktiva bebyggelsemiljöer.

I landsbygderna är den lägre tätheten, närheten till naturen och möjligheten till vattennära boende viktiga kvaliteter att ta vara på. Kommunen har därför en positiv grundinställning till bostadsbyggande i kommunens landsbygder och vill skapa goda förutsättningar för nya bostäder. Ny bebyggelse ska kunna möjliggöras där det är lämpligt med hänsyn till platsens förutsättningar, exempelvis vatten, avlopp, trafiksäkerhet och omgivningen. Ny bebyggelse bör bygga vidare på befintlig bebyggelsestruktur för att ta till vara befintliga kvaliteter och skapa en sammanhållen bebyggelseutveckling, men även andra lokaliseringar kan vara aktuella på landsbygden. Nya bostäder bör fortsatt bestå främst av småhus och gårdar, samtidigt som även andra bostadsformer kan vara aktuella där det finns efterfrågan och är lämpligt.

Enstaka bostäder kan hanteras genom förhandsbesked eller bygglov, medan större grupper av bebyggelse ofta behöver föregås av detaljplan. I gårds- och bymiljöer kan kompletterande bostadsbebyggelse bidra till att möjliggöra generationsskiften, stärka befintliga boendemiljöer och ta till vara lokal efterfrågan. Även sådan utveckling behöver ske med hänsyn till platsens förutsättningar och övriga berörda intressen.

Blandade upplåtelseformer

Den fortsatta utvecklingen bör sträva efter en variation i utbudet av bostäder där olika upplåtelseformer såsom hyresrätter, bostadsrätter och egnahem finns representerade utifrån efterfrågan och platsens förutsättningar för att skapa en mer robust bostadsförsörjning över tid.

Ett varierat bostadsutbud skapar förutsättningar för människor med olika ekonomiska förutsättningar, hushållstyper och livssituationer att hitta en bostad som motsvarar deras behov. Nya bostadsområden och förtätningar bör därför bidra till att bredda utbudet snarare än att förstärka redan ensidiga strukturer.

Hållbara och nya boendeformer

Hållbara boendeformer och nya sätt att planera och organisera boende är viktiga att utreda och möjliggöra, både i mindre och större utvecklingsprojekt. Det kan handla om nya sätt att organisera boende, dela resurser och utveckla byggande som bidrar till minskad miljöpåverkan och ökad social hållbarhet.

Exempel kan vara bo- och byggemenskaper och tiny houses, men också integrerade lösningar i större bostadsområden där innovation prövas i större skala. Det kan röra sig om nya byggmetoder, cirkulära flöden, delningstjänster, energieffektiva lösningar och andra koncept som bidrar till ett mer resurseffektivt och hållbart boende.

Gestaltning bostäder

God gestaltning är en central del av Skellefteå kommuns samhällsutveckling och en förutsättning för att skapa hållbara, jämlika och trivsamma livsmiljöer. Den byggda miljön bör utformas utifrån kunskap om hur olika grupper använder och upplever platser, så att stadsmiljöer, tätorter och landsbygder fungerar väl för alla invånare.

Arkitekturpolicy

Skellefteå kommuns arkitekturpolicy anger grundprinciper för hur den byggda miljön ska utvecklas och utgör ett gemensamt ramverk för både offentliga och privata aktörer. Policyn tydliggör vilka värden som ska vara vägledande och ska tillämpas genom hela samhällsbyggnadsprocessen – från översiktlig planering till detaljplan och bygglov. Den bidrar till att säkerställa god helhetsverkan och en medveten avvägning mellan funktion, hållbarhet och gestaltning över tid.

- ***Människan -*** Utformningen av bebyggelse och offentliga rum ska utgå från hur människor rör sig, vistas och orienterar sig i vardagen. Barns behov av överblickbara, trygga och

stimulerande miljöer som stödjer lek, rörelse och självständig användning är en viktig utgångspunkt i gestaltningen.

- ***Naturen -*** Naturens värden är en integrerad del av gestaltningen. Grönska, vatten och snö ska ses som självklara resurser i samhällsbyggandet och bidra med sociala, ekologiska och klimatmässiga värden.
- ***Platsen -*** Utvecklingen av den byggda miljön ska även ta sin utgångspunkt i platsens förutsättningar. Kommunens olika platser har skilda bebyggelsestrukturer, landskap och uttryck och det är positivt om ny bebyggelse harmoniserar med dessa för att stärka platsens värden. Det är viktigt att beakta området i sitt sammanhang för att förstå förutsättningarna. Genom att utgå från landskapets givna förutsättningar och terrängförhållanden kan modifiering av det befintliga landskapet genom exempelvis sprängning, schaktning och utfyllnad minimeras.
  Att ta tillvara och utveckla befintlig bebyggelse är en central del av ett resurseffektivt och cirkulärt samhällsbyggande. Platsers karaktär och värdefulla bebyggelsemiljöer ska bevaras och utvecklas med hänsyn till deras kulturhistoriska värden. Samtida tillägg och arkitektoniska uttryck kan, där det är lämpligt, bidra med nya årsringar i bebyggelsen och skapa miljöer där gammalt och nytt samspelar, förutsatt att de anpassas till platsens karaktär och kulturmiljövärden.
- ***Idén -*** Arkitektur är att ge idéer form. En tydlig idé och medvetna val i gestaltningen bidrar till miljöer som är genomtänkta, hållbara och meningsfulla för platsen och människorna.

Ovårdade byggnader

I flera delar av kommunen finns ovårdade eller övergivna byggnader och tomter som kan påverka helhetsintrycket av en ort och minska attraktiviteten för boende, företag och besökare. Detta är särskilt vanligt i områden som under längre tid haft minskad befolkning, förändrad service eller omstrukturering av näringslivet.

Orternas attraktivitet kan stärkas genom att bevara och renovera byggnader med kulturmiljövärden eller fortsatt användningspotential samt genom att hantera byggnader som är i så dåligt skick att de inte kan bevaras. En välskött byggd miljö bidrar till trivsel, trygghet och utvecklingskraft. Renoverade byggnader kan ge plats för nya bostäder och verksamheter, medan rivna byggnader kan möjliggöra ny bebyggelse eller annan markanvändning.

Fastighetsägare ansvarar enligt lag för att sköta och underhålla sina byggnader och tomter så att de inte utgör en olägenhet eller risk för omgivningen. Kommunen ska tydliggöra dessa skyldigheter, föra dialog med fastighetsägare och vid behov upprätta åtgärdsplaner. Om nödvändiga åtgärder inte vidtas kan kommunen besluta om föreläggande eller vite. Vid risk för liv och hälsa kan kommunen ingripa skyndsamt och i undantagsfall genomföra åtgärder på fastighetsägarens bekostnad.

Områden med fritidshuskaraktär

I kommunen finns flera områden av fritidshuskaraktär med höga kvaliteter och karaktärer som är viktiga att värna och varsamt utveckla. Dessa är framför allt belägna längs med kusten samt större sjöar och vattendrag. Bebyggelsen präglas ofta av mindre byggnadsvolymer och oregelbundna placeringar på tomten.

Inom flera av kommunens fritidshusområden finns ett omvandlingstryck, det vill säga en efterfrågan på att omvandla fritidshus till permanentboende. Vid omvandling eller komplettering inom dessa kan det finnas skäl att värna karaktäristiska kvaliteter och värden. Det kan exempelvis handla om kulturmiljövärden, viktiga rekreationsvärden eller om områden som omfattas av miljöbalkens strandskyddsreglering. Det är även viktigt att se till människors hälsa samt naturvärden i bedömning av möjlighet till val av tekniska lösningar för vatten och avlopp.

Vid ett högt omvandlingstryck kan behov av offentlig service uppstå. Bebyggelsens omfattning bör därför övervägas utifrån dess påverkan på servicebehov och platsens förutsättningar på längre sikt.

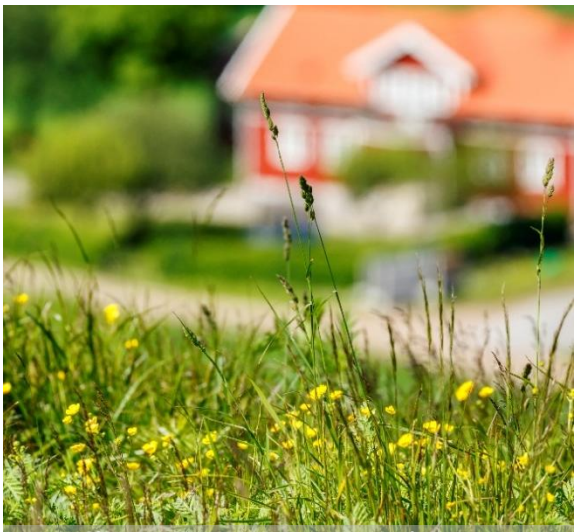
Sammantaget bidrar den önskade utvecklingen av den bebyggda miljön till att stärka översiktsplanens

inriktning 2 *Attraktiva livsmiljöer*, där den fysiska planeringen bidrar till goda boendemiljöer, fungerande vardagsliv och långsiktigt hållbara livsvillkor i hela kommunen.

Läs om mötesplatser och offentliga miljöer som också är den del av den bebyggda miljön i kapitel Kultur, fritid, hälsa och samhällsservice.

Riktlinjer för bostäder

- Ny bebyggelse ska i första hand bygga vidare på befintliga bebyggelsestrukturer för att skapa en robust och sammanhållen bebyggelseutveckling.
- Ett varierat bostadsutbud med olika upplåtelseformer, bostadstyper och boendeformer ska möjliggöras, utifrån efterfrågan och platsens förutsättningar.
- Ny bebyggelse bör i första hand anpassas till de förutsättningar som platsen och landskapet har, exempelvis i form av topografi, vegetation och befintlig bebyggelses karaktär.
- Nya och befintliga fritidshusområden bör präglas av småskalig bebyggelse. Bebyggelsens omfattning ska utredas i den enskilda detaljplanen utifrån platsens förutsättningar, omgivande karaktär och det uppkomna behovet av offentlig service.

Skellefteå erbjuder flera fritidshusområden. Foto: okänd.

Industri och verksamheter

Lokalisering av industri och verksamheter

Lokaliseringen av industri och verksamheter i Skellefteå kommun ska skapa långsiktigt hållbara etableringar genom att utgå från strategiska lägen med god tillgänglighet och effektiv infrastruktur.

Industriområden och större verksamheter bör i första hand placeras i anslutning till befintliga strukturer såsom större vägar, kollektivtrafikstråk, gång- och cykelstråk, energiförsörjning och tekniska system. Särskilt längs väg 95/372 och E4 finns goda förutsättningar för verksamhetsutveckling, då stråken knyter samman inlandet, Skelleftedalen och Skelleftehamn med viktiga nationella transportleder. Etableringar längs denna axel, även kallat Skelleftetriangeln, får tillgång till E4, hamnen, flygplatsen och den framtida Norrbotniabanan, vilket skapar starka logistik- och transportfördelar.

Energikrävande verksamheter har särskilda behov av stabil och hög kapacitet i energiförsörjningen och bör därför i första hand lokaliseras i lägen med god tillgång till elnät eller annan teknisk infrastruktur. Samlokalisering av verksamheter kan samtidigt skapa möjligheter för nyttjande av restvärme, industriell symbios och cirkulära flöden mellan verksamheter.

Störande, ytkrävande eller transportintensiva verksamheter bör lokaliseras till områden där påverkan på boendemiljöer kan begränsas och där logistikbehov kan tillgodoses. Genom att samla verksamheter med liknande behov i sådana områden stärks möjligheterna till samordningsvinster inom exempelvis energi, avfallshantering och transporter.

Vid lokalisering ska även beredskaps- och säkerhetsperspektivet beaktas, vilket ställer krav på genomtänkt lokalisering och hänsyn till omgivande mark- och vattenanvändning för att minska sårbarheter och risker.

Samtidigt är det viktigt att verksamheter och lokalt näringsliv ges möjlighet att etableras runt om i kommunen. I flera orter finns i dag planlagd mark eller områden som tidigare använts för industri och verksamheter. Dessa kan ge goda möjligheter att utveckla nya arbetsplatser nära bostäder, även om vissa planer kan behöva ses över eller anpassas.

Detta bidrar till kortare pendlingsavstånd och ett mer robust lokalt näringsliv.

I tätorternas utkanter kan det finnas goda lägen för verksamheter som kompletterar orternas funktion och erbjuder arbetsplatser med nära avstånd till hemmet. Det här behöver utredas i respektive fördjupad översiktsplan. Även landsbygderna rymmer goda förutsättningar för lämpliga verksamheter och dessa etableringar kan bidra till ett mer diversifierat och livskraftigt näringsliv i hela kommunen.

Genom en samlad struktur för industri och verksamheter där strategiska områden kombineras med etableringar i tätorter och landsbygder stärks kommunens konkurrenskraft och resiliens.

Gestaltning av industri- och verksamhetsområden

Industriområden påverkar bebyggelse- och landskapsbilden och är ofta det första som möter besökare och boende vid infarten till stad och större tätorter. En medveten och genomtänkt gestaltning är därför central för att skapa attraktiva och hållbara industriområden som fungerar väl både för verksamheter och omgivning.

Kommunen strävar efter att industri- och verksamhetsområden ska präglas av en helhetssyn i utformning, funktion och landskapsanpassning. Stora byggnadsvolymer bör ges en väl avvägd skala med färgsättning och materialval som minskar risken för olägenheter för närliggande bebyggelse. En tydlig struktur med välplanerade gator, gång- och cykelvägar, hållplatser och kollektivtrafik samt god belysning bidrar till trygghet och orienterbarhet, även under de mörka årstiderna.

Det är också viktigt att ta höjd för dagvattenhantering samt bevara vegetation där det är möjligt eller plantera ny för att motverka risken för värmeöar och för att skapa robusta och trivsamma arbetsmiljöer. Trädplanteringar, skyddszoner och vegetationsridåer kan bidra till både estetiska och ekologiska värden samt minska störningar mot närliggande bebyggelse.

Läs mer om näringsliv och kompetensförsörjning i kapitel Näringsliv och kompetensförsörjning.

Riktlinjer för industri och verksamheter

- Nya verksamheter, särskilt störande och transportintensiva, bör i första hand lokaliseras till områden med god tillgång till infrastruktur.
- Elintensiv verksamhet ska i första hand lokaliseras till platser med god tillgång till el- och energiinfrastruktur, där energi kan tas ut effektivt och med låg systempåverkan.
- Områden som är planlagda för verksamhet eller industri, eller som tidigare har använts för sådana ändamål, bör där det är lämpligt tas tillvara för ny verksamhet för att effektivisera markanvändningen och minska behovet av nyexploatering.
- Grönstruktur och ekosystemtjänster ska integreras i planeringen av verksamhetsområden för att minska hårdgjorda ytor, motverka värmeöar, hantera dagvatten lokalt och stärka den biologiska mångfalden.

Landskapskaraktärer

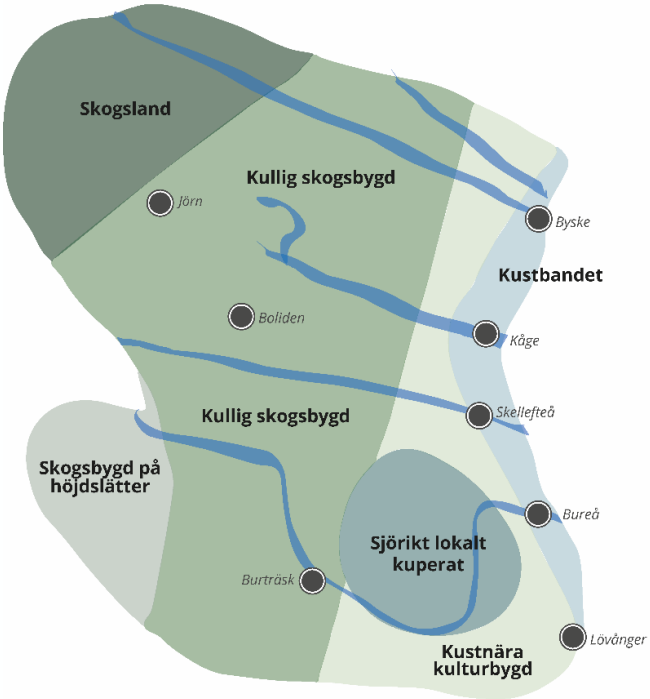
Landskapets karaktär har stor betydelse för människors identitet och den lokala platsens karaktär. Upplevelsen av landskapet är viktig både för det vardagliga friluftslivet och för besöksnäringen.

En landskapskaraktärisering av Västerbottens län delar in länet i sex karaktärsområden, varav fyra återfinns inom Skellefteå kommun: **kustbandet**, **kustnära kulturbygd**, **skogslandet** samt **dalgångar**.

Kustbandet omfattar hela kommunens kuststräcka och utmärks av ett flackt, öppet och relativt opåverkat landskap. Området har höga natur- och kulturmiljövärden och är känsligt för nya inslag som påverkar landskapsbilden.

Kustnära kulturbygd sträcker sig några kilometer in från kusten. Området präglas av öppna odlingsmarker, dalgångar och skogsklädda höjder. Ett delområde med särskild karaktär beskrivs som **sjörikt och lokalt kuperat**. De öppna jordbrukslandskapen är visuellt framträdande och känsliga för förändringar.

Dalgångar finns längs de större älvarna och kännetecknas av långa siktlinjer och stora värden för friluftsliv, rennäring och upplevelser. Även här är landskapsbilden ofta känslig för nya element.

Figur 2. Landskapskaraktärer i Skellefteå kommun.

Skogslandet täcker den största delen av kommunen och är uppdelat i två typer: **kullig skogsbygd** och **skogsbygd på höjdslätter**. Dessa områden domineras av barrskogar, myrar och sjöar. Skogslandet har generellt högre tålighet mot förändringar än övriga karaktärsområden, men ny exploatering behöver ändå anpassas till landskapets karaktär och värden.

Större förändringar i landskapet behöver hanteras i ett helhetsperspektiv och genom samlad avvägning, där landskapets karaktär, identitet och visuella kvaliteter beaktas. Avvägningen ska omfatta en bedömning av påverkan, anpassningsmöjligheter och samhällsnytta. Detta gäller exempelvis etableringar av täkter, större massupplag, kraftledningsstråk eller anläggningar för sol- och vindkraft.

I landskapets känsliga brytpunkter, såsom övergångar mellan skog och odlingslandskap, skogsklädda åsar och höjdryggar, älvdalen och kustzonen, är det särskilt viktigt att beakta landskapets förutsättningar. Anpassning till topografi, siktlinjer, natur- och kulturmiljövärden ska eftersträvas.

Riktlinjer för landskapskaraktärer

- Större förändringar i landskapet ska föregås av en samlad avvägning, där landskapets karaktär, identitet och visuella kvaliteter beaktas. Avvägningen ska omfatta en helhetsbedömning av påverkan, anpassningsmöjligheter och samhällsnytta.
- I landskapets känsliga brytpunkter är det särskilt viktigt att beakta landskapets förutsättningar. Anpassning till topografi, siktlinjer, natur- och kulturmiljövärden ska eftersträvas.

Kommunikationer

Trafiksystemet i Skellefteå kommun ska utvecklas i en hållbar och resurssnål riktning, där olika trafikslag ses som delar av ett sammanhängande system.

Skellefteå befinner sig i en expansiv fas med industrietableringar och stora investeringar i infrastruktur och service. Samhällsomvandlingen medför ökade behov av transporter för både människor och gods. Det ställer i sin tur krav på ett välfungerande och robust trafiksystem som kan stödja tillväxten och samtidigt bidra till en långsiktigt hållbar utveckling.

För att utveckla ett transportsystem som leder mot klimatmål och en god livsmiljö är det viktigt att den övergripande planeringen i större utsträckning blir målstyrd snarare än prognosstyrd. En sådan inriktning innebär att markanvändning och fysisk struktur planeras och tillämpas på ett sätt som stödjer hållbara resvanor samt en successiv förflyttning från ett starkt bilberoende till ett mer varierat resande med gång, cykel, kollektivtrafik och andra hållbara färdsätt.

Figur 4. Bild som visar trafikprogrammets prioritering av trafikslag, där resurssnåla resor prioriteras.

Ett sammanhållet transportsystem för hela kommunen

Det ska vara enkelt att resa i Skellefteå kommun, både mellan tätorter, mindre orter och inom staden. Trafiksystemet ska bidra till att minska de geografiska och sociala avstånden och stärka sambanden mellan kommunens olika delar.

Detta möjliggörs genom ett *hela-resan-perspektiv*, där det ska vara tryggt och effektivt att resa från dörr till dörr, oavsett färdsätt eller var i kommunen resan börjar. Det stärker kommunens flerkärniga ortstruktur genom att göra det enklare att resa mellan bostäder, arbetsplatser, service och aktiviteter.

För att underlätta hela resan behöver det finnas väl fungerande bytespunkter där olika färdsätt knyts samman. Sådana mobilitetshubbar kan samla exempelvis kollektivtrafik, cykel, pendlarparkeringar, bilpooler och laddinfrastruktur och utvecklas utifrån platsens förutsättningar och behov.

En mobilitetshubb är en fysisk plats i nära anslutning till service som ger möjlighet till byten mellan minst tre färdsätt och förenklar hela resan. Läs mer om mobilitetshubbar i *Riktlinjer för Mobilitetshubbar och noder (2024)*.

Kommunens parkeringsplanering ska utgå från ett samlat hela-resan-perspektiv och bidra till en levande, attraktiv och tillgänglig stad och stadskärna. Kommunens riktlinjer för parkering avser i första hand parkering i centralorten och Centrala stan där de största utmaningarna finns och där ytor för bilparkering är begränsade. För övriga delar av kommunen är parkeringssituationen relativt god. Där handlar det mer om hela-resan-perspektivet, där särskilda parkeringslösningar kan underlätta byte av färdmedel och därigenom även bidra till att göra det enklare att bo och verka på landsbygderna.

Gång- och cykel

Gång- och cykelnätet i Skellefteå kommun utgör en viktig del av trafiksystemet och bidrar till att göra hållbart resande enkelt, attraktivt och tillgängligt för alla. Kommunens strategiska inriktning för

utvecklingen av gång- och cykelnätet beskrivs i kommunens *Cykelprogram (2024)*, där infrastrukturen ska byggas ut och knytas samman utifrån tre huvudsakliga planeringsinriktningar:

1. ett sammanhängande huvudcykelnät
2. att underlätta vardagscykling
3. ökad trafiksäkerhet och trygghet.

Huvudcykelnätet ska koppla ihop stadsdelar, tätorter och viktiga målpunkter som skolor, arbetsplatser och hållplatser. Skellefteå kommun arbetar för att cykelstråk byggs även på landsbygderna. Detta sker genom att Skellefteå kommun tydligt prioriterar att cykelbanor byggs längs med statlig väg i Länstransportplanen. De sträckor som prioriteras ska medföra att samhällen, orter och tätorter byggs samman med cykelinfrastruktur, där särskild vikt läggs vid potential för arbets- och skolpendling med cykel. Fortlöpande drift- och underhållsinsatser, vinterväghållning och säkra korsningar är också viktiga delar för att nätet ska fungera året runt.

Genom att låta gång och cykel vara självklara alternativ för kortare vardagsresor bygger kommunen ett trafiksystem där bilberoendet successivt minskar, med positiva effekter för miljö, hälsa och tillgänglighet i hela kommunen. Ett väl fungerande gång- och cykelvägnät är särskilt viktigt för barn, äldre och alla med funktionsvariation. Trygga och säkra skolvägar är särskilt prioriterade.

Kollektivtrafik

Kollektivtrafiken är en grundläggande del av Skellefteå kommuns trafiksystem. Den stärker tillgängligheten, minskar bilberoendet och främjar ett hållbart resande. Samtidigt binder den samman stad och landsbygd, stärker arbetsmarknadsregionen och bidrar till att invånare i hela kommunen kan resa hållbart i vardagen.

Systemet omfattar både lokaltrafik i Skelleftedalen och regionala linjer som knyter samman kommunens mindre orter med staden. För att kollektivtrafiken ska vara ett attraktivt alternativ krävs god tillgänglighet, korta restider och hög tillförlitlighet.

Mobilitetsplaneringen ska utgå från skilda geografiska förutsättningar. På landsbygderna, där kollektivtrafik och andra färdsätt inte alltid kan täcka alla vardagsresor, kommer bilen fortsättningsvis vara ett viktigt och i många fall nödvändigt färdmedel. Alternativa lösningar som samåkning, lokala bytespunkter och pendlarparkeringar kan samtidigt komplettera andra färdsätt och bidra till ett mer jämlikt transportsystem och bättre tillgänglighet i hela kommunen.

Gång- och cykelnätet utgör en viktig del av trafiksystemet. Foto: okänd

Strategiska transportstråk och noder

För att möta den samhällsutveckling som kommunen står inför behöver väg, järnväg, sjöfart, flyg och digital infrastruktur samverka i ett sammanhängande transportsystem. Skellefteå utgör en strategisk knutpunkt i norra Norrland, och de stora transportstråken genom kommunen har både regional och nationell betydelse. Denna roll kan på sikt stärkas genom fortsatta satsningar på prioriterade stråk och noder, där ökad kapacitet, funktionell status och tillförlitlighet bidrar till att förbättra transportsystemet.

Godstransporter är en central del av kommunens transportsystem och en förutsättning för näringslivets utveckling. Tunga godstransporter bör i största möjliga mån styras till funktionella och sammanhängande stråk. Det minskar konflikter med bostäder och andra känsliga miljöer.

På sikt bör större transportleder för bland annat farligt gods lokaliseras utanför tätbebyggda områden där det är möjligt. En långsiktig utveckling av en ringled runt Skelleftedalen kan bidra till att leda genomgående trafik och tunga transporter utanför centrala delar av tätorten. Det kan förbättra framkomligheten, öka trafiksäkerheten, minska störningar och bidra till bättre luftkvalitet i tätorten.

Skellefteåtriangeln

En viktig utgångspunkt för transportsystemet är Skellefteåtriangeln, som utgörs av noderna Skellefteå Airport, Centrala stan/Resecentrum och Port of Skellefteå. Mellan dessa tre strategiska punkter sker huvuddelen av kommunens resande och godstransporter. Triangeln ska därmed utgöra den centrala strukturen i kommunens vägtransportsystem, där investeringar och åtgärder prioriteras för att stärka kopplingarna mellan noderna och skapa robusta, effektiva och hållbara transportflöden.

Norrbotniabanan och nya resecentrum

Utbyggnaden av Norrbotniabanan och de nya resecentrumen är centrala delar i Skellefteås utveckling. Norrbotniabanan stärker tillgängligheten till övriga regionen och skapar bättre förutsättningar för hållbara person- och godstransporter. Resecentrumen fungerar som viktiga bytespunkter där olika färdsätt knyts samman och gör det enklare att resa inom kommunen och till övriga regionen.

I kombination med ett starkt vägnät, en växande kollektivtrafik, en modern hamn och en expansiv flygplats skapas ett transportsystem som binder samman kust, stad och inland och stärker Skellefteås roll som en strategisk nod i norra Sverige.

Genom att samla olika trafikslag stärks kopplingarna mellan dem. Foto: Patrick Degerman, bilden medfinansieras av Europeiska unionen.

Riktlinjer för mobilitet

- Mobilitetshubbar ska utvecklas för att stödja hela resan genom att knyta samman olika trafikslag och göra hållbara resval enkla och attraktiva i stad, tätorter och landsbygd.
- Mobilitetslösningar ska bidra till resurseffektiva resmönster, stärka social hållbarhet och jämlik tillgång till transportsystemet samt minska beroendet av bilen.

Vägtransportsystemet

Vägtransportsystemet utgör grunden för både person- och godstransporter i Skellefteå kommun. Vägnätet binder samman stad, landsbygd och omlandet och är en bärande del av kommunens trafiksystem. För att skapa ett långsiktigt hållbart och effektivt vägnät behöver planeringen ta hänsyn till både lokala behov och de större regionala och nationella transportflödena.

Kommunens vägnät är nära sammanlänkat med det statliga vägnätet, vilket gör samverkan med Trafikverket viktig. Kommunen verkar i dialog med Trafikverket för att behov och prioriteringar i det statliga vägnätet som har betydelse för kommunens utveckling och tillgänglighet ska uppmärksammas. Planeringen ska stärka framkomlighet, trafiksäkerhet och tillgänglighet samtidigt som vägnätet utvecklas för att möta framtidens krav på elektrifiering och klimatneutralitet.

Vägnätet är särskilt viktigt för landsbygdernas tillgänglighet till arbete, utbildning, vård, service och fritid. Kommunen prioriterar därför ett vägnät med god standard, framkomlighet och trafiksäkerhet. I glesare delar är fungerande vägunderhåll, intervägh̊allning och klimatanpassning särskilt viktiga för tillgängligheten året runt.

Utvecklingen av trafiksystemet på landsbygden ska bygga på lokala förutsättningar och ske i nära samverkan mellan kommunen, Trafikverket, Region Västerbotten, angränsande kommuner och lokala aktörer.

Övergripande vägnät

I översiktsplanen redovisas de större transportlederna i kommunen som har särskilt stor betydelse för näringslivets godstransporter och långväga persontransporter samt regional tillgänglighet. Vägarna utgör även huvudstråk för lokal och regional pendlingstrafik och kollektivtrafik. Vägarna, som tillhör Trafikverkets funktionellt prioriterade vägnät är europaväg E4, riksväg 95 och de primära länsvägarna 364, 370 samt 372.

Vägarna går genom vinterbetesmarker och året-runtmarker för renskötseln. Framtida ökade barriäreffekter till följd av ökade trafikmängder och standardhöjande vägåtgärder kan innebära ett ökat behov av säkra renpassager. Detta behöver beaktas i efterföljande planering av väghållare, kommun och andra aktörer.

Framförallt E4 och väg 95/372 och dess omfattande trafik som passerar genom centrala Skellefteå medför stor omgivningspåverkan i form av buller, luftföroreningar och barriäreffekter.

E4

Europaväg 4 (E4) är en del av det nationella stamvägnätet och utgör den viktigaste transportleden genom Skellefteå kommun. Vägen har en avgörande betydelse för såväl det lokala resandet som för näringslivets transporter i hela norra Sverige. E4 knyter samman Skellefteå med de större städerna längs Norrlandskusten och fungerar både som regional pendlingsled och som en nationell transportkorridor för gods. Det är därför angeläget att de stora brister som finns på delar av sträckan mellan Umeå och Skellefteå åtgärdas.

I takt med att staden växer blir behovet av ökad kapacitet och avlastning i centrum allt tydligare. Befintlig E4 genom Skellefteå centrum innebär en stor barriär och ger upphov till luftföroreningar och buller som påverkar hälsa och miljö negativt. Bristerna riskerar begränsa Skelleftedalens utveckling.

Planeringen av en ny E4 förbifart pågår i nära samverkan mellan Skellefteå kommun och Trafikverket. Förbifarten ska minska genomfartstrafiken genom staden, förbättra framkomlighet och luftkvalitet samt bidra till en mer robust, trafiksäker och hållbar struktur för framtidens transporter.

Väg 95/372

Det öst–västliga stråket genom Skellefteå kommun utgörs av väg 95 och väg 372. Tillsammans bildar de en sammanhängande huvudled mellan Skellefteå hamn vid kusten, genom staden, via Boliden i inlandet, och vidare mot Bodö i Norge. Vägen har stor betydelse för såväl personresor som godstransporter och utgör en viktig länk i det nationella och internationella transportnätet.

Eftersom väg 95 och 372 i praktiken fungerar som ett och samma stråk pågår ett arbete mellan Trafikverket och Skellefteå kommun för att genomföra ett byte av vägnumreringen så att väg 95 på sikt förlängs hela vägen ut till Skelleftehamn. En sådan förändring skulle höja sträckans funktionella status till nationellt huvudstråk och stärka dess roll som ett av norra Sveriges viktigaste transportleder.

På längre sikt är kommunens inriktning att väg 95 bör klassas som en framtida europaväg då vägen bedöms ha en sådan standard. Vägen har en strategisk betydelse som gränsöverskridande transportkorridor till Norge och Bodö samt en viktig roll för näringslivets och turismens utveckling vilket motiverar en högre vägstatus.

Väg 364

Väg 364 går från Skellefteå söderut mot Burträsk och vidare mot Umeå kommun. Vägen kompletterar E4 och bidrar till att stärka robustheten i det regionala vägnätet och skapar även alternativa transportvägar vid störningar eller höga trafikflöden på E4. Den binder samman flera orter mellan Skellefteå och Umeåregionen och utgör en central förbindelse för både arbetspendling och godstransporter.

Vägen har en betydande roll för regionens näringsliv och används i stor utsträckning som transportled för skogs- och träindustrin samt för grustransporter till anläggningsverksamheter. Samtidigt har den en omfattande pendlingstrafik, särskilt mellan Burträsk och Skellefteå, vilket gör den viktig även för vardagsresandet.

Väg 370

Väg 370 förbinder Skellefteå med Norsjö och vidare mot Malå och inlandet. Vägen är av betydelse för gruv- och skogsnäring samt för pendlingsmöjligheter. Den utgör även en viktig länk mellan kust och inland i det västra delen av kommunen och kompletterar de större transportstråken genom att bidra till tillgänglighet för både näringsliv och boende i de mindre orterna.

Godstransporter

Godstransporterna utgör en central del av Skellefteå kommuns trafiksystem och är avgörande för att näringslivet ska fungera och utvecklas. Kommunens geografi med kust, stad, landsbygd och inland kräver ett transportsystem som möjliggör effektiva godsströmmar inom transportnätet.

Ett övergripande mål i kommunens trafikprogram är att skapa ett sammanhängande och välfungerande system för godstransporter, där väg, järnväg, sjöfart och flyg samverkar. Transporterna behöver kunna ske smidigt genom hela kommunen, samtidigt som miljö- och klimatpåverkan minimeras. Planeringen ska bidra till att transporterna styrs till funktionella och sammanhängande stråk som är anpassade för tunga transporter med god framkomlighet, bärighet och trafiksäkerhet.

Port of Skellefteå fungerar som kommunens centrala nav för sjöfart och intermodala godstransporter. I anslutning till hamnen finns godsterminaler och järnvägsanslutning via Skelleftebanan. Utvecklingen av kombiterminalen i Skelleftehamn och planerade åtgärder på väg 372/95 och ny förbifart E4 bidrar till bättre samordning och effektivitet i godstransportsystemet.

Norrbotniabanan kommer på sikt att förbättra förutsättningarna för godstransporter på järnväg och minska beroendet av vägtransporter. Redan före färdigställandet är det angeläget att utveckla Skelleftebanan och stambanan genom övre Norrland för att öka kapacitet och tillförlitlighet i systemet. På så sätt kan godsflöden i större utsträckning hanteras hållbart och med mindre klimatpåverkan.

Inom Skellefteåtriangeln möts flera av kommunens viktigaste transportflöden. Området har en särskilt strategisk roll i utvecklingen av ett samordnat och resurseffektivt godstransportsystem.

På landsbygderna är vägnätets kvalitet avgörande för att upprätthålla transporter av varor, råvaror och livsmedel. God tillgänglighet året runt genom

fungerande vägunderhåll och vinterväghållning är viktigt för både näringsliv och boende

Riktlinjer för vägtransportsystemet

- Planering ska verka för ett sammanhängande, tryggt och funktionellt gång- och cykelvägnät som binder samman bostäder, skolverksamheter, arbetsplatser, service, rekreation och viktiga målpunkter.
- Kollektivtrafiken ska utvecklas så att fler ges möjlighet att resa hållbart till arbete, skola, service och fritidsaktiviteter. I de starka stråken ska kollektivtrafiken ha god framkomlighet och hög turtäthet, medan kompletterande lösningar behöver stärka tillgängligheten på landsbygderna.
- Planeringen ska verka för att godstransporter styrs till funktionella och sammanhängande stråk med god bärighet som tillgodoser näringslivets transportbehov med goda kopplingar till befintliga och framtida industriområden.
- Planering och nya investeringar ska utgå från ett systemperspektiv där vägnätets olika stråk utvecklas utifrån sin funktion och betydelse i transportsystemet. De nord–sydliga och öst–västliga väghuvudstråken ska utformas med en standard och kapacitet som motsvarar deras nationella och regionala roll.
- Med Skellefteåtriangeln som bärande struktur ska planeringen verka för att E4 förbifart genomförs och att E4 genom Skellefteå kommun utvecklas för att långsiktigt stärka dess funktion och standard som europaväg.

Tågtrafik

Järnvägen utgör en viktig del av det övergripande transportsystemet i Skellefteå kommun och spelar en avgörande roll för att skapa hållbara och effektiva transporter av både människor och gods. Den bidrar till att minska vägtrafikens klimatpåverkan, förbättra regionens tillgänglighet och stärka den nationella försörjningsberedskapen.

Längs norra Norrlandskusten saknas idag en sammanhängande järnvägsförbindelse, vilket begränsar möjligheterna till långsiktigt hållbara transporter och fungerande pendling. Skellefteå är i dag den största staden i Sverige utan persontrafik på järnväg, vilket gör utbyggnaden av nya järnvägsförbindelser särskilt viktig.

Stambanan och Skelleftebanan

Stambanan genom övre Norrland passerar genom kommunens västra delar med en station i Jörn. I väntan på Norrbotniabanan är Jörn den enda orten i Skellefteå kommun med tillgänglighet till persontrafik med tåg.

Skelleftebanan sträcker sig från Skelleftehamn via Skelleftedalen till Bastuträsk i Norsjö kommun, där den ansluter till stambanan genom övre Norrland. Skelleftebanan används idag enbart för godstrafik och har stor betydelse för industrins transporter, särskilt till och från Port of Skellefteå. I takt med kommunens expansion och ökade transportbehov förväntas belastningen på järnvägssystemet öka långt innan Norrbotniabanan står färdig, vilket gör att åtgärder för att stärka kapacitet och tillförlitlighet på både Skelleftebanan och stambanan är viktiga på både kort och lång sikt.

I takt med att tågtrafik ökar kan det finnas behov av säkra renpassager.

Norrbotniabanan och resecentrum

Den planerade Norrbotniabanan utgör ett nytt kustnära järnvägsstråk mellan Umeå och Luleå och blir en nyckellänk i det nationella järnvägsnätet. Den kommer att ha avgörande betydelse för både Skellefteå och norra Sveriges långsiktiga utveckling genom att stärka konkurrenskraft, tillgänglighet och hållbara transportlösningar.

När Norrbotniabanan står klar kommer den att möjliggöra en omfattande överflyttning av person- och godstransporter från väg till järnväg. Det leder till betydande miljövinster, ökad trafiksäkerhet och förbättrad tillgänglighet för både invånare och näringsliv. Järnvägen bidrar också till att binda samman orterna längs Norrlandskusten i en större funktionell region för arbetsmarknad och utbildningsmöjligheter, genom kortare restider och tätare förbindelser.

I anslutning till Norrbotniabanan etableras nya resecentrum som centrala noder i det kollektiva transportsystemet. Det största av dessa byggs i centrala Skellefteå, där kommunen samlar samtliga vägtransportslag (gång-, cykel-, buss- och biltrafik), och tågtrafik. I direkt anslutning finns Centrumhållplatsen för stadsbussarna.

Utöver resecentrum i Skellefteå centrum kommer även Bureå resecentrum att byggas vilket blir en viktig bytespunkt längs järnvägsstråket söderut mot Umeå. Planering pågår också för ett resecentrum i Byske som del av utvecklingen av delsträckan Skellefteå–Luleå, vilket stärker tillgängligheten för resande i kommunens norra delar. Tillsammans bildar dessa resecentrum ett sammanhängande och tillgängligt nät av resepunkter som stödjer hela-resan-perspektivet och möjliggör ett effektivt och attraktivt hållbart resande i hela kommunen.

Tvärbanan Jörn–Arvidsjaur

Järnvägssträckan mellan Jörn och Arvidsjaur, den så kallade Tvärbanan, har inte trafikerats sedan 1990-talet. I ljuset av förändrat säkerhetsläge och Sveriges inträde i Nato 2024 har sträckan fått ökad strategisk betydelse. Hösten 2025 påbörjade Trafikverket en förstudie om framtida trafikering. En återupptagen bana skulle kunna skapa både civila och militära nyttor och stärka den regionala transportresiliensen i norra Sverige.

Riktlinjer för tågtrafik

- Järnvägsnätet ska utvecklas som ett konkurrenskraftigt och kapacitetsstarkt transportsystem för person- och godstransporter som stärker näringslivets konkurrenskraft och bidrar till god regional och nationell tillgänglighet.
- Planeringen ska aktivt verka för och underlätta Norrbotniabanans och resecentrumens genomförande.

Flyg

Skellefteå Airport

Skellefteå Airport utgör en strategisk nod i det kommunala och regionala transportsystemet och är en av de tre huvudnoderna i den så kallade Skellefteåtriangeln. Flygplatsen fungerar som en viktig koppling till nationella och internationella destinationer och är särskilt betydelsefull då Skellefteå i dagsläget saknar persontrafik på järnväg.

Den spelar en central roll för regionens näringsliv och för kommunens fortsatta expansion, särskilt genom goda förbindelser med Stockholm och andra större städer. Med den industriella utvecklingen och ökade behovet av affärsresor, kompetensförsörjning och logistik utgör flygplatsen en viktig del av infrastrukturen för både människor och gods.

För att möta den fortsatta tillväxten planeras en utveckling av flygplatsens infrastruktur, där både kapacitet och tillgänglighet ses över. I samband med detta förs även diskussioner om en ny tillfartsväg från E4, vilket skulle förbättra framkomligheten och stärka flygplatsens roll i transportsystemet.

Utveckling och hållbar luftfart

Skellefteå Airport är också en föregångare inom hållbar luftfart. Flygplatsen har etablerat sig som ett internationellt centrum för elektrifiering och innovation inom flygteknik. Här bedrivs testverksamhet och utveckling av elflyg, vätgasdrift och drönarteknik i nära samverkan med Luleå tekniska universitet och näringslivsaktörer.

Skellefteå Droneport

Skellefteå Droneport är lokaliserad inom Skelleftedalen och fungerar som en fysisk och teknisk plattform för utveckling, forskning och kommersialisering av drönarbaserade lösningar inom logistik, räddningstjänst, miljöövervakning och samhällsservice.

Utvecklingen av drönarteknik i Skellefteå sker i nära samverkan mellan näringsliv, akademi och offentlig sektor. Den växande drönarsektorn skapar nya möjligheter för effektiva och klimatsmarta transporter, särskilt för leveranser och samhällsservice i landsbygds- och glesbygdsområden där

traditionella färdsätt är mer resurskrävande. På längre sikt kan drönartransporter bidra till att minska transportsektorns klimatpåverkan, öka tillgängligheten till service och stärka beredskapen i hela kommunen.

I takt med att drönartekniken utvecklas blir droneports en central del av framtidens mobilitets- och transportsystem. Utvecklingen kan också innebära nya användningsområden i luftrummet som kan påverka den fysiska planeringen och bör därför följas över tid.

Riktlinjer för flyg

- Skellefteå Airport ska utvecklas som en strategisk nod för person- gods- och näringslivstransporter som bidrar till ett robust och fungerande transportsystem samt till kommunens och regionens långsiktiga tillväxt.

Sjöfart

Port of Skellefteå

Port of Skellefteå är en central nod i kommunens transportsystem och har betydelse för såväl det lokala näringslivet som den regionala och nationella transportkedjan. Hamnen är en viktig länk i den så kallade Skellefteåtriangeln tillsammans med Resecentrum/Centrala Skellefteå och Skellefteå Airport. Genom sin koppling till järnvägssystemet och den framtida Norrbotniabanan förstärks hamnens roll som en intermodal nod för effektiva och hållbara godstransporter.

Sjöfarten är därmed en viktig del i kommunens arbete för att minska transportsektorns klimatpåverkan genom att flytta över tunga och långväga transporter från väg till järnväg och sjöfart. Utvecklingen av Port of Skellefteå bidrar därigenom till en mer hållbar och robust transportinfrastruktur för hela kommunen och regionen.

M/S Laponia., turbåt med mat och underhållning i Skellefteå Skärgård. Foto: Okänd

Utveckling och expansion

Den pågående samhällsomvandlingen i Skellefteå med ökande industriell produktion och stora etableringar innebär ett växande behov av transporter. För att möta detta byggs ett nytt hamnområde inom Port of Skellefteå Utbyggnaden gör det möjligt att ta emot fler och större fartyg samt skapar bättre logistiska förutsättningar med nya lagringsytor, magasinlösningar och ett planerat industriområde för framtida etableringar i anslutning till kajen. Med Norrbotniabanan stärks hamnen som nav för intermodala godstransporter.

Hamnen utvecklas med fokus på långsiktig hållbarhet och energieffektivitet. Utbyggnaden omfattar även förberedelser för en helt fossilfri hamnverksamhet i framtiden.

Riktlinjer för sjöfart

- Port of Skellefteå ska utvecklas som en strategisk nod för gods- och näringslivstransporter som bidrar till ett robust och fungerande transportsystem samt till kommunens och regionens långsiktiga tillväxt.

Grön & blå infrastruktur

Naturmiljö och samband

Skellefteås gröna och blå infrastruktur är ett nätverk av naturmiljöer som hänger ihop i landskapet. Den gröna infrastrukturen består av skogar, odlingsmarker, ängar, parker, myrar och andra grönområden. Den blå infrastrukturen består av hav, sjöar, älvar, vattendrag och våtmarker.

Tillsammans skapar de samband som är viktiga för både naturen och människor. Sambanden gör att arter kan sprida sig och att landskapet kan fungera som ett robust system. De gör också att människor kan röra sig i gröna och blå miljöer i vardagen och på fritiden.

Ekosystemtjänster – naturens nytta

Ekosystemtjänster är allt det naturen gör som vi har nytta av. De finns överallt, men är särskilt starka i områden med stora och sammanhängande naturmiljöer.

I städer och tätorter och andra bebyggda miljöer bidrar ekosystemtjänsterna till bättre luft, svalare lokalklimat och platser för lek, rörelse och återhämtning. I kommunen som helhet bidrar de även till viktiga funktioner som vattenreglering, kolinlagring och tillgång till naturresurser såsom mat, trävaror och bioenergi. Ekosystemtjänsterna bidrar till samhällets robusthet genom att stärka klimatanpassning och motståndskraft mot extrema väderhändelser. En rik biologisk mångfald är en viktig förutsättning för att dessa funktioner ska upprätthållas över tid.

När kommunen växer ökar kraven på att naturen ska kunna bidra med flera funktioner samtidigt. För att stärka naturens funktioner behöver ekosystemtjänster kartläggas, analyseras och värderas tidigt i planerings- och genomförandeprocessen, exempelvis genom verktyg som grönytefaktor. Genom att integrera ekosystemtjänster i planeringen kan kommunens klimatanpassning och långsiktiga motståndskraft stärkas, i linje med översiktsplanens inriktning 3 *Cirkulär och robust kommun*.

Värdetrakter och viktiga samband i landskapet

Inom kommunen finns flera värdetrakter som Länsstyrelsen pekat ut som områden med särskilt hög koncentration av naturvärden kopplade till barrskog, kustmiljöer, våtmarker, sjöar och vattendrag.

Värdetrakterna är viktiga för den biologiska mångfalden, men också för friluftsliv, naturturism och attraktiva livsmiljöer. För att naturen ska fungera som ett sammanhängande system behöver sambanden mellan olika livsmiljöer och värdetrakter stärkas och bevaras. Vilt och andra arter är beroende av att kunna röra sig mellan skogar, vattendrag och andra miljöer för att hitta föda, fortplanta sig och överleva på lång sikt.

För att motverka fragmentering av populationer och livsmiljöer och bevara den biologiska mångfalden behöver den gröna och blå infrastrukturen stärkas, exempelvis genom en kombination av skydd, återställande och ett hållbart nyttjande av mark och vatten.

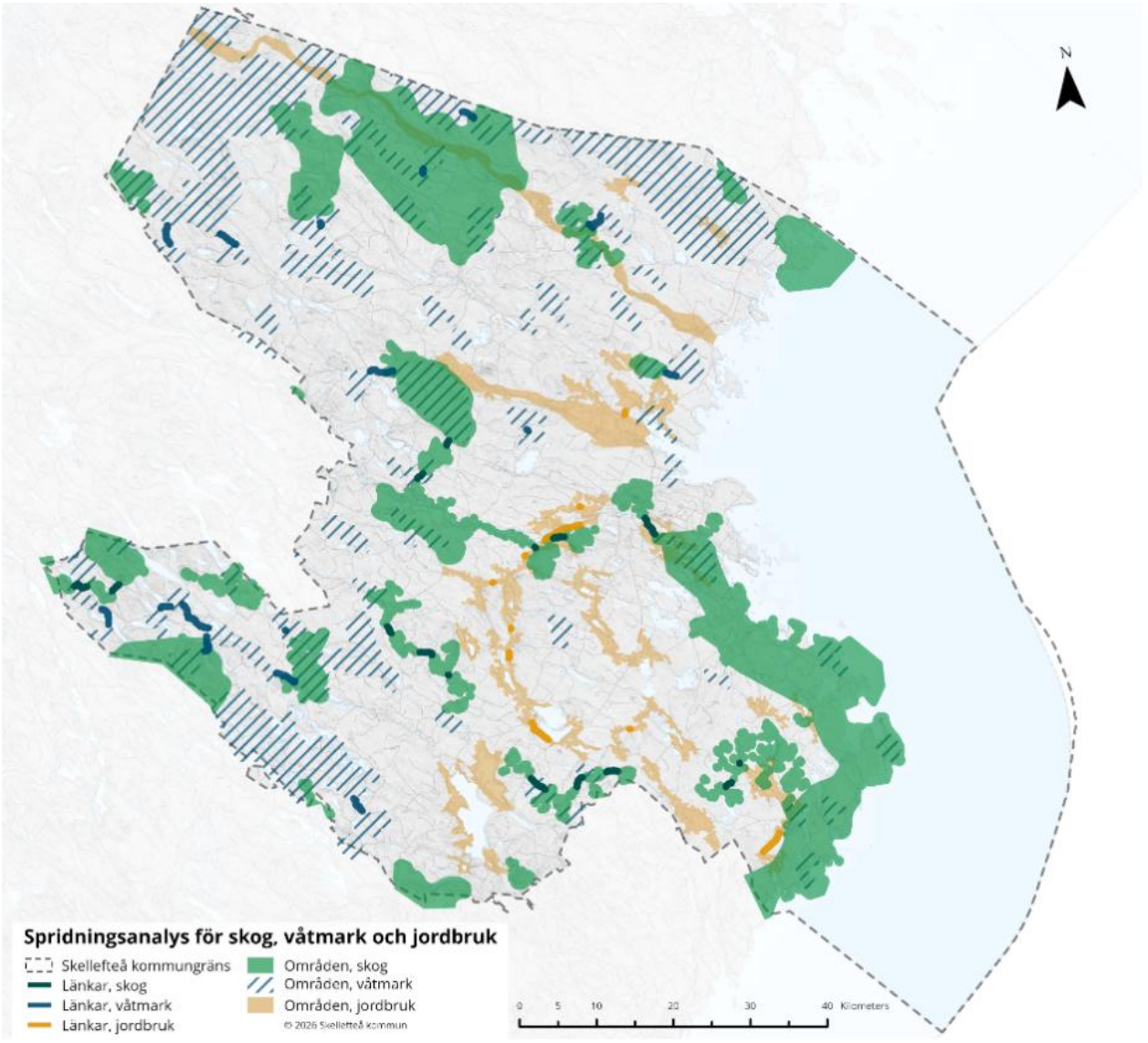
Större sammanhängande områden med höga naturvärden finns bland annat i de nordvästra delarna av kommunen utmed Byskeälven, längs kusten och i södra delen av Kalvträskområdet. Dessa områden rymmer också viktiga värden för friluftslivet och naturturism som kan utvecklas med hänsyn till naturens förutsättningar för att fler ska kunna ta del av dem.

Naturmiljöer påverkas negativt av bebyggelse, vägar och av ett för ensidigt brukande av skogs- och jordbruksmark. För att sambanden i landskapet ska fungera behöver värdekärnor och spridningsvägar bevaras och stärkas. Det innebär till exempel att markanvändningen behöver ske med hänsyn till naturvärden och ekologiska samband så att landskapets funktioner består över tid.

Läs mer om riksintressen och andra skyddade områden i kapitel Hänsyn.

Riktlinjer för naturmiljö och samband

- Ny bebyggelse och verksamheter ska utformas och placeras med hänsyn till värdetrakter och spridningssamband så att deras kvaliteter och funktioner består.
- Den biologiska mångfalden, spridningssamband och ekosystemtjänster ska stärkas genom att kombinera skydd, återställande och hållbart nyttjande av mark och vatten.
- Ekosystemtjänster ska beaktas genom hela planerings- och genomförandeprocessen för att stärka klimatanpassning, biologisk mångfald och livsmiljökvaliteter, exempelvis genom tillämpning av grönytefaktor.

Figur 6. Illustration som visar olika naturområden och länkar mellan dem.

Lokal tillgång till grönområden

Grönområden fyller en viktig funktion i stad och tätorter genom att erbjuda plats för lek, promenader, aktivitet och avkoppling. Grönområden bidrar också till tätorternas identitet och karaktär, och skapar orienterbarhet i stadsbilden. Särskilt betydelsefulla är de bostadsnära grönområdena, som har stor påverkan på vardagslivet och är viktiga för grupper som barn, äldre och personer med funktionsnedsättning.

Grönområden i bebyggd miljö bör utformas multifunktionellt så att sociala, ekologiska och tekniska funktioner kan samverka. De kan exempelvis kombineras med idrottsytor, skyfalls- och dagvattenhantering eller åtgärder som stärker den biologiska mångfalden.

För att stärka tillgången till grönområden ska grönytor prioriteras i bostadsområden med lägre tillgång till grönska, särskilt vid flerfamiljshus samt vid verksamheter med särskilda behov, såsom förskolor, skolor, vårdinrättningar och äldreboenden. Naturbaserade lösningar kan samtidigt kostnadseffektivt stärka samhällets resiliens mot klimatförändringar.

I områden där förtätning sker och där trycket på befintliga parker och naturområden ökar kan det också finnas behov av att utveckla nya parker och större grönområden. I växande tätorter är det viktigt att långsiktigt säkra tillgången till tätortsnära natur- och friluftsområden genom markinnehav, samverkan och strategisk markförvaltning. I fördjupade översiktsplaner och annan efterföljande planering behöver tillgången till stads- eller stadsdelsparker, friluftsområden och större grönområden särskilt beaktas utifrån ett större upptagningsområde.

Befintliga träd i bebyggd miljö är viktiga för lokalklimat, biologisk mångfald, luftkvalitet och upplevelsen av grönska i vardagen. Särskilt större och äldre träd har höga ekologiska och sociala värden och tar lång tid att ersätta. Vid planering och exploatering bör därför befintliga träd och uppvuxen vegetation så långt som möjligt bevaras, samtidigt som ett varierat och robust trädbestånd kan utvecklas genom nyplantering.

Principen 3-30-300

För att säkerställa en nära och jämlik tillgång till grönområden ska principen 3-30-300 tillämpas i Skelleftedalen och i kommunens tätorter. Principen innebär att människor bör kunna se minst tre träd från sin bostad och arbetsplats, att stadsdelar bör ha minst 30 procent krontäckning och att ett grönområde bör kunna nås inom 300 meter från bostaden. Principen ska användas som vägledning i planeringen och behöver anpassas till platsens förutsättningar och planeringsnivå.

Vatten och avrinningsområden

Grön och blå infrastruktur har också en viktig teknisk funktion i hanteringen av vatten. Träd, parker, våtmarker, diken, gröna tak och andra gröna ytor kan fördröja och rena dagvatten. Det minskar risken för översvämning vid skyfall och avlastar ledningsnätet. Tekniska lösningar som dagvattenmagasin och ledningar behöver därför planeras tillsammans med naturbaserade åtgärder.

Vattenmiljöer påverkas av vad som sker i hela avrinningsområdet. Vid planering av ny byggnation och förtätning behöver därför både den lokala påverkan på vatten och den samlade effekten över tid utredas i ett större perspektiv. Annars kan vattenkvaliteten försämras och möjligheten att nå miljökvalitetsnormerna för vatten försvåras.

För att tidigt kunna bedöma påverkan på naturmiljöer, ekologiska samband och vattenmiljöer bör ytterligare planeringsunderlag tas fram inför exploatering av nya områden, exempelvis naturvärdesinventeringar eller andra utredningar kopplade till landskapets och avrinningsområdets funktioner.

Läs mer om MKN vatten i kapitel Hänsyn.

Riktlinjer för lokal tillgång till grönområden

- Den gröna infrastrukturen i Skelleftedalen och tätorterna ska stärkas och utvecklas så att parker, naturområden och gröna stråk successivt kopplas samman till robusta gröna nätverk.
- Vid framtagande av fördjupade översiktsplaner bör grönstrukturens värden, funktioner och samband analyseras, exempelvis genom en indelning i områden som ska värnas, bevaras eller där värden kan ersättas.
- Skadelindringshierarkin ska tillämpas i kommunens planerings- och exploateringsprojekt.
- Grönområden i den byggda miljön bör värnas och utvecklas multifunktionellt för att hantera flera utmaningar samtidigt.
- Jämlik och nära tillgång till grönområden enligt 3–30–300-principen ska eftersträvas i efterföljande planering i Skelleftedalen och tätorter.
- När nya områden tas i anspråk behöver ekologiska samband, naturvärden, klimatanpassning och vattenhantering analyseras tidigt utifrån ett landskaps- och avrinningsperspektiv.

Blomsteräng. Foto: okänd

Friluftsliv och rekreation

Närheten till kust, vatten och natur är några av Skellefteås stora kvaliteter. Kontrasterna mellan hav och älv, berg och dal, skog och öppna marker ger goda möjligheter till friluftsliv i hela kommunen. Friluftslivet är viktigt för folkhälsa, attraktivitet och besöksnäring.

Tysta och ostörda naturmiljöer är en viktig kvalitet i Skellefteå kommun. Tysta miljöer har stor betydelse för återhämtning, naturupplevelse och friluftsliv, men också för djurlivet. Dessa miljöer är viktiga att värna i ett mer exploaterat och bullerpåverkat landskap.

Utöver de tysta miljöerna finns också flera större sammanhängande natur- och friluftsområden. Friluftslivsvärdena är ofta kopplade till platsens karaktär, exempelvis fiske och naturupplevelser längs älvarna, kustnära miljöer och besöksmål längs kusten samt vandring, naturturism och stillhet i inlandets skogslandskap. Dessa miljöer har goda förutsättningar att utvecklas i takt med ökat intresse, med hänsyn till platsens natur- och friluftsvärden, så att fler kan ta del av dem över tid. För att fler ska kunna ta del av områdena behöver tillgänglighet och orienterbarhet utvecklas genom exempelvis information, skyltning och god kollektivtrafik.

I Skelleftedalen finns flera viktiga motions- och rekreationsområden med stor betydelse för vardagsnära friluftsliv. Runt om i kommunen finns även friluftsområden som skidbackar i Storklinta och Bygdsiljum samt natur- och vandringsmiljöer i inlandet och längs kusten. Tillsammans ger dessa platser en bred variation av aktiviteter och naturupplevelser för både invånare och besökare.

Läs mer om riksintresse friluftsliv i kapitel Hänsyn.

Riktlinjer för friluftsliv och rekreation

- Utveckling av friluftsliv ska stödja landsbygdsutveckling och besöksnäring där förutsättningar finns.
- Tysta områdens kvaliteter ska värnas för att gynna friluftsliv, naturupplevelser och djurliv.
- Områden med höga natur- eller friluftsvärden ska värnas så att deras kvaliteter och funktioner består och arbetet med formellt skydd av natur-och friluftsområden utvecklas.

Skellefteå har ett variationsrikt landskap. Foto: Tommy Sjöberg

Klimatanpassning & beredskap

Klimatanpassning

Klimatförändringar i Skellefteå

Klimatförändringarna i Skellefteå innebär främst ett varmare, blötare och mer varierat klimat. Vintrarna väntas bli kortare med färre dagar med snö och tjäle, samtidigt som antalet nollgenomgångar [2]ökar. Somrarna förväntas få fler perioder av extrem värme och mer intensiva nederbördstillfällen. Det påverkar både människors hälsa, kommunens naturmiljöer och den byggda miljön. Det är därför viktigt att ta höjd för kända och framtida klimatrisker i den fysiska planeringen.

Kommunens klimatanpassningsarbete utgår från att stärka förmågan att hantera extremväder, minska sårbarheten för värme, säkra vattenförsörjningen och förebygga bränder samt ras, skred och erosion. Klimatrisker ska integreras i fysisk planering och byggande så att nya etableringar lokaliseras till mark som är långsiktigt lämplig, och så att befintliga miljöer kan anpassas successivt. Grön och blå infrastruktur, inklusive tekniska grönytor för dagvattenhantering och temperaturutjämning, är en central del av kommunens klimatanpassning.

Planering av bebyggelse, infrastruktur och samhällsviktiga funktioner ska utgå från att marken är långsiktigt lämplig med hänsyn till klimatrelaterade risker.

Extrema väderhändelser och klimatrisker som påverkar planeringen

Nedan beskrivs ett antal extrema väderhändelser och klimatrisker som påverkar kommunens fysiska planering. Vid hänvisning till hänsynskarta, ta del av kartan här: ÖP 2045 Granskning.

Översvämning vid skyfall och höga flöden

Klimatförändringarna medför att skyfall blir både vanligare och mer intensiva, vilket ökar risken för översvämningar i bebyggda miljöer. Risken är särskilt stor i lågpunkter, i områden med begränsad avrinning samt där markens jordarter har låg infiltrationsförmåga. Skyfall kan orsaka omfattande skador på bostäder, vägar, teknisk försörjning och samhällsviktiga verksamheter samt påverka framkomlighet och trygghet i vardagen.

Naturbaserade lösningar och landskapets naturliga funktioner bör användas för att minska och hantera konsekvenserna av skyfall och höga flöden. Åtgärder som fördröjer, infiltrerar och magasinerar vatten uppströms bör prioriteras för att minska belastningen nedströms. Grönstruktur, öppna dagvattenlösningar, våtmarker och översvämningsytor ska så långt möjligt integreras i planeringen för att bidra till robust vattenhantering och minska sårbarheten vid extrema regnhändelser.

I delar av kommunen finns skyfalls- och översvämningskarteringar som utgör viktiga underlag för planering, bland annat i Skelleftedalen, Byske och Kåge samt längs Skellefteälven, Bureälven och kuststräckan. För stora delar av kommunen saknas dock motsvarande kunskapsunderlag, vilket innebär att risken för skyfall och översvämning behöver utredas och bedömas tidigt i den efterkommande planeringen.

Som en del av kommunens arbete med klimatanpassning och krisberedskap bör skyfallskarteringar successivt tas fram för fler delar av kommunen.

[2] Nollgenomgångar: Tillfällen då temperaturen passerar 0 °C och växlar mellan plus- och minusgrader.

Dessa underlag är viktiga för att kunna göra långsiktigt hållbara lokaliseringsval och för att minska sårbarheten i både befintlig och framtida bebyggelse.

Se hänsynskartan för kartunderlag.

Höga havsvattenstånd

Skellefteå kust består till stor del av klippor och grunda vikar, med flera älvar och vattendrag som mynnar ut i havet. Kusten präglas också av en pågående landhöjning på cirka 9 mm per år, vilket påverkar förutsättningarna för framtida havsnivåförändringar. Samtidigt finns vissa lokala förhållanden, såsom vikar, älvmynningar och långgrunda områden, som kan bidra till förhöjda vattennivåer vid kraftiga vindar och lågtryck.

Kommunens kustområden bedöms inte tillhöra de mest utsatta i landet när det gäller höga havsvattenstånd. Trots detta kan det högsta beräknade havsvattenståndet uppgå till cirka 1,5–2,0 meter över medelvattenståndet. Särskild hänsyn behöver därför tas vid planering i låglänta kustnära områden, områden med långgrund botten samt i trånga sund, vikar och älvmynningar är risken för översvämning kan vara förhöjd.

Se hänsynskartan för kartunderlag.

Ras, skred och erosion

Ökad nederbörd och högre flöden i sjöar och vattendrag kan påskynda erosion och öka risken för ras och skred, särskilt i slänter med finkorniga jordarter som sand, silt och vissa leror. Inom Skellefteå kommun förekommer sådana jordarter, vilket innebär att det finns områden som är känsliga för ras och skred. Riskerna är främst kopplade till älvdalar, raviner och andra områden med tydliga höjdskillnader där lösa jord- och bergarter förekommer.

Risk för potentiellt hög eroderbarhet finns längs älvarna och vissa sjöar. Stora delar längs med kusten har låg eroderbarhet, men i älvmynningar och vissa havsvikar finns områden med potentiellt hög eroderbarhet.

För att undvika framtida skador behöver markens stabilitet och erosionskänslighet vägas in tidigt i lokaliseringsprövning och efterföljande planering. Bedömningar ska göras utifrån ett långsiktigt perspektiv och med hänsyn till framtida klimatförhållanden. Särskild hänsyn ska tas vid planering i eller i anslutning till älvdalar, branta slänter och andra områden där geotekniska förhållanden kan påverkas av ökade flöden, erosion eller förändrade grundvattennivåer.

Se hänsynskartan för kartunderlag om ras, skred och erosion.

Värmeböljor och urban värme

Fler och längre värmeböljor ökar risken för värmestress och påverkar människors hälsa och välbefinnande, särskilt för barn, äldre och personer med sjukdomar. Risken för värmeöar är störst i täta bebyggelsemiljöer och industriområden med stora hårdgjorda ytor och begränsad grönska. Grönska och vattenmiljöer har en tydlig temperaturutjämnande effekt och är därför viktiga som en del av klimatanpassningen i staden, tätorter och större industriområden. Särskilt träd och annan vegetation bidrar med skugga, svalka och förbättrade livsmiljöer. Ökad andel vegetation, inklusive lövträd, bör därför eftersträvas både i urbana miljöer och i tätortsnära områden. Förutom att minska värmepåverkan kan en mer varierad vegetation även bidra till att begränsa brandspridning och stärka samhällets motståndskraft mot skogsbränder.

Risk för värmeöar i kommunen kan ses i hänsynskartan.

Torka och vattenförsörjning

Längre torrperioder kan påverka dricksvattenförsörjning, grundvattennivåer och areella näringar. Kraftiga regn kan samtidigt försämra vattenkvalitet i vattentäkter och öka belastningen på dagvatten- och avloppssystem. En robust vattenförsörjning kräver både skydd av viktiga vattentäkter och planering som minskar sårbarheten i tekniska system.

Skogsbränder

Högre temperaturer och längre torrperioder kan öka risken för skogsbränder. I en kommun med stora skogsområden innebär det en växande utmaning. Variation i vegetation, exempelvis inslag av lövskog och blandskog, kan minska brandspridning och bidra till ett mer motståndskraftigt landskap. Även vegetation i tätortsnära områden och övergångszoner mellan bebyggelse och skogsmark kan

ha betydelse för att begränsa brandspridning. Markanvändning och åtgärder i landskapet, såsom hantering av skogsdikning, kan också påverka markens fuktighet och därmed brandrisk.

Stormar

Ökad frekvens och intensitet av stormar kan väntas. Stormar kan leda till skador på byggnader, nedfallna träd, avbrott i transporter och långvariga störningar i samhällsviktiga funktioner. Stormpåverkan ur ett beredskaps- och robusthetsperspektiv behöver beaktas genom att minska sårbarhet i den byggda miljön, säkerställa redundans i tekniska system och skapa förutsättningar för att hantera och återhämta sig från störningar vid extrema väderhändelser.

Stora snömängder

Kortare snösäsonger kan förväntas med ett förändrat klimat, men antalet nollgenomgångar bedöms öka, dvs att temperaturen växlar mellan minusgrader och plusgrader. Fler intensiva snöoväder kan också vara en konsekvens av klimatförändringarna. Hantering av stora snömängder behöver hanteras i ett tidigt skede av planeringsprocessen för nya bostads- och verksamhetsområden, där tillräckliga ytor för snölagring är viktigt.

Klimatanpassning kopplat till beredskap

Ett förändrat klimat ökar risken för störningar i samhällsviktig verksamhet och kritisk infrastruktur. Elförsörjning, vatten och avlopp, transporter och elektronisk kommunikation är särskilt sårbara vid översvämningar, värmeböljor och extremväder. Klimatanpassning är därför en del av kommunens samlade robusthet och beredskap. Platser där samhällsviktiga funktioner finns eller planeras behöver ges särskild säkerhet mot klimatrisker, så att kommunen kan fungera i vardag, kris och vid långvariga störningar.

Grön infrastruktur och biologisk mångfald är en viktig del av kommunens förebyggande arbete med klimatanpassning, beredskap och hantering av extrema väderhändelser. Fungerande ekosystem bidrar till att minska sårbarheten vid kriser genom att hantera översvämningar, dämpa värmeböljor, skydda dricksvattenresurser och skapa förutsättningar för lokal livsmedelsproduktion.

Sammanhängande grön- och blåstrukturer kan också bidra till att begränsa spridningen av invasiva arter och stärka ekosystemens förmåga att återhämta sig efter extrema händelser. I den fysiska planeringen behöver grön infrastruktur därför ses som en samhällsviktig funktion som stärker kommunens långsiktiga robusthet, både i vardagen och vid kriser. Det här kan också minska behovet av kostsamma tekniska åtgärder över tid.

Läs om jordbruksmark och beredskap i kapitel Hänsyn.

Riktlinjer för klimatanpassning

- Ny bebyggelse, infrastruktur och samhällsviktig verksamhet ska lokaliseras till mark som är långsiktigt lämplig med hänsyn till kända och framtida klimatrelaterade risker. Områden där sådana risker inte kan hanteras på ett hållbart sätt ska undvikas.
- Klimatanpassning ska samordnas med beredskap genom att kritisk infrastruktur och samhällsviktiga funktioner lokaliseras och utformas robust, med hänsyn till skyddsnivåer, redundans och möjlighet till återställning.
- Ny bebyggelse ska lokaliseras och utformas så att den inte tar skada av, eller orsakar skada vid, översvämning från minst ett 100-årsregn eller motsvarande flöden. Framkomlighet till och från bebyggelseområden ska säkerställas även vid höga vattennivåer.
- Längs kusten bör som utgångspunkt inga bostäder, samhällsviktiga funktioner eller översvämningskänsliga anläggningar byggas med lägre grundläggningsnivå än 2 meter över medelvattenståndsnivån, om inte särskilda utredningar visar att en lägre nivå är långsiktigt säker.
- Områden med risk för ras, skred eller erosion ska undvikas, eller endast bebyggas om riskerna kan hanteras på ett långsiktigt hållbart sätt med hänsyn till framtida klimatförhållanden.
- I riskområden för översvämning, ras, skred och erosion ska en geoteknisk undersökning tas fram i detaljplaneskedet.

- Planeringen ska säkerställa tillgång till skuggande grönska och svala vistelsemiljöer, särskilt i tätorter och i miljöer där barn, äldre och andra riskgrupper vistas.
- I områden med befintlig, detaljplanerad bebyggelse ska risker för översvämning, ras, skred och erosion beaktas vid omvandling, förtätning eller andra förändringar. Om riskerna inte kan hanteras ska ytterligare bebyggelse eller förändring som ökar sårbarheten undvikas.

Säkerhet och beredskap

Den fysiska planeringen spelar en viktig roll i att skapa förutsättningar för ett fungerande totalförsvar. Totalförsvaret består av militärt försvar och civilt försvar. Det handlar bland annat om att säkerställa att samhällsviktig infrastruktur har redundans och robusthet, som elförsörjning, vatten, transporter, kommunikation och livsmedelsförsörjning. Att beakta totalförsvarets behov i samhällsplaneringen kan innebära att inte bygga skolor i närheten av militära objekt eller att bygga fler skyddsrum i takt med att befolkningen ökar. Det kan även handla om att transportinfrastruktur anpassas för att kunna möjliggöra storskaliga utrymningar samt att förmågan till livsmedelsproduktion säkerställs. Behov kopplade till säkerhet och beredskap behöver därför beaktas i efterföljande planering.

Livsmedelsförsörjning och matförvaring

I kommunen finns det goda förutsättningar för både storskalig och småskalig produktion. Inom och i anslutning till verksamhetsområden kan förutsättningar finnas för industriell odling och växthusproduktion, bland annat genom nyttjande av spillvärme från industrin.

Nya producenter och småskaliga marknadsplatser är prioriterade för kommunens näringslivsutveckling och försörjningssäkerhet. Vid kris eller höjd beredskap kan småskalig odling bidra till ökad motståndskraft, särskilt i kombination med lokala lösningar för matförvaring. Kommunen uppmuntrar privata initiativ för sådana funktioner.

Skyddsrum

I takt med att befolkningen ökar och nya områden utvecklas behöver behovet av nya skyddsrum och andra skyddsmöjligheter beaktas. Även utrymning, information till allmänheten och trygghetspunkter är viktiga delar av samhällets beredskap vid kriser, höjd beredskap och störningar i samhällsviktiga funktioner. Skellefteå kommun arbetar med flexibla trygghetspunkter, där händelsens karaktär, omfattning och behov avgör vilka trygghetspunkter som aktiveras och vilka funktioner som erbjuds.

Befintliga skyddsrum och deras funktion ska beaktas, och åtgärder som riskerar att försämra skyddsrummens funktion ska undvikas. Avveckling eller tillfällig begränsning av skyddsrum kräver särskilt tillstånd enligt gällande lagstiftning. Kommunen ska därför i tidigt skede av planläggning uppmärksamma om sådana tillstånd behövs.

Läs mer om totalförsvarets riksintressen civilt och militärt försvar i kapitel Hänsyn.

Riktlinjer för beredskap

- Befintliga skyddsrum och deras funktion ska beaktas vid planering och exploatering. Åtgärder som riskerar att försämra skyddsrummens funktion ska undvikas.
- Avveckling eller tillfällig begränsning av skyddsrumsfunktion kräver särskilt tillstånd enligt gällande lagstiftning och ska uppmärksammas tidigt i planprocessen.
- Fler skyddsrum bör byggas i takt med att befolkningen ökar. Tillgång till skyddsrum bör särskilt beaktas vid planering av samhällsviktig verksamhet.
- Lokal livsmedelsproduktion och matförvaring ska beaktas i planeringen för att stärka kommunens försörjningsberedskap.

Räddningstjänst

Räddningstjänsten har ett ansvar att bidra till ett tryggt och säkert samhälle genom att förebygga olyckor och säkerställa en god beredskap för insatser. Riskbilden inom kommunens geografiska ansvarsområde är komplex och förändras ständigt. I kommunen finns skog, sjöar och vattendrag, men även omfattande höghusbebyggelse, stora industrier och offentliga anläggningar. Stadsbebyggelse och flera tätorter i en geografiskt stor kommun innebär en differentierad och komplex riskbild.

Räddningstjänstens insatstider varierar beroende på geografisk placering. Brandstationerna är lokaliserade till staden och tätorterna samt mindre samhällen. I de flesta kommundelar finns flera olika samhällsviktiga verksamheter och särskilt skyddsvärda objekt vilket gör det viktigt att räddningstjänsten finns på nära avstånd och restider.

Klimatförändringarna skapar risk för större och mer omfattande insatser på grund av till exempel skogsbränder, kraftig nederbörd, torka, snöoväder och eller kyla som kan göra att kommunens resurser för räddningstjänst blir mer ansträngda.

I kommunen finns stora industriverksamheter inom olika näringsgrenar som trä-, metall-, plast-, elektronik-, gruv- och kemisk industri. Med den samhällsutveckling och de industrietableringar som sker i kommunen kommande år förändras och ökar riskbilden ytterligare. I takt med att kommunen växer kan behov uppstå av att stärka räddningstjänstens förutsättningar. Det kan handla om god framkomlighet, tillgång till släckvatten, robust infrastruktur eller att korta insatstider i områden där befolkning, verksamheter eller risknivåer ökar.

Riktlinjer för räddningstjänst

- Räddningstjänstens förutsättningar att assistera vid utrymning från höga byggnader ska beaktas vid planering av om- och nybyggnation.
- Brandvattenförsörjning och framkomlighet för räddningsfordon ska beaktas i planering av om- och nybyggnation.
- Behovet av att stärka räddningstjänstens förutsättningar ska beaktas vid planering av växande områden och etablering av större verksamheter.

Kultur, fritid, hälsa & samhällsservice

Hälsa, levnadsvillkor och mötesplatser

Fysisk planering kan påverka människors hälsa och levnadsvillkor genom hur bebyggelse, service, grönområden och offentliga miljöer utformas och lokaliseras. Skellefteå ska vara en plats där alla människor känner sig trygga, välkomna och inkluderade, både i staden, i tätorterna och i landsbygderna. Genom god tillgång till mötesplatser, grönområden och möjligheter till rörelse i vardagen kan planeringen främja hälsa och social hållbarhet.

Jämlika livsmiljöer

Skellefteå kommun består till största delen av områden med goda socioekonomiska förutsättningar, men det finns skillnader inom och mellan staden och övriga kommundelar. Invånare i stadskärnan har generellt högre utbildning, bättre levnadsvanor och skattar sin hälsa som god i högre grad än övriga kommundelar.

För att minska socioekonomiska skillnader behöver planeringen bidra till att skapa förutsättningar för en jämlik tillgång till bostäder, service, utbildning, kollektivtrafik och hälsosamma livsmiljöer.

Barn och unga

Barn och ungas framtidstro och välmående påverkas av miljöerna de växer upp i. Fysiska miljöer som stödjer lek, rörelse och möten mellan barn och ungdomar är viktiga för såväl hälsa som social utveckling.

Unga i mindre orter är ofta mer beroende av kollektivtrafik och organiserade aktiviteter, vilket gör tillgången till service och lokala mötesplatser extra betydelsefull.

Mötesplatser och offentliga miljöer

Mötesplatser och offentliga miljöer är viktiga för att skapa attraktiva och socialt hållbara miljöer. Offentliga miljöer omfattar exempelvis parker, lekplatser, grönområden, torg och stråk som binder samman bostäder, arbetsplatser och service. Offentliga miljöer behöver också utformas så att de upplevs som trygga, bland annat genom god belysning, god orienterbarhet och möjligheter till naturlig närvaro av människor. I staden och tätorterna utgör torg, parker, lekplatser, idrottsytor, fritidsgårdar och kulturmiljöer viktiga mötesplatser, medan landsbygderna ofta präglas av bygdegårdar, bibliotek, idrottsplatser, badplatser, grillplatser och skolmiljöer som fungerar som lokala samlingspunkter.

Odlingsområden och verksamheter som möjliggör kontakt med djur, såsom 4H-gårdar, är viktiga mötesplatser som bidrar till gemenskap, lärande och hälsa för människor i olika åldrar. Den vita infrastrukturen, i form av snö- och vintermiljöer, är en viktig förutsättning för friluftsliv och vardagsrekreation vintertid genom exempelvis pulkbackar, skridskobanor och skidspår.

Tillgängliga och levande mötesplatser

Ofrivillig ensamhet är ett växande problem, särskilt bland unga och äldre. Trygga och tillgängliga mötesplatser kan bidra till att motverka isolering och stärka den sociala sammanhållningen. I hela kommunen bör det finnas miljöer som uppmuntrar till möten, rörelse, spontanidrott och lek året runt. Mötesplatser bör utformas utifrån platsens funktion och lokala förutsättningar. De ska kunna användas av människor i olika åldrar och ge utrymme för aktiviteter som lek, rörelse, vila och spontana möten.

Universell utformning ska eftersträvas så att miljöerna blir tillgängliga och användbara för olika förutsättningar och behov. Utformningen behöver anpassas efter platsens skala och användning – från större torg och parker till mindre lek-, rast- och grillplatser i byar. Särskild vikt ska läggas vid att miljöerna stödjer barns och ungas behov av lek och rörelse i vardagen.

I publika miljöer kan konst, kultur och lokal karaktär bidra till attraktiva och levande mötesplatser. Konst i det offentliga rummet ska vara tillgänglig för alla och utvecklas med stöd i kommunens konstpolicy.

Riktlinjer för hälsa, levnadsvillkor och mötesplatser

- Planeringen ska bidra till jämlika och hälsofrämjande livsmiljöer i hela kommunen som uppmuntrar möten mellan människor i olika åldrar, året om. Vid planering av nya bostadsområden ska närhet till service, kollektivtrafik, kultur- och fritidsutbud beaktas för att minska skillnader i levnadsvillkor.
- Planeringen ska uppmuntra fysisk aktivitet och rörelse i vardagen genom trygga och tillgängliga gång- och cykelvägar, grönområden och offentliga rum.
- Barnperspektivet ska beaktas i all planering. Miljöer där barn och unga vistas ska vara trygga, säkra, inspirerande och stödja lek, lärande och social samvaro.
- Planeringen ska bidra till inkluderande mötesplatser som utformas utifrån lokala behov och förutsättningar.
- Universell och multifunktionell utformning och ska vara vägledande för all utveckling av mötesplatser och offentliga miljöer.

Kultur

Kultur och mötesplatser är viktiga delar av människors vardagsliv och bidrar till gemenskap, identitet och livskvalitet i hela kommunen. Skellefteå har ett rikt och varierat kulturliv som omfattar både professionella aktörer, föreningar och det övriga civilsamhället.

I hela kommunen finns lokaler, musikscener och mötesplatser - från vävstugor och hembygdsgårdar till danslokaler och konsthallar - som möjliggör skapande, engagemang och gemenskap. Dessa miljöer är viktiga för lokal identitet och social sammanhållning och behöver värnas för att även småskaliga initiativ ska kunna leva vidare och utvecklas.

Kulturverksamheter stimulerar kreativitet, lärande och delaktighet och kan skapa möten mellan generationer och grupper. Föreningslivet spelar också en viktig roll i att bevara lokalhistoria och traditioner. Samtidigt är tillgången till kultur inte alltid jämlik, och barn och ungas möjligheter att delta påverkas ofta av socioekonomiska förutsättningar, vilket gör frågor om tillgänglighet särskilt viktiga.

Kultur, konst och evenemang spelar en viktig roll för platsens identitet och attraktionskraft. Genom att lyfta fram kultur, offentlig konst och kulturella initiativ stärks både den lokala identiteten och Skellefteås attraktivitet som besöksmål.

Bibliotek är viktiga för kunskap, kultur och delaktighet. Foto: okänd.

Bibliotek

Biblioteken fungerar som viktiga nav för kunskap, kultur, delaktighet och demokrati. Enligt bibliotekslagen ska de vara tillgängliga för alla, med särskilt fokus på barn och unga, personer med funktionsnedsättning, nationella minoriteter och personer med annat modersmål än svenska.

I Skellefteå finns ett stadsbibliotek, ett campusbibliotek, en bokbuss samt nio närbibliotek i Boliden, Bureå, Burträsk, Byske, Jörn, Kåge, Lövånger, Ursviken och Skelleftehamn. Biblioteken och bokbussen bidrar till jämlik tillgång till information, läslust och en meningsfull vardag, oavsett bostadsort eller bakgrund.

Riktlinjer för kultur

- Befintliga och nya miljöer och mötesplatser ska värnas och utvecklas i samverkan mellan kommun, civilsamhälle och föreningsliv.
- Offentlig konst och lokala kulturuttryck ska integreras i utvecklingen av staden, tätorter och landsbygder för att stärka identitet och attraktivitet.
- Kultur, utbildning och turism ska gemensamt stärka platsens attraktionskraft.

Fritid

Möjligheten till fritid och rörelse är en viktig del av människors hälsa och livskvalitet. I Skellefteå finns goda möjligheter till idrott, aktivitet och rekreation, både genom närhet till naturmiljöer och ett aktivt föreningsliv. Klimatet och landskapet bidrar dessutom till ett varierat och ett brett utbud under hela året.

Föreningslivet spelar en nyckelroll för att skapa en meningsfull fritid och gemenskap, särskilt för barn och unga. Det bidrar till lokalt engagemang, sociala nätverk och stärker sammanhållningen mellan olika grupper.

Digitala vanor har förändrat barn och ungas fritid. Digitala medier och streamingtjänster tar i många fall större plats i vardagen än tidigare, vilket kan påverka den fysisk aktiviteten. Det ställer nya krav på hur kommunen planerar miljöer som uppmuntrar till rörelse och delaktighet.

Föreningsanläggningar i kommunen

Idrottsrörelsen i Skellefteå spänner från bredd till elit. Större idrottsföreningar fungerar som draglok, medan mindre föreningar erbjuder lättillgängliga aktiviteter i byar och stadsdelar.

Skellefteå kommun har ett brett utbud av offentliga idrottshallar, sportanläggningar och motionsmiljöer vilket skapar goda förutsättningar för idrott, rörelse och gemenskap i hela kommunen. I många tätorter och i landsbygderna är föreningsdrivna anläggningar särskilt viktiga för den lokala tillgången till idrott och fritidsaktiviteter.

De flesta föreningar i kommunen är idrottsinriktade, vilket skapar ett naturligt behov av lokaler och anläggningar för idrott och träning. Kommunens stöd i form av tillgång till lokaler är därför avgörande för många verksamheter. Samtidigt är det viktigt att även andra typer av föreningar och kulturverksamheter ges goda förutsättningar att bedriva verksamhet, för att bidra till ett brett och inkluderande utbud av aktiviteter i hela kommunen.

De största arenorna finns i centralorten, medan träningsanläggningar och idrottshallar för breddidrott finns spridda i hela kommunen, ofta i anslutning till skolor. Dessa används både av föreningar och allmänheten. Utöver kommunala anläggningar finns också förenings- och företagsdrivna alternativ som breddar utbudet.

Vitbergsområdet är ett av kommunens viktigaste motions- och rekreationsområde och har stor betydelse för Skellefteås friluftsliv. Området erbjuder ett brett utbud av anläggningar och stråk för både vardagsmotion och organiserade aktiviteter året runt, såsom naturstigar, motion- och skidspår, skidbackar, cykelleder och samlingsplatser. I området finns också många föreningar som bidrar till ett aktivt nyttjande av området.

Vitbergsområdet fyller därmed en viktig funktion både som närrekreationsområde och som kommunövergripande resurs. Samtidigt rymmer området betydande natur- och landskapsvärden. Den framtida planeringen behöver därför balansera tillgänglighet, föreningsliv, rekreation och

naturvärden, så att området kan användas långsiktigt utan att dess kvaliteter försämras.

Utöver Vitberget finns flera viktiga motions- och rekreationsområden i kommunens tätorter, exempelvis Kvarnberget i Burträsk, Sidtjärn i Boliden och Kurjoviken i Skelleftehamn. Dessa områden har stor betydelse för det lokala föreningslivet och vardagsnära friluftslivet, och utgör viktiga resurser för folkhälsa och livskvalitet i hela kommunen. Planeringen ska ta tillvara och stärka dessa områdens roll utifrån lokala förutsättningar.

Badanläggningar

Badanläggningar och badplatser är viktiga för både invånare och för besöksnäringen. I Skellefteå kommun finns sex kommunala badhus; i Skellefteå tätort, Skelleftehamn, Byske, Bureå, Burträsk och Boliden. Dessutom finns två föreningsdrivna badhus i Lövånger och Jörn. På sommaren erbjuds tre tempererade utomhusbad; i Skellefteå tätort, Byske och Kåge. Utöver det finns även flera badplatser runt om i kommunen.

Riktlinjer för fritid

- Planeringen ska främja god tillgång till idrotts- och fritidsanläggningar i hela kommunen, med god tillgänglighet för olika åldrar och behov.
- Närhet till natur och vatten ska tas till vara och tillgängliggöras för att främja rekreation, friluftsliv och folkhälsa.
- Vid utveckling av nya anläggningar eller områden ska samnyttjande prioriteras, till exempel mellan kommunala verksamheter, föreningsliv och civilsamhälle.

Samhällsservice

Samhällsservice har betydelse för människors vardag och för orters utveckling. Tillgång till service kan bidra till levande och attraktiva orter i hela kommunen. Vid planering och lokalisering av samhällsservice ska därför hänsyn tas till verksamhetens betydelse för ortens långsiktiga attraktivitet.

Förskola och Skola

Tillgång till utbildning av god kvalitet är en grundläggande välfärdsfråga och bidrar till attraktiva livsmiljöer. Skellefteå kommun har i dag en geografiskt spridd struktur av förskolor och skolor. Denna struktur har vuxit fram över tid och påverkas nu av nya behov, förändrat barnafödande och varierande befolkningsutveckling i olika delar av kommunen.

Förutsättningarna och behoven ser olika ut i olika orter i kommunen. I vissa delar ökar antalet barn, i andra minskar det. Det påverkar tillgången till platser och ställer krav på att lokalisering, kapacitet och standard kan anpassas över tid.

Många befintliga lokaler är små, geografiskt spridda och i behov av upprustning. Det kan skapa utmaningar för bemanning, kompetensförsörjning och möjlighet att erbjuda likvärdiga lärmiljöer över tid. Planeringen behöver därför stödja en långsiktigt hållbar och flexibel struktur där lokaler kan anpassas efter förändrade behov eller samnyttjas med andra verksamheter, till exempel kultur, fritid eller vård och omsorg.

Vid planering av nya förskolor och skolor är kvaliteten på utemiljöerna särskilt viktig. Skolgårdar och förskolegårdar ska ge goda förutsättningar för lek, rörelse och återhämtning samt bidra till barns hälsa och välbefinnande. Därför ska goda utemiljöer och tillräckligt stora gårdar säkras tidigt i planeringen.

Befintlig vegetation, träd och topografi ska så långt som möjligt tas tillvara för att skapa lekvärden och ge skugga och skydd mot hetta. Detta blir särskilt viktigt i ett varmare klimat, eftersom det tar lång tid för större träd och uppvuxen grönska att utvecklas. Utemiljöerna ska även ha god luftkvalitet, låga bullernivåer och bra sol- och skuggförhållanden.

Se även riktlinje i kapitel Klimatanpassning & beredskap.

Riktlinjer för förskola och skola

- Lokalisering av skolor och förskolor ska stödja en långsiktigt hållbar och likvärdig utbildningsstruktur med hänsyn till demografiska förändringar och lokala förutsättningar.
- Vid ny bebyggelse ska behov av förskole- och skolplatser beaktas i ett tidigt skede och vid behov ska tillräcklig yta reserveras.
- Planeringen bör ge förutsättningar för flexibla lokaler och samnyttjande mellan förskola, skola och andra samhällsfunktioner, särskilt där behoven varierar över tid.
- Landsbygdsskolor bör bevaras och utvecklas så länge det är möjligt med hänsyn till barnens rätt till en hög utbildningskvalitet och ekonomiska konsekvenser.

Vård och omsorg

Skellefteå har en åldrande befolkning, med en ökande andel invånare över 80 år, och en särskilt stor ökning inom åldersgruppen 85+. Det ställer nya krav på hur samhället och bostadsbeståndet utformas. Många bostäder har idag bristande tillgänglighet, såsom flerbostadshus utan hiss och småhus med trappor, vilket kan försvåra möjligheten att bo kvar när funktionsförmågan förändras.

En tillgänglig och inkluderande livsmiljö kan samtidigt bidra till ökad självständighet, trygghet och möjlighet till ett aktivt vardagsliv högre upp i åldrarna. Den fysiska planeringen behöver därför bidra till att nya bostadsområden utformas med hög tillgänglighet och universell utformning från början. Miljöer som fungerar väl för äldre är samtidigt ofta bättre för många andra grupper, exempelvis barnfamiljer och personer med funktionsnedsättning.

Flyttfrekvensen bland äldre är låg, vilket innebär att attraktiva och tillgängliga bostadsalternativ behöver finnas lokalt för att äldre ska vilja och kunna flytta. Det kan bidra till att friställa bostäder för yngre hushåll och stärka rörligheten på bostadsmarknaden.

Bostäder för äldre bör så långt som möjligt integreras i blandade bostadsmiljöer där människor i olika åldrar och livsskeden lever nära varandra. En sådan struktur kan bidra till levande och inkluderande bostadsområden och motverka social isolering och ofrivillig ensamhet.

Behovet av vård- och omsorgsinsatser kommer att öka framöver. Planeringen behöver därför skapa förutsättningar för att vård- och omsorgsfunktioner kan lokaliseras strategiskt och att de kan samordnas med andra funktioner.

Den fysiska planeringen behöver också vara flexibel för att kunna anpassas till framtida behov och nya arbetssätt inom vård och omsorg, exempelvis genom inom digitalisering och innovation.

Skellefteå ska vara tillgängligt i alla livsskeden. Foto: okänd

Riktlinjer för vård och omsorg

- Planeringen ska bidra till en god tillgänglighet till vård- och omsorgsnära funktioner med hänsyn till lokala förutsättningar, kvalitet och rimliga restider.
- Nya bostadsområden bör utformas med universell utformning och hög tillgänglighet från början, så att människor ges möjlighet att bo självständigt utifrån sina behov.
- Planeringen bör skapa förutsättningar för flexibla lokaler och byggnader som kan anpassas över tid och för olika välfärdsfunktioner, exempelvis vård, omsorg, trygghetsboende eller annan samhällsservice.
- Bostäder för äldre bör integreras i blandade bostadsmiljöer där människor i olika åldrar och livsskeden kan leva nära varandra.

Näringsliv & kompetensförsörjning

Näringsliv

Skellefteås näringsliv har historiskt vuxit fram kring förädling av naturresurser som skog och träindustri, gruv- och metallindustri samt olika former av energiproduktion. Tillverknings- och utvinningsindustrin har varit bärande sektorer med företag som har hög teknisk kompetens, innovationsförmåga och en stark exportmarknad.

Skellefteå är Sveriges största kustkommun till ytan och näringslivets branschstruktur varierar i olika delar av kommunen, med skiftande förutsättningar för etableringar och tillväxt.

Gruvnäring, jordbruk, skogsbruk och energiproduktion är viktiga traditionella näringar med verksamhet runt om i kommunen. Dessa näringar bidrar till sysselsättning och lokal utveckling i hela kommunen.

Hedensbyn verksamhetsområde, Site East och Norra Bergsbyns företagspark är några av Skellefteås största samlade industriområden och ligger inom Skelleftedalen. Tjänstesektorn är främst koncentrerad till stadskärnan, där också Campus Skellefteå är lokaliserat.

Näringsliv i utveckling

Under de senaste åren har arbetsmarknaden utvecklats snabbt. Intresset för Skellefteå som etableringsort har ökat, både från svenska och internationella aktörer. Det gäller inom flera olika branscher vilket har resulterat i konkreta etableringar och nya arbetstillfällen. Skellefteås tillgång till förnybar energi i kombination med stora infrastruktursatsningar som Norrbotniabanan, ny E4-förbifart, samt utveckling av hamn och flygplats, skapar goda förutsättningar för fortsatt hållbar tillväxt. Utbyggnaden av Norrbotniabanan förväntas stärka och utöka Skellefteås arbetsmarknadsregion och förbättra möjligheterna till hållbar arbetspendling och godstransporter längs kuststråket. Detta kan skapa nya förutsättningar för bostäder, verksamheter och service i stationsnära lägen och behöver beaktas i den fortsatta planeringen, bland annat i fördjupade översiktsplaner.

Skellefteås näringsliv växer kraftigt och investeringarna inom bland annat industri, energi och teknik förväntas generera uppemot 10 000 nya arbetstillfällen fram till 2040. Skellefteå satsar inom framtidsområden som batteriproduktion, vätgas, hållbart flygbränsle och drönarteknik. Techsektorn har också växt och omfattar idag företag inom spelutveckling, finansiella tjänster och utbildningsteknik. Även tjänstesektorn är viktig och växande särskilt inom hotell, restaurang, fastigheter och företagstjänster.

Kommunen ska verka för etableringar och företagsutveckling som stärker den långsiktiga samhällsomvandlingen och kompletterar befintliga näringslivsstrukturer. Särskilt viktiga är verksamheter med hög innovationsgrad, koppling till den gröna omställningen samt verksamheter som stärker lokala värdekedjor, kompetensmiljöer och cirkulära flöden.

Det är av betydelse att näringslivstillväxt möjliggörs i hela kommunen, inklusive på landsbygder och tätorter. Näringslivstillväxt skapar behov av fler attraktiva platser för etableringar inom industri, logistik, handel, hotell och service. Tillgång till attraktiva etableringslägen, i kombination med effektiva logistiklösningar och infrastruktur, är avgörande för Skellefteås fortsatta konkurrenskraft.

Efterfrågan på metaller, trä och energi är fortsatt hög, samtidigt som den gröna omställningen driver på investeringar och innovation inom dessa sektorer. Kommunens geografiska storlek och naturresurser ger goda möjligheter att möta denna efterfrågan och bidra till lokal och nationell utveckling.

För att skapa ett mer motståndskraftigt och långsiktigt hållbart näringsliv behöver näringslivsstrukturen breddas ytterligare. Förutom industri och energi är tjänstesektor, besöksnäring, kreativa näringar och småföretagande viktiga för kommunens attraktivitet, kompetensförsörjning och ekonomiska resiliens. Ett mer diversifierat näringsliv kan bidra till stärkt kompetensförsörjning, ökad attraktivitet och bättre förutsättningar för en jämställd tillväxt.

Den ökade osäkerheten i omvärlden lyfter även fram vikten av lokal krisberedskap och en trygg livsmedelsförsörjning. Behovet av fler lokala producenter och småskaliga försäljningskanaler ökar, och är en viktig del i ett långsiktigt hållbart och resilient näringsliv.

Läs mer om lokalisering av industri och verksamheter i kapitel Den bebyggda miljön.

Riktlinjer för näringsliv

- Planeringen ska skapa goda förutsättningar och möjliggöra för ett diversifierat och konkurrenskraftigt näringsliv i hela kommunen.
- Planeringen ska skapa goda förutsättningar för små och medelstora företag samt platsbundna landsbygdsnäringar såsom jord- och skogsbruk, livsmedelsförädling, entreprenad, handel och besöksnäring.
- Planeringen ska stödja näringslivets omställning mot mer hållbara värdekedjor, bland annat genom att skapa förutsättningar för cirkulära flöden, hållbara transporter och strategisk lokalisering av verksamheter.

Kompetensförsörjning

Skellefteås arbetsmarknad förändras snabbt och behovet av rätt kompetens ökar inom både näringsliv och offentlig verksamhet. Kompetensförsörjning är därför en avgörande förutsättning för kommunens fortsatta utveckling, både på kort och lång sikt. Förmågan att attrahera, behålla och utveckla kompetens påverkas av flera faktorer, såsom tillgång till utbildning, bostäder, god mobilitet och attraktiva livsmiljöer i hela kommunen.

Skellefteå har en unik position med ett starkt näringsliv, men saknar ett eget lärosäte trots sin storlek och egna arbetsmarknadsregion. Det påverkar utbildningsnivån i kommunen, som i dag ligger under riksgenomsnittet när det gäller andel invånare med eftergymnasial utbildning. Samtidigt är utbildningsnivå en avgörande faktor för kommunens framtida utveckling.

Tillgång till utbildning och möjligheter till livslångt lärande är viktiga för kommunens kompetensförsörjning. Campus Skellefteå spelar en central roll i arbetet med att öka tillgången till eftergymnasial utbildning. Här samverkar flera akademiska aktörer kring utbildning, forskning och utveckling. Ett särskilt fokus ligger på att utveckla utbildningar som svarar mot kommunens kompetensbehov, särskilt inom framtidsområden som elektrifiering, teknik och hållbar energi. Arctic Center of Energy är ett växande kompetensnav inom elektrifiering och innovation. För att ytterligare stärka den akademiska närvaron har kommunen initierat Skellefteå Universities Alliance som är en allians av universitet och högskolor med målet att bygga upp en långsiktig utbildningsstruktur på plats.

I Skellefteå finns tre folkhögskolor som är viktiga för livslångt lärande och omställning i arbetslivet. Medlefors ligger i centrala Skellefteå, Solviks folkhögskola i Frostkåge och Edelvik folkhögskola i Burträsk. Folkhögskolorna stärker kompetensförsörjningen genom att erbjuda utbildningar och kurser som når både unga och vuxna, och genom att vara lokala mötesplatser för utveckling i hela kommunen.

Kompetensförsörjning är en viktig fråga för hela kommunen och berör både näringsliv och samhällsviktiga verksamheter såsom skola, vård och omsorg. I en geografiskt stor kommun är tillgång till utbildning, fungerande transporter och digital infrastruktur viktiga förutsättningar för att människor ska kunna arbeta, studera och bo kvar i olika delar av kommunen.

För att fler ska kunna utbilda sig, arbeta och höja sin kompetens oavsett bostadsort krävs god tillgänglighet genom god kollektivtrafik och digital infrastruktur.

Den fysiska planeringen påverkar människors möjligheter att ta del av utbildning och arbetsmarknad. Lokalisering av bostäder, utbildningsmiljöer och arbetsplatser har betydelse för både studieval, arbetspendling och möjligheten till kompetensutveckling genom livet. En jämlik tillgång till transporter och digital infrastruktur är därför viktig för att minska geografiska skillnader och stärka möjligheten att bo, studera och arbeta i hela kommunen. Utbyggnaden av Norrbotniabanan kan på sikt stärka Skellefteås roll i en större arbetsmarknadsregion och förbättra möjligheterna till studie- och arbetspendling längs Norrlandskusten.

Den fysiska planeringen ska bidra till att skapa goda fysiska förutsättningar för en tillgänglig och inkluderande utbildningsstruktur som stärker kommunens kompetensförsörjning, robusthet och attraktivitet.

Riktlinjer för kompetensförsörjning

- Den fysiska planeringen ska skapa förutsättningar för en långsiktigt hållbar kompetensförsörjning genom att stärka sambanden mellan bostäder, utbildning arbetsplatser, digital infrastruktur och hållbara transporter i hela kommunen.
- Studentbostäder ska planeras i goda lägen med närhet till högre utbildning, eller i lägen med god tillgång till kollektivtrafik. Markanvändning i anslutning till utbildningsmiljöer ska möjliggöra utveckling av utbildning, forskning och samverkan med näringslivet.
- Planeringen ska möjliggöra robust digital infrastruktur, så att fler kan utbilda sig, arbeta och delta i arbetslivet oavsett bostadsort.

Besöksnäring

Besöksnäringen är en växande del av Skellefteås näringsliv och bidrar till arbetstillfällen, lokalt företagande och en levande kommun året runt. Besöksnäringen skapar arbetstillfällen inom bland annat handel, service, kultur, restaurang, boende och upplevelsebaserade verksamheter.

Evenemang, natur, kust- och kulturmiljöer är viktiga skäl till att människor besöker Skellefteå, men också till att bo och trivas här. En attraktiv och välskött besöksmiljö stärker både besöksnäringen och kommunens långsiktiga attraktivitet.

Kommunen har flera besöksmål och miljöer med stort värde för både invånare och besökare. Kusten och skärgården, exempelvis Lövångerskusten, erbjuder naturupplevelser, bad, vandring och kulturmiljöer, medan skogslandskapet och områden kring exempelvis Kalvträsk skapar förutsättningar för friluftsliv, naturturism och rekreation i större sammanhängande miljöer. Mindre orter och byar bidrar också till kommunens besöksutbud genom lokala besöksmål.

Kulturmiljöer som Bonnstan och Nordanå samt industrihistoriska miljöer i exempelvis Örviken, Finnfors och längs kusten har stor betydelse för kommunens besöksvärde. Även stadskärnan, kulturutbudet, Sara kulturhus och olika evenemang spelar en viktig roll för kommunens attraktivitet och besöksnäring.

Utveckling av besöksnäringen behöver ske med hänsyn till platsens natur- och kulturmiljövärden. Det handlar ofta om att stärka tillgänglighet och kvalitet i befintliga miljöer snarare än att ta nya områden i anspråk. Fysisk planering kan bidra genom att skapa goda samband mellan besöksmål, tätorter, kollektivtrafik och rekreativa miljöer samt möjliggöra mötesplatser och evenemang.

På landsbygderna kan besöksnäring bidra till lokal service och skapa möjligheter för småskaligt företagande som gårdsbutiker, boenden, guidning, lokal mat och naturupplevelser.

Riktlinjer för besöksnäring

- Planeringen ska möjliggöra utveckling av besöksnäring i hela kommunen med fokus på natur-, kust- och kulturmiljöer samt levande tätorter och stadskärna, på ett sätt som stärker lokalt företagande, tillgänglighet och långsiktig attraktivitet.

Kommersiell service

Den kommersiella servicen i Skellefteå kommun utgör en viktig del av den lokala livsmiljön och bidrar till attraktivitet, tillgänglighet och social hållbarhet. Serviceutbudet omfattar bland annat dagligvaruhandel, sällanköpsvaror, restauranger, drivmedel, apotek, post- och paketutlämning samt andra typer av ombudstjänster.

I Skelleftedalen finns det största utbudet av både dagligvaru- och sällanköpsvaror samt tjänster som bank, restaurang och kulturutbud. Centrumhandeln har ett brett utbud och kompletteras av de externa handelsområdena Solbacken och

Anderstorp, där volymhandel och större butiksetableringar har vuxit fram.

Avstånden till närmsta butik eller servicepunkt i landsbygderna kan vara långa. Digitalisering och nya distributionsformer, såsom paket- och livsmedelsleveranser, har dock skapat nya möjligheter att nå ut till samhällsservice för invånare i hela kommunen. Varuhemssändning är en viktig service för dem som inte själv når till dagligvaror.

Kommunens tätortskärnor utgör viktiga servicenoder för omkringliggande landsbygder i vardagen. Tätortskärnorna, som består av Byske, Kåge, Burträsk, Bureå, Boliden, Lövånger och Jörn, har en grundläggande kommersiell service i form av dagligvarubutik, drivmedelsstation, posttjänster, apoteksvaror, och kontantuttag. I flera orter finns även lokal handel kopplad till besöksnäring eller specialiserade tjänster.

I norra delen av kommunen finns också viss service i Storkågesträsk och Drängsmark. I södra delen av kommunen finns viss service i Bygdsiljum, Kalvträsk och Skråmträsk. Den lokala lanthandeln fungerar bland annat som både en servicegivare och en naturlig mötesplats att samlas på. Butiker med dess olika servicefunktioner är också viktiga för det lokala näringslivet, inte minst besöksnäringen.

Kommunens ortstruktur, med tätortskärnor och mindre servicenoder, skapar förutsättningar för ett spritt utbud av kommersiell service och bör fortsatt utvecklas. Lokal samverkan, ny teknik och multifunktionella servicepunkter kan bidra till att stärka tillgängligheten till service även i mindre orter. Planeringen behöver samtidigt vara flexibel, eftersom servicenoder kan växa fram, utvecklas eller förändras över tid utifrån lokala behov och initiativ. Lokala drivkrafter och engagemang är viktiga för utvecklingen, och kommunen kan genom planering och samverkan bidra till att dessa ges goda förutsättningar.

Riktlinjer för kommersiell service

- Kommunens tätortskärnor utgör viktiga servicenoder för ortens invånare och för sitt omland, det är därför av vikt att upprätthålla servicen eller utveckla vid behov.
- Fortsatt utveckling av mindre servicenoder för kommersiell service i landsbygderna uppmuntras för att minska resetider och stärka tillgången till vardagsservice och sociala mötesplatser.
- Kollektivtrafik samt gång- och cykelvägar bör planeras så att de ger god tillgänglighet till handel och service.

Tekniska försörjningssystem & cirkularitet

Cirkularitet

I takt med att Skellefteå växer är det särskilt viktigt att ta tillvara det som redan finns, såsom mark, material, infrastruktur och bebyggelse, och att använda ytor och resurser så att de ger största möjliga nytta över tid.

Cirkulära flöden i samhällsbyggandet

Cirkularitet i den fysiska planeringen kan exempelvis innebära att nybyggnation i första hand lokaliseras där befintlig infrastruktur kan nyttjas, att om-, till- och påbyggnad prövas före nyexploatering, samt att återbruk och återvinning av byggmaterial och resurser underlättas. Cirkulära principer gäller också för energi- och vattenflöden, där spillvärme, lokal förnybar energiproduktion och resurseffektiv vattenhantering kan bidra till ett mer hållbart och driftssäkert samhälle.

Genom tidig och strategisk planering kan kommunen skapa förutsättningar för att dessa flöden samverkar, exempelvis genom samlokalisering av verksamheter, gemensam infrastruktur och ytor för mellanlagring, uppgradering och återbruk av resurser. Detta stärker både resurseffektiviteten och möjligheterna till industriell symbios och cirkulära affärsmodeller. Resonemanget bidrar till översiktsplanens inriktning 3. *Cirkulär och robust kommun* genom att visa hur samordnade flöden och återbruk kan stärka resurseffektivitet och långsiktig beredskap.

Masshantering

Historiskt i Skellefteå, likt som på andra platser, har stora mängder jord- och bergmaterial transporterats till deponi samtidigt som nytt grusmaterial har tagits in från bergtäkter. Återvinning av material har skett inom byggprojekt och i viss mån via samarbeten mellan projekt.

Hanteringen av massor utgör en betydande del av koldioxidutsläppen. För att nå miljö- och klimatmålen behöver masshanteringen bli mer lokal, cirkulär och resurseffektiv.

Kommunen har ett program för hållbar masshantering som syftar till att tydliggöra ambitioner och viljeriktning för en hållbar massahantering. Den anger att cirkulär masshantering bör följa en prioriteringsordning där man i första hand undviker schaktning genom tidig planering och anpassning av byggnation. I andra hand bör uppkomna massor återanvändas inom eller nära projektet. I tredje hand bör endast förorenade eller obrukbara massor deponeras, med fokus på korta transporter och säker hantering.

För att möjliggöra detta behöver masshantering integreras genom hela plan- och exploateringsprocessen, från tidiga skeden till genomförande. Genom en samordnad planering kan både uppkomsten av överskottsmassor och behovet av långväga transporter minska. En viktig utgångspunkt är att eftersträva balans mellan bortschaktat och tillfört material inom och mellan projekt.

För att klara av detta krävs strategiska ytor för deponi och mellanlagring samt nya arbetssätt som gör återbruk möjligt genom hela samhällsbyggnadsprocessen.

Förorenad mark är en växande utmaning som är nära kopplad till masshantering och bör hanteras samordnat och tidigt i planerings- och exploateringsprocessen för att säkerställa både miljönytta och resurseffektivitet. Förorenade massor bör så långt som möjligt behandlas och återanvändas där det är miljö- och hälsomässigt lämpligt, för att minska behovet av deponering och transporter.

Även spridning av invasiva arter behöver beaktas vid hantering och förflyttning av massor, eftersom transporter och upplag kan bidra till att arter sprids till nya områden om inte lämpliga försiktighetsåtgärder vidtas.

Riktlinjer för cirkularitet och masshantering

- Den fysiska planeringen ska eftersträva att ta tillvara befintliga värden och resurser, såsom byggnader, infrastruktur och redan ianspråktagen mark, innan nya resurser tas i anspråk.
- Den fysiska planeringen ska eftersträva cirkulära system genom att möjliggöra återbruk, samnyttjande, delning och flexibel användning av byggnader, lokaler och ytor. Planeringen ska även främja en resurseffektiv användning av material, energi och vatten.
- Den fysiska planeringen ska skapa förutsättningar för cirkulär hantering av massor genom strategiskt lokaliserade ytor och funktioner för mellanlagring, sortering, uppgradering och återbruk av massor, med hänsyn till transportflöden, omgivningspåverkan och möjlig samordning mellan projekt.
- Den fysiska planeringen ska möjliggöra långsiktig kapacitet för lokal deponering av massor i kommunen för att minska klimatpåverkan från transporter.
- Hantering av förorenade massor och massor med risk för spridning av invasiva arter ska ske säkert och resurseffektivt.

Energiförsörjning

Energiförsörjningen är en central möjliggörare för Skellefteås hållbara utveckling. Skellefteå kommun har genom Skellefteå Kraft god tillgång till förnybar energi och närmar sig målet om 100 procent förnybar energianvändning.

Ett stabilt och långsiktigt energisystem gör det möjligt att elektrifiera transporter, ställa om industrin och utveckla bostäder och samhällsservice. Energisystemet behöver också vara robust och fungera vid störningar, så att viktiga samhällsfunktioner kan upprätthållas.

Elsystem och elnät

Kommunen har i stora delar god tillgång till elinfrastruktur. Tillgången till förnybar el är en av Skellefteås största tillgångar i omställningen, men nya etableringar ställer krav på ett starkt och flexibelt elnät. Pågående projekt syftar till att både stärka och förnya elinfrastrukturen, särskilt i och kring Skelleftedalen. Elförsörjningen behöver därför beaktas tidigt vid planering av bostäder, verksamhetsområden och infrastruktur, så att kapacitetsbrist kan undvikas.

Läs mer om riksintressen, kraftförsörjning och ledningsnät i kapitel Hänsyn.

Fjärrvärme och energiåtervinning

Fjärrvärmesystemet är en stabil grund i kommunens energiförsörjning och kan utvecklas i takt med att kommunen växer. Fjärrvärmen är väl utbyggd i Skelleftedalen och i de större tätorterna och baseras på biobränslen, spillvärme och återvunnen energi. Nätet kan behöva förstärkas i Skelleftedalens ytterområden beroende på hur staden växer.

Genom samverkan med industrin kan överskottsvärme tas tillvara, vilket bidrar till ett mer resurseffektivt energisystem. Flera nya verksamhetsområden ligger nära kraftvärmeanläggningen i Hedensbyn, vilket ger goda förutsättningar för fortsatt energiåtervinning.

Transportenergi, biogas och vätgas

Laddinfrastrukturen byggs ut i kommunen, både för personbilar och tunga fordon. Biogas används idag inom kollektivtrafiken och kommunens fordon. Vätgas utvecklas genom pilotanläggningar och samarbeten och kan på sikt bli en viktig del av energisystemet och omställningen i kommunen.

Sol- och vindkraft

Solenergi och vindkraft bidrar till en mer diversifierad och robust energiförsörjning. Utbyggnad av solenergi behöver ske med hänsyn till naturvärden och andra intressen, och bör i första hand lokaliseras där den kan ta tillvara redan ianspråktagen mark, eller samspela med annan markanvändning. Det kan till exempel vara på tak, i anslutning till befintlig infrastruktur eller på nedlagda täkter, deponier samt gruv- eller industriområden.

Skellefteå har ett tematiskt tillägg för vindkraft som nu revideras, med syfte att skapa förutsättningar för en strukturerad och förutsägbar planering av vindkraftsutbyggnaden. Ett granskningsförslag har

varit ute på remiss. I dagsläget finns sju beviljade och uppförda vindkraftsparker i kommunen.

Reservkraft och energilagring

Energilagring kan bidra till att jämna ut variationer i energisystemet och stärka försörjningstryggheten vid störningar, exempelvis i form av batterilagring, vätgasproduktion eller annan teknik. Genom att tidigt överväga lokalisering och förutsättningar för energilagring i planering och tillståndsprocesser stärks möjligheterna till en stabil och effektiv energiförsörjning över tid.

Samordning med fysisk planering

När kommunen växer ökar efterfrågan på el och värme från industri, nya bostäder, transporter och samhällsservice. Den fysiska planeringen behöver därför skapa förutsättningar för ett långsiktigt hållbart och robust energisystem.

Energifrågor ska finnas med tidigt i den fysiska planeringen. Samordning mellan kommunen, nätägare, energibolag och andra aktörer är viktig i tidiga skeden för att minska risken för kapacitetsbrist och skapa effektiva systemlösningar. Den fysiska planeringen behöver också följa utvecklingen av stamnätet och transmissionsnätet för el, eftersom utbyggnad och förstärkning av elnäten kan påverka förutsättningarna för framtida bebyggelse, verksamheter och energianvändning. Vid planering i närheten av kraftledningar ska hänsyn tas till elsäkerhet, drift och underhåll av elanläggningar. Ny bebyggelse, anläggningar och verksamheter ska lokaliseras och utformas i enlighet med gällande lagstiftning och föreskrifter,

Planeringen bör också möjliggöra resurseffektiva energiflöden, exempelvis genom att spillvärme kan tas tillvara, samt skapa förutsättningar för solenergi, laddinfrastruktur, energilagring och lokala energigemenskaper där det är lämpligt.

Energiproduktion och energiinfrastruktur tar också plats i landskapet. Nya anläggningar och ledningar behöver samspela med och vägas mot andra värden och intressen så att helheten fungerar över tid.

Riktlinjer för energiförsörjning

- Energifrågor ska finnas med tidigt i all fysisk planering. Dialog med nätägare och energibolag ska ske i tidiga skeden, särskilt vid energiintensiva etableringar.
- Kommunen ska verka för en robust energiförsörjning, med redundans och lösningar som tryggar samhällsviktiga funktioner.
- Vid planering av nya bostads- och verksamhetsområden ska möjlighet till lokala energilösningar eftersträvas, såsom solenergi, laddning, energilagring och energigemenskaper.
- Nedgrävning av elledningar ska eftersträvas nära större bostadsområden, när förutsättningarna är lämpliga.
- Kommunen ser ett behov av tidig dialog vid val av lokalisering av ledningar så att den mest lämpade marken tas i anspråk utifrån avvägningar mellan olika intressen.

Vatten och avlopp

Dricksvattenförsörjning och spillvattenhantering behöver vara trygg, säker och uppfylla gällande lagar och krav. Det är viktigt att bebyggelseutvecklingen och vatten- och avloppsanläggningen går i takt för en långsikt hållbar struktur för vatten och avlopp.

Kommunen arbetar med att ta fram en VA-plan med tillhörande Vattentjänstplan och VA-policy. Planen ska beskriva hur den kommunala och enskilda VA-försörjningen är fördelad i kommunen. Handlingen ska fungera som ett strategiskt planeringsverktyg för utveckling och utbyggnad av VA i kommunal eller enskild regi.

Läs mer om vattentäkter, vattenskyddsområden, vattenkvalitet i kapitel: Hänsyn.

Kommunalt dricksvatten

Den kommunala dricksvattenförsörjningen baseras främst på grundvatten och konstgjort grundvatten från 25 vattentäkter, med separata distributionsnät, och försörjer ca 68 000 personer.

Enskilt dricksvatten

Enskilda dricksvattenlösningar utgör en viktig del av vattenförsörjningen i stora delar av kommunen. I många områden finns varken behov eller förutsättningar för utbyggnad av kommunalt VA, vilket gör att enskilda brunnar kommer fortsätta vara den långsiktiga lösningen för en betydande andel av hushållen.

Kommunalt avlopp

Det finns 16 kommunala avloppsreningsverk som tar emot avloppsvatten från ca 68 000 personer. Tuvans reningsverk som är belägen inom Skelleftedalen är det största reningsverket i kommunen.

Enskilt avlopp

Enskilda avloppslösningar blir aktuella där kommunala verksamhetsområden inte finns.

Många befintliga fastigheter, särskilt i fritidshusområden som omvandlas till permanentboende, har avloppsanläggningar som inte uppfyller dagens krav. I dessa områden är det ofta svårt att anlägga godtagbara enskilda lösningar utan att riskera påverkan på närliggande dricksvattentäkter. För att möjliggöra ny eller förändrad bebyggelse krävs därför ofta gemensamma VA-lösningar.

Gemensamma VA-lösningar kan även behövas där de bidrar till en långsiktigt hållbar bebyggelseutveckling, där enskilda lösningar riskerar att påverka dricksvatten eller där det finns risk för försämring av status eller försvårad möjlighet att följa miljökvalitetsnormerna i berörd recipient eller vattenförekomst.Frågor om skyddsnivå för enskilda avlopp hanteras i efterföljande prövning med hänsyn till vattenförekomsternas status, känslighet och gällande miljökvalitetsnormer. Kommunen ser behov av att på sikt ta fram en kartering av områden där hög skyddsnivå kan vara motiverad.

Befintliga och kommande enskilda avlopp i kommunen behöver uppfylla krav på miljöskydd, hälsoskydd och smittskydd.

Dagvatten

Dagvatten är regn- och smältvatten som rinner från tak, vägar och andra hårdgjorda ytor. I bebyggda miljöer sker avrinningen snabbare vilket kan leda till ökade flöden och större belastning på ledningssystem och recipienter. Dagvattnet kan även föra med sig föroreningar från de ytor det passerar, vilket innebär att hanteringen har betydelse för vattenkvaliteten i vattendrag och kustmiljöer. Detta ställer krav på långsiktigt hållbara lösningar för att fördröja, rena och hantera dagvatten i samband med fysisk planering och framtida markanvändning. En hållbar dagvattenhantering är avgörande för att minska översvämningsrisker, skydda vattenmiljöer och möta framtida klimatförändringar.

Naturbaserade lösningar och lokalt omhändertagande av dagvatten behöver ges utrymme i planeringen så att belastningen på recipienter och tekniska system kan begränsas även vid ökade flöden.

Naturbaserade lösningar

Naturbaserade lösningar bör eftersträvas i dagvattenhanteringen där det är lämpligt, eftersom de kan bidra till att fördröja och rena dagvatten samtidigt som de stärker ekosystemtjänster, biologisk mångfald och den byggda miljöns klimatanpassning.

Exempel på sådana lösningar är vegetationsytor, öppna diken, svackdiken, dammar och våtmarker. Dessa kan, enskilt eller i kombination med tekniska system, bidra till att minska belastningen på recipienter och förbättra möjligheten att följa miljökvalitetsnormer för vatten.

Val av åtgärder ska anpassas efter platsens förutsättningar och en samlad bedömning av funktion, nytta och genomförbarhet.

Uppströms hantering

Dagvatten bör i möjligaste mån hanteras nära källan och så tidigt i avrinningskedjan som möjligt, i syfte att minska flöden och föroreningsbelastning nedströms.

Genom att arbeta uppströms kan behovet av mer omfattande åtgärder längre ned i systemet minska, samtidigt som robustheten i dagvattenhanteringen ökar.

Åtgärder kan omfatta exempelvis fördröjning, infiltration, rening eller andra lösningar som begränsar avrinning och spridning av föroreningar, anpassade efter lokala förutsättningar.

Förutsättningar för dagvattenhantering behöver beaktas i den efterföljande planeringen och tillräckliga ytor bör avsättas där behov finns för att möjliggöra hållbara och robusta lösningar.

Kommunen uppdaterar för närvarande dagvattenstrategin.

Riktlinjer för vatten, dagvatten och avlopp

- VA-försörjningen ska utredas och anpassas i takt med förändringar i bebyggelse och befolkning.
- Ny bebyggelse ska lokaliseras och tidigt planeras med hänsyn till kapacitet för dricks-, spill- och dagvattenhantering.
- Vid ny eller förändrad bebyggelse utanför kommunala verksamhetsområden ska enskilda eller gemensamma VA-lösningar kunna prövas där kommunalt VA inte kan erbjudas, förutsatt att lösningarna uppfyller gällande miljö- och hälsoskyddskrav.
- Dagvatten ska hanteras så att belastningen på recipienter och tekniska system begränsas. Åtgärder bör i första hand sättas in tidigt i avrinningssystemet och nära källan, och naturbaserade lösningar ska eftersträvas där det är lämpligt.
- I den efterföljande planeringen bör tillräckliga ytor avsättas för dagvattenhantering, skyddszoner och andra åtgärder som kan hantera ökade flöden, bidra till vattenrening och bevara ekologiska funktioner. Hänsyn ska även tas till framtida klimatförändringar.

Regnvatten som rinner från takränna. Foto: okänd

Återvinning och avfall

En effektiv och hållbar avfallshantering är en förutsättning för en god livsmiljö och för att nå kommunens mål om ett resurseffektivt och cirkulärt samhälle. En cirkulär ekonomi innebär att material och produkter hålls i användning så länge som möjligt genom återbruk, reparation, delning och återvinning. Kommunen har en viktig roll i att möjliggöra cirkulära flöden genom krav i planering och byggnation, utveckling av infrastrukturen för återbruk och lättillgängliga system för sortering och insamling. Avfallsförebyggande åtgärder, ökad återanvändning och en hög grad av materialåtervinning är centrala för att nå kommunens mål om minskad klimatpåverkan och en hållbar samhällsutveckling,

Kommunens avfallshantering utgår från avfallstrappan, där målet är att förebygga avfall i första hand och att återanvända, återvinna och utvinna energi ur avfall innan något slutligen deponeras.

Kommunen ansvarar för allt kommunalt avfall som uppkommer i ett hushåll och som till sin art och sammanställning liknar ett hushållsavfall. Restavfall, matavfall och förpackningar ska insamlas fastighetsnära medan grovavfall, farligt avfall och byggavfall i första hand hänvisas till kommunens återvinningscentraler. Restavfall transporteras till Dåva i Umeå för förbränning. Allt övrigt avfall insamlas med syfte att återvinnas av kommersiella aktörer

Avfallshantering och resurshushållning

Degermyran är kommunens avfallsanläggning och en viktig samhällsfunktion för hela kommunen, där invånare och verksamheter kan sortera och lämna sitt avfall. Där bedrivs även verksamhet i form av omlastning, sortering och omhändertagande av inert och icke-farligt avfall via deponering.

Återvinningscentraler finns i Bureå, Burträsk, Boliden, Byske, Lövånger, Jörn och Ursviken. Även återvinningsstationer finns i dessa orter. Ytterligare återvinningsstationer finns spritt över kommunens yta. Dessa utgör en viktig del av kommunens system för att möjliggöra sortering och återvinning av avfall.

Insamling av förpackningar och andra återvinningsbara material är under utveckling, där fastighetsnära lösningar i allt större utsträckning ersätter behovet av separata insamlingsplatser. Denna utveckling bidrar till ökad resurshushållning och mer cirkulära flöden genom att göra det enklare för invånare att sortera och återvinna sitt avfall i vardagen. Den fysiska planeringen har en viktig roll i att skapa förutsättningar för detta genom god tillgänglighet och närhet till avfalls- och återvinningsfunktioner.

Fastighetsnära insamling av förpackningar sker genom ett fyrfackssystem för en- och tvåfamiljshus i hela kommunen. För flerbostadshus införs fastighetsnära insamling successivt av de enskilda fastighetsägarna och ska vara införd senast den 1 januari 2027.

Återvinningsstationer kommer successivt att avvecklas och ersättas med nya platser för sortering under ett nytt namn. I denna översiktsplan används dock fortsatt begreppet återvinningsstation eftersom benämningen för de nya platserna ännu inte är fastställd.

Biogas

Inom Skelleftedalen finns avfallsverksamhetens biogasanläggning. Avloppsslammet från avloppsreningsverken rötas tillsammans med insamlat hushållsavfall och omvandlas till fordonsgas. Gas som driver såväl bussar i linjetrafik liksom både vissa offentliga och privata fordon.

Riktlinjer för avfall

- Den fysiska planeringen bör främja lösningar som gör det enkelt för invånare att sortera sitt avfall, som en del i att främja resurshushållning och cirkulära flöden.
- Återvinningsstationer och centraler ska lokaliseras med hänsyn till deras omgivningspåverkan.
- Degermyrans avfallsanläggning är en viktig samhällsfunktion för hela kommunen och förutsättningar för anläggningens långsiktiga utveckling, kapacitet och eventuella utökning ska beaktas i planeringen.

Digitalisering

Digital infrastruktur

Digital infrastruktur är en viktig förutsättning och ska ses som ett verktyg för tillväxt, inkludering och tillgång till samhällsservice. I en vidsträckt kommun som Skellefteå spelar uppkoppling en avgörande roll för både invånare, företag och offentlig service. I takt med att digitala tjänster blir allt viktigare del i vardagen, som inom utbildning, arbete, vård och offentlig service, ökar också kraven på likvärdig tillgång. Det gäller särskilt i landsbygder där god digital uppkoppling kan komplettera fysiska tjänster, underlätta distansarbete och stärka både boende och näringsliv.

Skellefteå har i dag ett väl utbyggt fibernät. Enligt Post- och telestyrelsens bredbandskartläggning (2024) har 97 % av hushåll och företag inom kommunen tillgång till en uppkoppling på 1 Gbit/s. I tätbebyggda områden är tillgången nästan heltäckande (99,7 %), medan den i glesbebyggda delar når 86,6 %. Kommunens mål är att 98 % av alla hushåll och företag ska ha tillgång till 1 Gbit/s. För att uppnå det krävs fortsatt utbyggnad i landsbygdsområden. Utbyggnaden kompletteras av trådlösa nätverk och nya digitala lösningar som gör den fysiska infrastrukturen uppkopplad genom sensorer och datainsamling. Skellefteå kommun samverkar med regionala och nationella aktörer för att fortsatt utveckla digital infrastruktur som stödjer innovation, hållbar mobilitet och jämlik tillgång till samhällsservice.

Vid planering av nya bostadsområden eller samhällsutveckling är det viktigt att tillgång till robust digital infrastruktur planeras in tidigt. Det gäller även vid förtätning eller ombyggnation i befintliga miljöer, där behovet av framtidssäkrad digital teknik blir alltmer grundläggande.

Innovation och digitala tjänster

Inom exempelvis trafik skapar denna utveckling ett så kallat sakernas internet (Internet of Things, IoT), där uppkopplade system kan användas för att styra trafikflöden, övervaka väglag, mäta miljöparametrar och effektivisera drift och underhåll. Digitaliseringen stärker även säkerheten i trafiksystemet och bidrar till bättre planering genom faktabaserade beslutsunderlag.

Motsvarande utveckling sker även inom andra delar av samhällsservicen. Inom skola kan digitala och uppkopplade lösningar bidra till mer flexibla lärmiljöer, distansundervisning och effektivare användning av lokaler, vilket är särskilt betydelsefullt i geografiskt stora kommuner. Inom vård och omsorg möjliggör digitala tjänster och uppkopplade system exempelvis trygghetsskapande teknik. Detta kan bidra till ökad tillgänglighet och kvalitet i omsorgen.

Sammantaget skapar innovation och digitala tjänster nya möjligheter att utveckla samhällsservice på ett mer tillgängligt, effektivt och robust sätt. I den fysiska planeringen behöver dessa möjligheter beaktas för att säkerställa att bebyggelse, infrastruktur och servicefunktioner utformas så att de kan ta tillvara digitaliseringens potential över tid.

Riktlinjer för digital infrastruktur

- Alla invånare ska ha tillgång till stabil digital uppkoppling för att stärka delaktighet, välfärd, robusthet och möjligheten att bo, leva och verka i hela kommunen.
- Utbyggnad av digital infrastruktur ska särskilt prioritera hushåll och företag i landsbygds- och glesbygdsområden som i dag saknar snabb och robust uppkoppling.

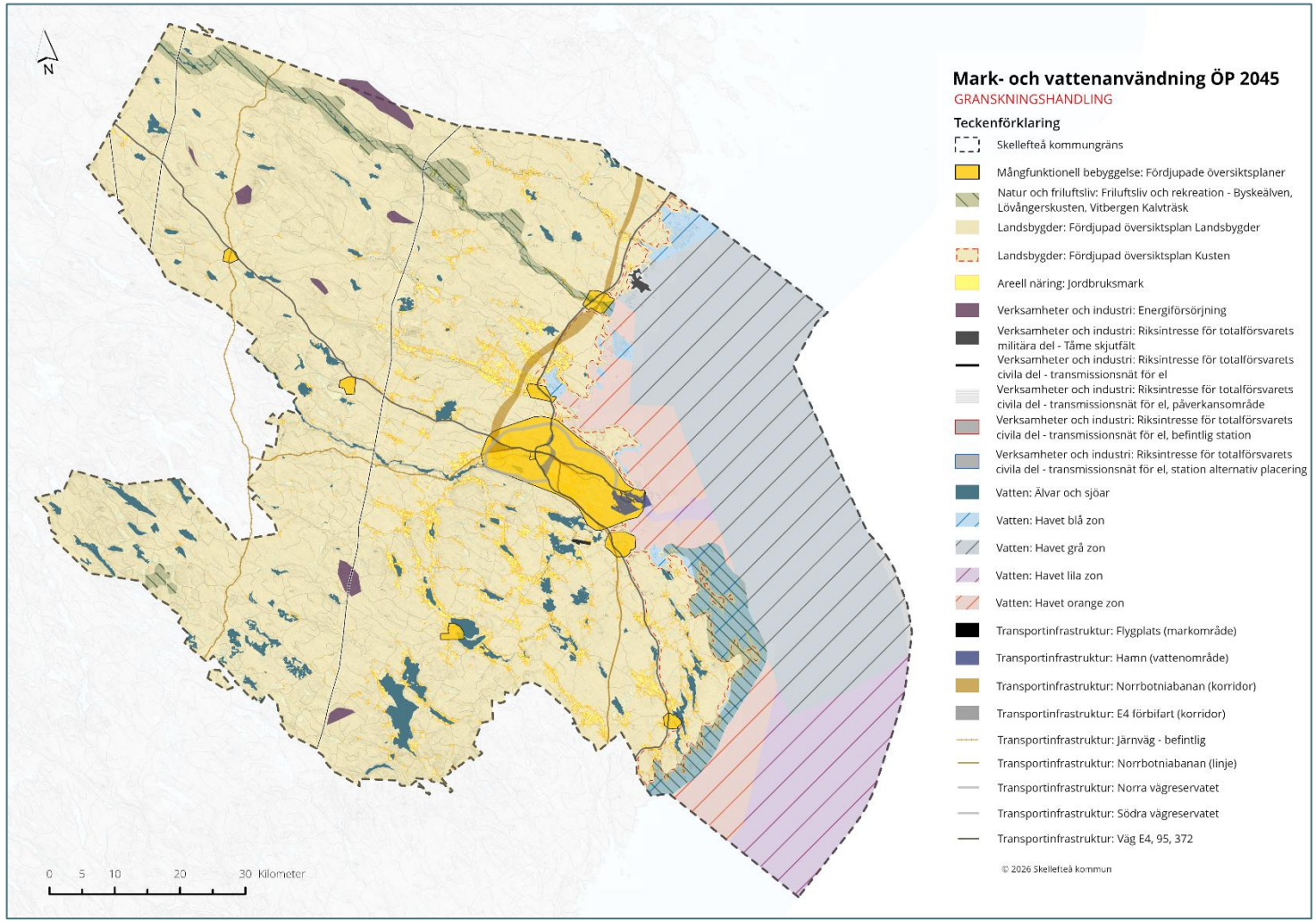
Mark- och vattenanvändning

Mark- och vattenanvändningskarta 59

Förklaring av begrepp i kartan 60

Mark- och vattenanvändningskarta

Mark- och vattenanvändningskartan visar översiktsplanens huvudsakliga inriktning för hur mark- och vattenområden i kommunen bör användas och utvecklas på lång sikt. Kartan ska läsas tillsammans med planens texter och riktlinjer. Ta del av kartan digitalt här: [ÖP 2045 Granskning]

Figur 7. Mark- och vattenanvändningskarta för Skellefteå kommun.

Förklaring av begrepp i kartan

Nedan anges en kortfattad beskrivning av begreppen i mark- och vattenanvändningskartan. Se ytterligare beskrivning, ställningstaganden och hänsyn i den digitala mark- och vattenanvändningskartan samt bilagan med tabell för mark- och vattenområdena.

Mångfunktionell bebyggelse	Mångfunktionell bebyggelse är områden med blandad stadsbebyggelse. Områdena innehåller servicefunktioner och verksamheter tillsammans med bostäder. Trafik- och parkeringsytor, parker samt besöks- och fritidsanläggningar kan ingå i ytor för mångfunktionell bebyggelse.
Landsbygder	Kommunens landsbygder består av områden med olika karaktärer. Huvudsaklig markanvändning innefattar jordbruks- och skogsområden med inslag av spridd bebyggelse. Inom landsbygderna finns även mindre orter samt områden med fritidshusbebyggelse. Landsbygderna har ett varierat näringsliv med areella näringar, stora och små verksamheter, besöksmål och turism. Kulturhistoriska miljöer och inslag av värdefull natur finns inom området. Produktiv jordbruksmark är viktigt ur ett samhällsintresse och stora orörda naturområden är en tillgång för rekreation och biologisk mångfald.
Fördjupning av översiktsplan	Fördjupning av översiktsplan gäller för de tätortskärnor som har antagna fördjupningar av översiktsplanen. För dessa tätorter gäller plangränsen och markanvändningen i den fördjupade översiktsplanen och områdena hanteras inte i Mark- och vattenanvändningskartan i Översiktsplan för Skellefteå kommun.
Transportinfrastruktur: markanspråk flygplats och hamnen	Större verksamhetsytor relaterade till transportinfrastruktur för flygplats- och hamnverksamhet.
Havets olika zoner	Kommunens havsområde har delats in i zooner som anger de mest lämpade användningarna. Havet har en gällande fördjupad översiktsplan och kommer fortsatt utgöra en formell fördjupning efter översiktsplanens antagande. Lila skrafferad zon motsvarar riksintresse farled samt yttre havsområden utan riksintresseanspråk. Grå skrafferad zon motsvarar riksintresset för Tåme skjutfälts influensområde. Blå skrafferad zon motsvarar riksintresseområden för naturvård, kulturmiljö och friluftsliv samt områden med naturvärdesklass 1 och 2. Orange skrafferad zon motsvarar inga riksintresseanspråk utan utgörs dels av kustnära områden med utbrett friluftsliv, dels av yttre havsområden mellan olika riksintressen.
Kustmiljöer	Kommunens kustområde sträcker sig från E4 och österut till mötet med havet. Här finns sammanhängande bebyggelse, främst fritidshus och områden viktiga för natur- och kulturmiljö, friluftsliv, rekreation och turism.

	För kustområden finns en fördjupad översiktsplan och kommer fortsatt utgöra en formell fördjupning efter översiktsplanens antagande.
Verksamheter och industrier: Energiförsörjning	Befintliga eller tillståndsgivna vindkraftsparker. Området ska användas för vindkraft enligt gällande tillstånd, och fortsatt markanvändning inom området ska utformas så att drift, säkerhet och funktion för vindkraftsanläggningarna kan säkerställs.
Älvar och sjöar	I kartan visas sjöar som är större än 1 km samt Åbyälven, Byskeälven, Kågeälven, Skellefteälven och Bureälven. Sjöar och älvar ska vara allmänt tillgängliga. LIS kan vara aktuellt enligt LIS-planen. Värna och vidareutveckla möjligheter för rekreation och aktivitet kopplat till vatten, året runt. Värna och stärka de biologiska och ekologiska värdena samt förmågan att leverera ekosystemtjänster. Exploatering får inte försämra sjöarnas och vattendragens ekologiska och kemiska status enligt MKN.
Areella näringar: Jordbruksmark	Jordbruksmarksområden ska i första hand bevaras för långsiktig livsmedelsproduktion och brukande. Ändrad markanvändning ska prövas restriktivt och endast ske om samhällsintressen bedöms väga tyngre och om påverkan på brukningsvärd jordbruksmark kan begränsas. Hänsyn ska tas till jordbrukets funktionella samband och förutsättningar för fortsatt drift.
Verksamheter och industrier: Verksamheter, Tåme skjutfält	Tåme skjutfält är ett militärt övnings- och skjutfältsområde som används för försvarsverksamhet. Området består av skogs- och naturmiljöer med begränsad allmän tillgång och styrd markanvändning kopplad till totalförsvarets verksamhet.
Transportinfrastruktur	De större väg- och järnvägarna i kommunen som är viktiga för såväl personresor som godstransporter. I kartan visas både befintliga och framtida leder.
Friluftsliv och rekreation	Större rekreations- och friluftsområden i kommunen som är viktiga att värna. Kalvträsk-Vitbergen, Lövångerskusten och Byskeälven är utpekade i mark- och vattenanvändningskartan.
Transmissionsnät för el med tillhörande byggnader	Befintliga ledningar inom transmissionsnätet för el utgör en del av Sveriges nationella stamnät och är av riksintresse för totalförsvarets civila del. Ledningarna är strategiskt viktiga för nationell och regional elförsörjning samt för industrins och samhällets elektrifiering och robusthet. Till detta finns också stationer och ett påverkansområde.

Hänsyn

Platser där särskild hänsyn krävs 63

Skyddade naturmiljöer och riksintressen 64

Riksintresse friluftsliv 66

Kulturmiljö 67

Riksintresse kommunikationer 70

Riksintresse totalförsvaret 72

Riksintresse värdefulla ämnen och mineraler 74

Riksintresse energiproduktion 74

Areella näringar 75

Hälsa och säkerhet 80

Miljökvalitetsnormer (MKN) 84

Vattentäkter och vattenskyddsområden 87

Fysiska förutsättningar i kommunen 88

LIS 89

Platser där särskild hänsyn krävs

Det finns en rad olika allmänna intressen att ta hänsyn till och främja när kommunen ska besluta om vilken typ av användning som är önskvärd för ett mark- eller vattenområde. Mark- och vattenområden ska användas för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov.

De allmänna intressena kan bestå av riksintressen medan andra är intressanta ur ett regionalt eller lokalt perspektiv, ur ett näringsperspektiv eller ur ett hälsoperspektiv. Kommunen behöver även beakta miljö- och hälsorisker som förorenade marker, bullerstörningar och vattentäkter. Genom välgrundade avvägningar mellan olika intressen skapas goda förutsättningar för en hållbar utveckling.

I kapitel Hänsyn redovisas kommunens bedömningar av riksintressen och andra allmänna intressen. Ställningstaganden anges där kommunen gör en tydlig avvägning eller väljer inriktning. I övrigt anges riktlinjer att beakta i fortsatt planering.

Samtliga riksintressen och övrig hänsyn visas i hänsynskartan, ÖP 2045 Granskning

Vad är ett riksintresse?

Riksintressen är områden av nationell betydelse för olika samhällsintressen och pekas ut av staten genom myndigheterna. Riksintressen är viktiga instrument i samhällsplaneringen och är till för att främja välgenomtänkta avvägningar mellan olika önskemål att utnyttja mark, vatten och den fysiska miljön. Olika riksintressen kan överlappa varandra. På dessa platser måste en avvägning göras. Ändamål som på lämpligast sätt främjar en långsiktig hushållning ska prioriteras.

Riksintressen väger tyngre än lokala allmänna intressen. Det betyder också att områdets värde eller betydelse inte påtagligt får skadas. Riksintressen sätter inte automatiskt stopp för utveckling men hänsyn ska tas. De områden som pekats ut utgör statliga riksintresseanspråk. Det är först i samband med beslut enligt plan- och bygglagen, miljöbalken eller annan lagstiftning som det prövas om ett område utgör ett riksintresse i det enskilda fallet.

Just nu pågår översyn av flera riksintresseanspråk, bland annat kopplade till totalförsvaret, energiförsörjning, kulturmiljövård, naturvård och rörligt friluftsliv. Framtida riksintresseanspråk som beslutas efter översiktsplanens antagande och som därför inte redovisas i kommunens hänsynskarta behöver också beaktas i efterföljande planering och prövning.

Skyddade naturmiljöer och riksintressen

Riksintresse naturvård

Områden av riksintresse för naturvård omfattar både land och vattenområden. Det finns 29 områden utspridda över kommunens yta. De ska skyddas mot åtgärder som kan skada naturvärdena påtagligt.

En översyn av riksintressena pågår vilket kan komma att påverka nuvarande utpekanden, avgränsningar eller värdebeskrivningar.

Natura 2000

Natura 2000-områden omfattar växter och djur som anses speciellt skyddsvärda i ett europeiskt perspektiv. Det krävs tillstånd från behörig myndighet för att vidta åtgärder eller bedriva verksamheter som direkt eller indirekt kan påverka miljön. Det finns 40 Natura 2000-områden i kommunen och flertalet är också naturreservat.

Riksintresse skyddade vattendrag

Skyddade vattendrag av riksintresse är Byskeälven med käll- och biflöden, Åbyälven med käll- och biflöden samt en liten del av Sävarån med käll- och biflöden och Vindelälvens käll- och biflöden.

Naturreservat

I Skellefteå kommun finns ett 40-tal naturreservat. Varje naturreservat har sina egna föreskrifter som reglerar vad man får göra och inte göra inom det. I kartan visas dessa som skyddad natur. Naturvårdsområde är en äldre skyddsform som idag betraktas som naturreservat.

Naturvårdsområde

Naturvårdsområde är en skyddsform som försvann ur lagstiftningen när miljöbalken trädde i kraft 1999. Två områden i kommunen har trots det kvar den typen av skydd:

- Burehällorna i Burvik
- Marranäsvältan i Fällfors.

Skyddet gäller i praktiken på samma sätt som naturreservat.

Biotopskyddsområden

Små och särskilt värdefulla naturområden i skogsmark eller jordbruksmark kan avsättas som biotopskydd. För att ett område ska kunna bli biotopskyddsområde måste det överensstämma med någon av de 19 definierade biotoptyper som finns. Området måste också vara prioriterat i strategin för formellt skydd av skog.

Ett biotopskyddsområde brukar normalt vara mellan 2-10 hektar men kan i undantagsfall uppgå till cirka 20 hektar. Rätten att färdas och vistas i områdena kan regleras, men i övrigt formuleras inga föreskrifter eller förbud för varje särskilt område. Det finns i stället en allmän regel som säger att det i områdena inte får bedrivas verksamhet eller vidtas åtgärder som kan skada naturmiljön.

Utöver särskilt beslutade biotopskyddsområden finns även ett generellt biotopskydd som gäller för vissa småbiotoper i jordbrukslandskapet. Det omfattar bland annat alléer, stenmurar, odlingsrösen, öppna diken, småvatten och åkerholmar. Syftet är att bevara värdefulla livsmiljöer och strukturer som är viktiga för biologisk mångfald och kulturmiljö. Åtgärder som kan skada dessa biotoper kräver dispens enligt miljöbalken.

Det finns i dagsläget cirka 60 områden spridda över kommunens yta.

Naturminnen

Ett naturminne är ett särpräglat naturföremål, exempelvis ett träd med rik fauna och flora, som behöver skyddas eller vårdas särskilt. Naturminnen har egna föreskrifter som reglerar vad som är tillåtet och inte. I Skellefteå kommun finns tre naturminnen.

- Mjölkstenen: Ett flyttblock som ligger vid Önnesmark.

- Dikotypgranen: En ovanlig gran där den nedre delen av kronan är av sydländsk typ och toppen är smal som en fjälltyp.
- Randbarkade tallar: En tallskog vid Renbergsvattnet som randbarkades under 1870-talet för tjärframställning.

Strandskydd

Skellefteå kommun är rikt på sjöar, vattendrag och har många mil kustremsa vilket erbjuder unika miljöer. Strandskyddet är till för att långsiktigt trygga allmänhetens tillgång till strandområden och bevara goda livsvillkor för djur-och växtlivet. Strandskyddet gäller vid hav, sjöar, vattendrag och öar. Det generella strandskyddet gäller 100 meter från strandkanten både på land och i vatten. Länsstyrelsen kan under vissa förutsättningar utvidga strandskyddet. En utvidgning kan göras upp till 300 meter åt båda håll om det behövs för att tillgodose strandskyddets syften. Länsstyrelsen beslutade 2017 att utöka strandskyddet i 22 områden inom Skellefteå kommun.

Ställningstagande

Planförslaget bedöms inte medföra någon påtaglig negativ påverkan på skyddade naturmiljöer. Skyddade naturmiljöer och riksintresse naturvård och skyddade vattendrag är ett viktigt allmänt intresse och utgör en tydlig utgångspunkt i kommunens samlade avvägningar om mark- och vattenanvändning.

Riktlinjer för skyddade naturmiljöer och riksintressen

- I fortsatt planering ska skyddade naturmiljöer ges hänsyn och deras värden säkerställas.
- Beslut om exploatering inom områden av riksintresse och Natura 2000-områden ska föregås av bedömning av påverkan på riksintressets värden. Exploatering får inte påtagligt skada områdets karaktär, naturvärden eller växt- och djurliv.
- Om den ökade tillgängligheten för friluftslivet riskerar att påverka riksintresset för naturvården negativt, ska riksintresset för naturvården prioriteras framför riksintresset för friluftslivet.
- Kommunen ska verka för en ökad biologisk mångfald i naturområden.

  Vattenkraftverk får inte uppföras längs vattendrag som uppges i MB 4 kap 6§.

Riksintresse friluftsliv

Områden som är viktiga för friluftslivet är ofta samma områden som är viktiga för fiske, natur och kultur. Viktigt för allt friluftsliv är att det finns större sammanhängande naturområden där människor kan vistas i naturen på allemansrättslig grund.

Inom kommunen finns två utpekade riksintresseområden för friluftsliv.

- Byske älv är en oreglerad skogsälv rik på forsar och vattenfall, inlandsdelta, meanderlopp, myrar och raviner som ger grund för ett rikt friluftsliv.
- Lövångerskusten är ett kuperat kustområde med vidsträckta hällmarker, sandstränder och stora klapperfält som också ger grund för ett rikt friluftsliv.

En översyn av riksintressena pågår vilket kan komma att påverka nuvarande utpekanden, avgränsningar eller värdebeskrivningar.

Ställningstagande

Planförslaget bedöms inte medföra någon påtaglig negativ påverkan på riksintresse friluftsliv.

Större sammanhängande friluftslivsområden som sammanfaller med riksintressen synliggörs i markanvändningskartan genom markanvändningen natur och friluftsliv. Det utesluter inte annan utveckling, men innebär att hänsyn ska tas till friluftslivets värden.

Riktlinjer för riksintresse friluftsliv

- Åtgärder som förbättrar allmänhetens tillgänglighet till och utveckling av områden av riksintresse för friluftslivet ska uppmuntras.
- Vid exploatering i eller i anslutning till områden av riksintresse för friluftslivet ska de värden som legat till grund för utpekande av riksintresse vara vägledande för markanvändningen.

Skellefteå har ett rikt friluftsliv året om. Foto: okänd

Kulturmiljö

Begreppet kulturmiljö omfattar den fysiska miljö som människor har skapat och påverkat över tid. Kulturvärden kan finnas i byggnader, anläggningar, fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar, men också i större sammanhängande miljöer, odlingslandskap, bruksmiljöer, byastrukturer och industrilandskap. Ofta handlar kulturmiljö om historiska eller kulturhistoriska miljöer eller byggnader, men det kan också handla om sådant som är särskilt värdefullt från miljömässig eller konstnärlig synpunkt. Synen på vad som är värdefullt kan förändras över tid i takt med nya kunskaper och perspektiv. Kulturvärden kan därför både bevaras, utvecklas och nybildas när samhället förändras.

Särskilt värdefulla byggnader, platser och områden

Från den 1 december 2025 ska kommuner i sina översiktsplaner redovisa särskilt värdefulla byggnadsverk, allmänna platser och bebyggelseområden. Utpekande enligt plan- och bygglagen (PBL) kan ske i kommunens översiktsplan, men även genom en ändring av översiktsplanen i form av ett tematiskt tillägg till denna. Nytt är också kravet på att kommunen ska beskriva dessa värden och att det ska framgå vilka hänsyn som krävs för att tillvarata byggnadsverkens, platsernas och områdenas värden.

De senaste 20 åren har Skellefteå kommun tillsammans med Skellefteå museum arbetat med inventering och utpekanden av kulturmiljöer på ett sätt som möter dessa kriterier och dessutom genom en utarbetad process (idag kallad byggnadsordningar) med dialog och samråd innan politiskt antagande. Alla utpekade byggnader och miljöer redovisas dessutom på kommunens kartportal. Det avser alla kulturmiljöer, utpekade enligt plan- och bygglagen (genom inventeringar, kulturmiljöprogram, byggnadsminnen, riksintressen, detaljplan m.m.) av kommunen eller länsstyrelsen, men även enligt bland annat kulturmiljölagen (t.ex. kyrkobyggnader och begravningsplatser uppförda före år 1940). Dessa politiskt beslutade underlag utgör de utpekande objekt och miljöer som ska redovisas i översiktsplanen.

Befintliga inventeringar och kulturmiljöprogram bedöms kunna utgöra underlag för utpekanden enligt plan- och bygglagen (8 kap. 13 §). Framtida inventeringar, kulturmiljöprogram eller annat likvärdigt underlag ska också peka ut enskilda byggnader och deras värden samt hur hänsyn ska tas till dessa.

Att äga ett särskilt värdefullt hus

Att äga ett utpekat och särskilt värdefullt hus, gårdsmiljö eller annan bebyggelsemiljö innebär att man inte har samma möjligheter till bygglovsbefriade åtgärder som för hus som inte är utpekade. Att bygga om, bygga till eller exempelvis måla om kan därför kräva bygglov. Den enskilda fastighetsägaren har en undersökningsskyldighet och ett ansvar att inte genomföra ändringar som innebär att byggnaden eller gårdsmiljön förvanskas.

För att ta del av karaktärsdrag och vilka hänsyn som krävs för att tillvarata dess värden kan man behöva ta kontakt med byggnadsantikvarie/bebyggelseantikvarie eller kommunens bygglovsavdelning.

Vid förändring av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer bör den så kallade varsamhetstrappa tillämpas. Det innebär att möjligheten att bevara och använda befintliga byggnader först bör prövas. Om förändringar behövs bör de ske varsamt och med utgångspunkt i platsens och byggnadens värden. Flytt av byggnader kan i vissa fall vara ett alternativ för att bevara kulturvärden och minska resursförbrukning innan rivning och återbruk övervägs.

Vid en eventuell rivning bör återbruk eftersträvas för att viktiga detaljer ska kunna leva vidare.

Värdefulla kulturmiljöer, byggnader och byggnadsverk

Översiktsplanen hänvisar till och följer byggnadsordningarna och deras klassningar i nivå 1 och 2.

Särskilt värdefulla hus - nivå 1

- Byggnaden eller miljön bedöms vara av byggnadsminnesklass, med ett mycket högt kulturhistoriskt värde och bör ha ett skydd i detaljplan. Yttre förändringar ska undvikas eller utföras på ett sådant sätt att de inte minskar

husets värden. Byggnadsantikvarie bör vara aktiv i plan- och bygglovsfrågor.

Särskilt värdefulla hus - nivå 2

- Huset betraktas som "särskilt värdefullt" enligt plan- och bygglagen 8 kap. §13. Ändringar och underhåll ska utföras med varsamhet så att husets särart bevaras. Förändringar på byggnad eller miljö ska göras med hänsyn tagen till ursprungliga värden. Byggnadsantikvarie bör vara aktiv i plan- och bygglovsfrågor

Utpekade områden och hänsynstaganden ska även följas enligt dessa underlag:

- Kulturmiljöprogrammet
- Byggnader och miljöer som är skyddade i detaljplan
- Riksintressen för kulturmiljövården
- Det värdefulla odlingslandskapet m.fl. skrifter

Ytterligare byggnader och miljöer än de som redovisas i underlagen ovan kan vara skyddade enligt kulturmiljölagen eller PBL.

Riksintresse kulturmiljövård

Det finns sex utpekade riksintressen för kulturmiljövård i kommunen:

- Lövånger Kyrkstad
- Byske älv
- Bjurön-Fällan (Lövångerskusten)
- Byarna runt
- Skellefteå sockencentrum
- Träindustrin i Örviken

En översyn av riksintressena pågår vilket kan komma att påverka nuvarande utpekanden, avgränsningar eller värdebeskrivningar.

Fornlämningar

Skellefteå kommun har ett rikt arkeologiskt kulturarv med över 5 600 registrerade fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar. Lämningarnas utbredning speglar långvarig användning av landskapet för bosättning, jakt, fiske, renskötsel, skogsbruk och andra näringar. I kommunen finns lämningar från flera tidsperioder och olika typer av historisk markanvändning. Längs kusten är rösen och gravmiljöer från olika tider relativt vanliga. Dessa lämningar kan förekomma både som enstaka objekt och som delar av större sammanhängande kulturmiljöer. Kustnära höjdlägen och bergsområden kan därför vara särskilt känsliga vid förändrad markanvändning och exploatering.

I kommunen förekommer även boplatser och andra boplatsrelaterade lämningar från olika tidsperioder, exempelvis härdar, boplatsgropar och boplatsvallar. Dessa finns i kustlandskapet, skogslandet och inlandet, ofta i anslutning till sjöar, vattendrag och andra vattennära miljöer. Vid planering och exploatering är det därför viktigt att tidigt undersöka om kulturhistoriska lämningar finns dokumenterade inom området.

I kustlandet, skogslandet och inlandet finns också lämningar kopplade till jakt, fiske, skogsbruk och andra traditionella näringar. Vanliga lämningstyper är fångstgropar, tjärdalar, kolbottnar och lämningar efter fiskelägen. Även samiska kulturlämningar förekommer i hela kommunen, från kust till inland, bland annat i områden där renskötsel och andra traditionella näringar har bedrivits och fortfarande bedrivs.

Ställningstagande

Kulturmiljöer, fornlämningar och kulturhistoriska lämningar är en viktig del av Skellefteås identitet och attraktionskraft. Kommunen ska i planering och beslut värna och ta tillvara kulturmiljövärden i landskap och bebyggelsemiljöer samt kulturhistoriska värden i byggnader och anläggningar. Detta gäller såväl utpekade riksintressen som andra värdefulla miljöer som identifierats i exempelvis byggnadsordningar och kulturmiljöprogram.

Ändringar ska prövas med hänsyn till platsens karaktär och kulturvärden, så att nya inslag kan genomföras utan att särskilda värdena går förlorade.

Kommunen behöver fortsatt löpande inventera och uppdatera underlag om särskilt värdefulla byggnadsverk, allmänna platser och bebyggelseområden, exempelvis *Våra kulturmiljöer* – Kulturmiljöprogram för Skellefteå kommun. Underlagen ska kompletteras där behov och bristande underlag finns. Detta gäller även kommunens karttjänster.

Riktlinjer för kulturmiljö

- Kulturhistoriska värden ska bevaras och tas tillvara som en resurs i utvecklingen av bebyggelse och miljöer, så att platsens identitet och historiska sammanhang stärks över tid.
- Planering och prövning ska utgå från befintliga kulturmiljövärden och de värden som ligger till grund för riksintressen för kulturmiljövården. Kulturmiljökompetens bör involveras tidigt för att säkerställa varsam utveckling och hänsyn till olika tidslager. Vid större förändringar eller exploateringar kan fördjupade kulturmiljöunderlag vara aktuellt att ta fram för att minimera påverkan.
- Om kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer riskerar att påverkas bör varsamhetstrappan användas.
- Kulturmiljöprogram, byggnadsordningar och övriga inventeringar ska fungera som underlag vid detaljplanering, förhandsbesked och bygglov. Lovprövning ska ske genom fastställd process med Skellefteå museum.
- Kulturmiljöprogram, byggnadsordningar och övriga inventeringar utgör utpekandet av de särskilt värdefulla byggnadsverk, allmänna platser eller bebyggelseområden som redovisas i översiktsplanen.
- Fornlämningar och möjliga fornlämningsmiljöer, inklusive övriga kulturhistoriska lämningar, ska beaktas tidigt i fysisk planering och vid exploatering. Om lämning eller dess närområde berörs ska åtgärder anpassas så att skador undviks, i dialog med Länsstyrelsen Västerbotten.

Riksintresse kommunikationer

Nedan berörs riksintressena för kommunikationer. Läs mer om kommunens strategiska ställningstaganden och riktlinjer för trafik och kommunikationer i temaområdet Kommunikationer.

Väg

Inom Skellefteå kommun finns de allmänna vägarna E4, 95, 372/827 (till Skellefteå hamn) samt 364/774 (till Skellefteå Airport) som utgör viktiga transportleder både lokalt och regionalt.

Riksintressen väg är de allmänna vägarna E4 och 372.

Järnväg

Norrbotniabanan

Norrbotniabanesträckan mellan Umeå–Skellefteå är beslutad och projektering och byggnation pågår. För norrbotniabanasträckan Skellefteå-Luleå pågår planering. Norrbotniabanekorridoren norr om Skellefteå stad är utlagd som riksintressereservat för framtida järnväg.

Stambanan och Skellefteåbanan

Stambanan som korsar kommunen i nord-sydlig riktning med en station i Jörn är järnväg av riksintresse. Skelleftebanan som också är av riksintresse går genom kommunen från Bastuträsk vid stambanan till Skelleftehamn.

Luftfart

Luftfartens intressen omfattar områden kring flygplatser samt utrustning som finns ute i terrängen i form av radiostationer och navigeringshjälpmedel av olika slag. I området närmast flygplatser finns kontrollzoner (CTR) som är ett skyddsområde för att inte flygsäkerheten ska äventyras vid start- och landningsfasen. Utöver detta finns också MSA-områden (Minimum Sector Altitude), som visar den lägsta höjd ett flygplan får flyga i ett visst område för att undvika kollision med hinder. Luftfartens påverkansområde är dock betydligt större. Riksintresset utgörs av Skellefteå Airport, markområde och kontrollzon (CTR).

Skellefteå kommun berörs av skyddsområde för Skellefteå Airport samt Luleå, Arvidsjaur och Lycksele flygplats.

I Skellefteå kommun finns två helikopterkorridorer. Den ena går från Skellefteå Sjukhus till Umeå universitetssjukhus och den andra går från Skellefteå Sjukhus till Lycksele Lasarett.

Port of Skellefteå och farleder

Port of Skellefteå är Skellefteås hamn lokaliserad i mitten av kommunens kustband. Det är ett viktigt transportnav för sjöfart, tåg och lastbil. Utöver sjöfartens lastning och lossning hanteras även godstransporter via järnväg och väg till och från Skellefteå. Sågade trävaror och container lastas till olika delar av världen. Vid hamnen hanteras även energi- och insatsvaror.

Ställningstagande

Riksintressen för kommunikation är avgörande för Skellefteås utveckling, tillgänglighet och beredskap. Kommunen ska värna väg-, järnvägs-, luftfarts- och sjöfartsintressena så att funktion, säkerhet och framtida utvecklingsmöjligheter inte påtagligt försvåras. Planering och nya etableringar ska därför utformas med hänsyn till riksintressenas behov av framkomlighet, kapacitet, skyddsavstånd och tillhörande influensområden.

På längre sikt är kommunens inriktning att väg 95 bör klassas som en framtida europaväg då vägen bedöms ha en sådan standard. Vägen har en strategisk betydelse som gränsöverskridande transportkorridor till Norge samt en viktig roll för näringslivets och turismens utveckling vilket motiverar en högre vägstatus.

Mark- och vattenområden av betydelse för hamnens och flygplatsens funktion, tillgänglighet och utveckling ska värnas och planeras så att verksamheterna kan bedrivas och utvecklas långsiktigt.

Riktlinjer för riksintresse kommunikationer

- Ny bebyggelse och nya verksamheter ska anpassas till allmänna vägar och järnvägar så att deras funktion och utvecklingsmöjligheter inte påverkas negativt.
- Inom korridoren för ny E4/E4-förbifart samt Norrbotniabanan kan ny bebyggelse eller anläggningar i undantagsfall prövas, men ska samrådas med Trafikverket och bedömas restriktivt tills väg- respektive järnvägsplan är fastställd.
- Byggnadsobjekt över 20 meter, såsom master, torn, pyloner, skyltar, konstverk eller byggnader, ska remitteras till Luftfartsverket. Om objektet uppförs till havs eller i insjö ska även Kustbevakningen remitteras.
- Etableringar inom helikopterkorridorer som planeras bli högre än 20 meter ska föregås av tidig dialog med Region Västerbotten.
- Markanvändning och åtgärder inom eller i närheten av Port of Skellefteå och Skellefteå Airport och deras riksintresseområden ska utformas så att tillgänglighet, logistik och utvecklingsmöjligheter inte försvåras eller påverkas negativt.

Riksintresse totalförsvaret

Riksintressen för totalförsvarets militära del

Tåme skjutfält

I norra kustområdet i Skellefteå kommun ligger det militära övningsfältet Tåme skjutfält. Området är utpekat riksintresse för totalförsvaret. Skjutfältet används för militär övningsverksamhet, inklusive skjutningar med skarp ammunition. När övningar pågår är skjutfältet avlyst och stängt för allmänheten, med tydliga varningsskyltar och avspärrningar. Skjutfältet är viktigt för att upprätthålla Försvarsmaktens kompetens och beredskap.

Påverkansområdet runt skjutfältet omfattar områden där buller, vibrationer eller andra effekter från skjutövningar kan märkas, och inkluderar både öppet redovisade och sekretessbelagda områden.

I havsområdet finns ett område med särskilt behov av hindersfrihet tillhörande Tåme skjutfält (TM0065).

Höga objekt

För att säkerställa att höga objekt, t.ex. vindkraftverk eller byggnader, inte hamnar i konflikt med Försvarsmaktens tekniska system måste ärendena remitteras till Försvarsmakten. Hela landets yta är samrådsområde för objekt högre än 20 meter utanför, och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse.

Försvarsmakten ser över riksintressen vilket kan komma att påverka nuvarande utpekanden, avgränsningar eller värdebeskrivningar.

Riksintressen för totalförsvarets civila del

Kraftförsörjning och ledningsnät

I kommunen finns ett nät av ledningar för att tillgodose vår elförsörjning. Det handlar om både transmissionsnät, regionalt och lokalt nät. Industriernas stora effektbehov innebär att nya åtgärder behöver genomföras. Bland annat behöver transmissions-, region- och lokalnätet förstärkas, vilket innebär att ny mark kan behöva tas i anspråk.

Samhällsviktig verksamhet är starkt beroende av el, i såväl fredstid som vid kris eller krig. Ett robust och driftsäkert transmissionsnät är därför en förutsättning för det civila försvarets förmåga, för att säkerställa ett fungerande totalförsvar i hela Sverige.

Transmissionsnätet omfattas av ett riksintresse för totalförsvarets civila del enligt 3 kap. 9 § miljöbalken. Riksintresset omfattar samtliga transmissionsnätsanläggningar, såsom luftledningar och stationer. Inom och i anslutning till riksintresse för stamnät ska hänsyn tas till de skydds- och säkerhetsavstånd som krävs för stamnätets anläggningar, vilket även gäller i förhållande till riksintresseområdets närmaste gräns.

För luftledningar omfattar det geografiskt utpekade riksintresset ett område om totalt 100 meter i bredd. Området innefattar dels befintlig ledningsgata, dels den yta som kan behövas för att bygga en ny eller ersättande ledning i anslutning till den befintliga anläggningen. Inom det utpekade riksintresseområdet är det inte lämpligt att planera för ny markanvändning som kan försvåra drift, underhåll, förnyelse eller utveckling av transmissionsnätet. Där flera ledningar löper parallellt kan riksintresseområdet vara större.

Utanför det utpekade riksintresseområdet finns ett påverkansområde där vissa åtgärder eller verksamheter kan påverka möjligheten att upprätthålla, utveckla eller förnya transmissionsnätet. För luftledningar sträcker sig påverkansområdet 160 meter åt vardera håll från riksintresseområdets gräns.

För stationer omfattar riksintresset dels befintliga stationsområden, dels markområden i anslutning till stationerna som kan behövas för framtida om- och tillbyggnad eller förnyelse av anläggningarna. Utanför stationernas riksintresseområden finns ett påverkansområde om 400 meter åt vardera håll.

Svenska kraftnät avser att föreslå en uppdatering av riksintresset för transmissionsnätet där även planerade ledningar och stationer ingår. Framtida riksintresseanspråk som inte redovisas i

kommunens hänsynskarta behöver också tas hänsyn till i efterföljande planering.

En översyn av riksintressena pågår vilket kan komma att påverka nuvarande utpekanden, avgränsningar eller värdebeskrivningar.

För att ta del av de senaste uppdaterade riksintresseanspråken för civilt och militärt försvar, se Försvarsmaktens hemsida.

Ställningstagande

Riksintresse för totalförsvarets militära och civila del ska skyddas från verksamheter och byggnationer som kan hindra tillgången till och nyttjandet av riksintressena. Den fysiska planeringen behöver också följa utvecklingen av transmissionsnätet för el, eftersom utbyggnad och förstärkning av elnäten kan påverka förutsättningarna för framtida bebyggelse, verksamheter och energianvändning.

Riktlinjer för totalförsvaret

- Om riksintressen står i konflikt ska totalförsvarets intressen ges företräde om åtgärden annars påtagligt försvårar totalförsvarets verksamhet.
- Försvarsmakten ska remitteras i plan- och lovärenden inom eller i anslutning till riksintresse eller påverkansområde för totalförsvaret, samt i ärenden där åtgärder kan påverka totalförsvarets intressen.
- Försvarsmakten ska remitteras i ärenden om objekt högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse och högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse, eftersom objekten kan påverka tekniska system.
- Fortifikationsverket ska remitteras i ärenden de berörs i egenskap av fastighetsägare.
- Myndigheten för civilt försvar ska remitteras i ärenden om lovgivning och höga objekt över 40 meter. Myndigheten ska även underrättas vid ansökan om lov eller förhandsbesked inom eller i anslutning till påverkansområde för totalförsvarets riksintresseanspråk.
- Svenska kraftnät ska remitteras i ärenden som ligger inom 500 meter från deras befintliga anläggningar eller riksintresse för dessa.

Riksintresse värdefulla ämnen och mineraler

Områden som innehåller fyndigheter av värdefulla ämnen och material som är av riksintresse ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra utvinningen av dessa. Inom sådana områden får inte kommunen eller statliga myndigheter planera för eller lämna tillstånd till verksamheter som kan förhindra eller påtagligt försvåra ett utnyttjande av mineralresurserna.

10 områden inom kommunen är utpekade som riksintresse för värdefulla ämnen och mineraler. Områdena är Älgliden, Älgträsk, Renström, Åkulla-Kankberg, Långdal, Varuträsk, Åkerberg, Björkdal, Lappvattnet-Mjövattnet och Strömfors.

Ställningstagande

Kommunen anser att områden av riksintresse för ämnen och mineraler är viktiga att bevara för framtida behov.

Riktlinjer för riksintresse värdefulla ämnen och mineraler

- Eventuell etablering av annan verksamhet ska föregås av noggrann avvägning och samråd med SGU och berörda myndigheter.
- Ny bebyggelse, infrastruktur eller anläggningar bör endast tillåtas om de inte påtagligt försvårar framtida utvinning.

Riksintresse energiproduktion

Riksintresseområden för energiproduktion innebär att områden bedömts ha särskilt goda förutsättningar för vindbruk ur ett nationellt perspektiv, för att de behövs för viktiga eller nödvändiga funktioner i samhället och/eller för en landsdels behov av viss energiproduktion. Angivna riksintresseanspråk är framtagna med hänsyn till försörjningstrygghet och ur ett energisystemperspektiv.

Skellefteå kommun har 12 riksintresseområden för vindbruk, varav vissa delvis går in i Robertsfors och Piteå kommun. Av de 12 riksintresseområdena är 5 områden utbyggda eller beviljade med verk inom eller i närheten av riksintresset.

En översyn av riksintressena pågår vilket kan komma att påverka nuvarande utpekanden, avgränsningar eller värdebeskrivningar.

Ställningstagande

Kommunen hänvisar till det tematiska tillägget för vindkraft vid bedömning om etablering av vindkraftsparker som är under framtagande.

När nya riksintressen för energiproduktion pekas ut av Energimyndigheten behöver kommunen göra ett nytt ställningstagande för de områdena.

Areella näringar

Riksintresse rennäring

Rennäringen har ett långsiktigt markanspråk som sträcker sig över stora geografiska områden och är beroende av sammanhängande landskap för att fungera. Rättigheten till renbete finns i hela kommunen och Skellefteå kommun är av stor betydelse för rennäringen som vinterbetesområde. All renbetesmark inom kommunen är vinterbetesmarker, marker där rennäring får bedrivas 1 oktober–30 april.

Inom Skellefteå kommun är sju samebyar verksamma. Dessa är, från norr till söder, Västra Kikkejaure, Semisjaur-Njarg, Svaipa, Mausjaure, Maskaure samt Malå och Grans samebyar. Fjällsamebyarna Semisjaur-Njarg, Svaipa och Gran sameby har sina betesmarker från fjället fram till kusten, medan skogssamebyarna Västra Kikkejaure, Mausjaure, Maskaure och Malå samebyars betesmarker sträcker sig från skogslandet/inlandet ut till kusten. Samtliga samebyar verkar således inom flera kommuner.

Renskötselrätten är grundlagsskyddad och bygger på urminnes hävd. Enligt regeringsformen ska det allmänna främja det samiska folkets möjligheter att behålla och utveckla sin kultur och sitt samhällsliv. Samernas rätt att bedriva renskötsel omfattas även av regeringsformens bestämmelser om egendomsskydd och näringsfrihet. Renskötsel är en erkänd del av samernas traditionella levnadssätt och en bärande del av samisk kultur, språk och identitet.

I planeringen är det därför viktigt att beakta både utpekade riksintresseområdena för rennäringen och andra funktionellt viktiga marker som bidrar till att binda samman årstidslandskapet, svåra passager, flyttleder, uppsamlingsområden och andra områden som är viktiga för renskötselns långsiktiga funktion.

Områden som är av riksintresse för rennäringen ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra näringens bedrivande. Riksintresse för rennäringen omfattar kärnområden och flyttleder. Dessa områden finns utspridda över kommunens yta.

- **Kärnområden** är områden där renskötseln är särskilt intensiv eller sårbar och där det är extra viktigt att undvika störningar eller markintrång. De kan bestå av olika typer av viktiga marker beroende på säsong, exempelvis kalvningsland, betesområden av hög kvalitet, samlade områden och rastplatser.
- **Flyttlederna** är de vägar eller korridorer som renhjordar använder vid flytt mellan olika betesmarker, till exempel mellan fjällens sommarbeten och skogslandets vinterbeten.

Till flyttlederna hör även vissa särskilt känsliga eller svårpasserade avsnitt, så kallade svåra passager, där renarnas möjligheter att ta sig fram är begränsade av exempelvis vägar, järnvägar, bebyggelse, vattendrag eller annan markanvändning. Vissa av dessa svåra passager är utpekade som riksintresse eftersom de bedöms vara avgörande för att flyttningarna och sambanden mellan olika betesområden ska fungera långsiktigt.

Andra värdefulla områden

Utöver riksintresseområdena finns flera andra funktionellt viktiga områden, exempelvis svåra passager över större infrastrukturstråk, övernattningsbeten, naturliga samlingsställen, särskilt viktiga betesområden, renhagar samt områden kring anläggningar. Även dessa områden kan ha stor betydelse för renskötselns funktion och bör så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra näringens bedrivande.

Vinterbetesmarkerna är särskilt viktiga då storleken och kvalitén på dessa ofta har en avgörande betydelse för det antal renar som en sameby kan hålla. Varje betesområde har olika egenskaper som gör området värdefullt under olika perioder på året, och kan därför inte ersätta varandra. Renar är beroende av speciella beten under olika tider på året, och vandrar i ett mer eller mindre bestämt mönster i de olika betesområdena.

Varje sameby ska ha aktuella renbruksplaner som kan användas både som planeringsverktyg i renskötseln och som ett underlag för förbättrade samrådsdiskussioner med andra markanvändare och myndigheter. Renbruksplanerna innehåller samebyarnas beteslandsindelning där olika värdekärnor identifieras:

Betestrakt är samebyns betesområden där renarna hålls en viss del av året.

Kärnområden är viktiga områden som regelbundet används inom renskötseln. Dessa områden är känsliga för ingrepp.

Nyckelområden är ytterst viktiga områden, oftast öar inom kärnområden dit renen naturligt drar sig.

Samebyarnas markanvändningskartor ska ses som ett genomsnittsförlopp eller ett normalår för renskötseln där avvikelsen snarare är regel än undantag. Avvikelserna är en följd av klimat- och betesförhållandena som ger olika förutsättningar varje år.

Påverkan

Rennäringen lever sida vid sida med andra näringar och former av markutnyttjande. Skogsbruk, klimatförändringar och exploatering kan påverka områden som är betydelsefulla för rennäringen på olika sätt och förändra tillgången till samt kvaliteten på viktiga betesmarker. Även mindre ingrepp kan påverka renskötselns funktion genom att viktiga samband mellan betesområden bryts eller försvagas. I takt med att klimatet förändras kan traditionellt viktiga områden försämras eller försvinna, vilket gör att renarna behöver söka nya beten eller alternativa stråk.

Detta ökar behovet av att bevara sammanhängande landskap och att tidigt i planeringen ta hänsyn till både enskilda etableringar och de sammantagna effekterna av flera olika ingrepp. Även successiv fragmentering av betesmarker och funktionella samband behöver beaktas. Det är viktigt att förstå vilka konsekvenser som kan uppstå för renskötseln när betesförhållandena varierar mellan åren och när renarna behöver anpassa sig till förändrade förutsättningar.

Skellefteå kommun är samiskt förvaltningsområde, vilket bland annat innebär särskilda krav på utformningen av kommunens samhällsservice.

Kommunen har även konsultationsskyldighet i ärenden som kan få särskild betydelse för samerna, det vill säga som kan påverka samernas språk, kultur, näringar eller ställning som urfolk. Inför planerings- eller lovärende ska kommunen därför tidigt bedöma om en planerad åtgärd eller exploatering kan få en särskild betydelse för rennäringen och, vid behov, genomföra konsultation med berörd sameby.

Riksintresse yrkesfiske

Det finns en lång tradition av yrkesfiske i kommunen, men antalet yrkesfiskare har stadigt minskat. Idag finns ett tiotal licensierade yrkesfiskare som är aktiva i olika utsträckning. Fiskarkåren har idag hög medelålder och nyrekryteringen till branschen är liten. Lönsamheten inom branschen är fortsatt dålig men genom bättre redskap finns möjligheter till förbättring.

Hela Skellefteås kust har goda fiskevatten, men i nuläget är yrkesfiskarna mest aktiva längs Lövångerkusten och runt Skelleftehamn. Det bedrivs även fiske i mindre skala i Kågefjärden och Kinnbäcksfjärden. I norra delen av havsområdet begränsas fisket av Tåme skjutfält.

Riksintresset för yrkesfiske återfinns längs kustremsan mellan Kåge och Bureå. Intresset ska skyddas mot verksamheter som kan påverka yrkesfisket negativt.

Jordbruksmark

Jordbruksmark är enligt 3 kap. 4 § miljöbalken av *nationell betydelse* och utgör en långsiktig resurs för livsmedelsförsörjning, biologisk mångfald, ekosystemtjänster och samhällets försörjningsberedskap. Jordbruket har även stor betydelse för landskapsbild, kulturmiljöer, rekreativa och pedagogiska värden och platsers identitet. Med jordbruksmark avses både betesmarker och åkermarker.

Jordbruket har en lång och betydelsefull historia i kommunen som tydligt har präglat landskapets utformning och karaktär. Skellefteå är den kommun som har den största arealen jordbruksmark i Västerbottens län, cirka 25 000 hektar, vilket utgör cirka 36 % av jordbruksmarken i länet.

I norra Norrland är odlingslandskapet knutet till älvdalarna, medan det i Västerbotten och Skellefteå även sträcker sig till kustbygderna. De största sammanhängande jordbruksområdena i kommunen återfinns i Kågedalen, Burträsk- och Lövångersbygden, men sammanhängande jordbruksmark finns

även i anslutning till Skelleftedalen och flera av kommunens tätorter.

Jordbruket har under lång tid präglats av en negativ utveckling med igenväxning av jordbruksmark sedan 40-talet och minskad sysselsättning som följd. Under senaste åren har dock lokalproducerade varor kommit att värderas allt högre, inte minst inom livsmedel. Nya producenter och ny småskalig försäljning har tillkommit inom kommunen.

Kommunen bedömer också att lokal produktion, förädling och distribution av livsmedel kan bidra till ökad motståndskraft och minskad sårbarhet i livsmedelssystemet. Detta gäller både i vardag och vid störningar, kris eller höjd beredskap. Möjligheten att upprätthålla lokal och regional livsmedelsproduktion har därmed betydelse för kommunens långsiktiga robusthet och försörjningssäkerhet.

Inom och i anslutning till verksamhetsområden kan det även finnas möjligheter att utveckla industriell odling och växthusproduktion, exempelvis genom nyttjande av spillvärme och andra cirkulära resursflöden från industri och verksamheter.

Jordbruksmark i ett förändrat klimat

Klimatförändringarna påverkar jordbrukets förutsättningar i norra Sverige. Ett varmare klimat kan innebära längre växtsäsong och möjligheter till ökad och mer diversifierad produktion, vilket redan har bidragit till att odling av oljegrödor och vete successivt blivit vanligare under senare år. Samtidigt ökar risken för extrema väderhändelser. Kraftig nederbörd, variationer i markbärighet, perioder av torka samt förändrade hydrologiska förhållanden kan påverka skördar, dränering och markens långsiktiga produktionsförmåga.

Jordbruket i norra Sverige har, med förändrade klimatförutsättningar, möjlighet att öka graden av självförsörjning av livsmedel. För att ta tillvara på denna potential och samtidigt hantera ökad sårbarhet behöver brukningsvärd jordbruksmark värnas och förutsättningar för klimatanpassning beaktas i den fysiska planeringen.

Ekosystemtjänster genom jordbruket

Odling och djurhållning ska också ses som en del av landsbygdernas gröna infrastruktur, där ekosystemtjänster tas tillvara och där markens produktionsförmåga bevaras över tid. Jordbruksmarken erbjuder oss en rad ekosystemtjänster. Dessa delas ofta in i fyra kategorier: försörjande, stödjande, reglerande och kulturella. Jordbruksmarkens tydligaste ekosystemtjänst är att försörja oss människor med råvaror och mat som gör det möjligt för oss att leva på vår planet, men odlingslandskapet tillhandahåller faktiskt ekosystemtjänster inom samtliga av de fyra kategorierna. Jordbruksmarken verkar stödjande genom att exempelvis utgöra livsmiljö för ett stort antal arter och har en reglerande funktion, bland annat genom att ekosystemen tillhandhåller livsnödvändig pollinering. Det öppna landskapet bidrar också med kulturella ekosystemtjänster som bärare av estetiska och kulturhistoriska värden som gör jordbrukslandskapet attraktivt både för rekreation och som boendemiljö.

Hantering av jordbruksmark i den fysiska planeringen

Jordbruksmarken skyddas i Miljöbalkens hushållningsbestämmelser, 3 kap. 4§:

"Jord- och skogsbruk är av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk."

Det innebär att det inte är förbjudet att exploatera jordbruksmark, men att en exploatering endast får ske om det gäller ett väsentligt samhällsintresse och om det saknas alternativa platser för detta.

Bedömningar av jordbruksmarkens brukningsvärde, alternativa lokaliseringar och avvägningar mellan olika markanvändningsintressen behöver anpassas till respektive planeringsnivås syfte och detaljeringsgrad. I den översiktliga planeringen kan frågorna hanteras på en strategisk nivå, medan bedömningarna successivt behöver fördjupas i takt med att markanvändning, lokalisering och omfattning konkretiseras.

I översiktsplanen redovisas kommunens övergripande syn på hushållning med jordbruksmark samt i vilka geografiska sammanhang och för vilka utvecklingsbehov avvägningar mellan jordbruksmark och andra allmänna intressen kan komma att

aktualiseras. Mer detaljerade bedömningar av jordbruksmarkens brukningsvärde, alternativa lokaliseringar och väsentliga samhällsintressen behöver sedan ske i senare planeringsskeden, exempelvis i fördjupade översiktsplaner, planprogram och detaljplaner.

Om brukningsvärd jordbruksmark kan komma att tas i anspråk ska underlagen successivt utvecklas genom planeringsprocessen. I senare skeden behöver kommunen redovisa vilka väsentliga samhällsintressen som motiverar åtgärden, vilka alternativa lokaliseringar som har övervägts och hur påverkan på jordbruksmarkens långsiktiga brukningsvärde har beaktats.

Fördjupade resonemang kring jordbruksmarkens värden, brukningsvärde, lokaliseringsprövning samt kommunens tillämpning i olika planeringsskeden redovisas i PM Jordbruksmark, som utgör underlag till översiktsplanen.

Skogsbruk

En stor del av kommunens yta utgörs av skogsmark och skogsbruket är en viktig näring i kommunen. Skogsbruket är även en näring av nationell betydelse. Skogen bidrar samtidigt med viktiga värden och funktioner för naturmiljöer, friluftsliv, rennäring och ekosystemtjänster. För att skogsbruket ska kunna bedrivas långsiktigt behöver sammanhängande skogslandskap värnas samt undvika åtgärder som i onödan fragmenterar skogsmarken.

Kontinuitetsskogsbruk kan vara ett av flera möjliga brukningssätt, särskilt i tätortsnära kommunägda skogar, utifrån platsens förutsättningar. Det innebär att virkesuttag sker stegvis genom återkommande gallringar, utan att marken lämnas helt kal. Ett långsiktigt och ekonomiskt uthålligt kontinuitetsskogsbruk kräver en varierad skog med träd i olika åldrar och storlekar. Föryngring sker främst genom naturlig insådd, men kan vid behov kompletteras med plantering eller sådd.

Ställningstagande

Areella näringar är av stor betydelse för Skellefteås livsmedelsförsörjning, sysselsättning, landskapsbild, kultur och beredskap. Kommunen ska därför värna förutsättningarna för rennäring, yrkesfiske, jordbruk och skogsbruk, samtidigt som mark- och vattenanvändningen behöver avvägas mot andra allmänna intressen.

Rennäring

Områden av riksintresse för rennäringen ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra näringens bedrivande. Även andra funktionellt viktiga områden och samband ska så långt som möjligt bevaras och utvecklas i planeringen. Planeringen ska beakta både enskilda och kumulativa effekter på rennäringen. Om intrång ändå behöver ske, exempelvis för samhällsviktig infrastruktur, ska planeringen utformas så att påverkan begränsas och viktiga funktionella samband så långt som möjligt kan bevaras.

Yrkesfiske

Yrkesfisket ska ges goda villkor att fortsätta där det är prioriterat i kommunens havsplan. Nya åtgärder i kust- och havsområdet ska utformas så att yrkesfiskets möjligheter inte påtagligt försvåras. Läs mer i kommunens havsplan för ytterligare ställningstaganden och prioriteringar av yrkesfisket.

Jordbruksmark

Jordbruksmark är en långsiktig resurs av nationell betydelse och ska så långt som möjligt bevaras för framtida livsmedelsproduktion, biologisk mångfald, kulturmiljövärden och försörjningsberedskap.

Brukningsvärd jordbruksmark ska i första hand undvikas för ny exploatering. Om jordbruksmark behöver tas i anspråk ska det ske restriktivt och endast när det är nödvändigt för att tillgodose ett väsentligt samhällsintresse som inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk inom eller i direkt anslutning till den berörda orten.

Skellefteå kommun ska verka för att sammanhängande och produktiv jordbruksmark bevaras samt att fragmentering och successivt ianspråktagande av jordbruksmark begränsas. Kommunen bedömer därför att det är särskilt viktigt att värna de större, sammanhängande jordbruksområdena i kommunen, samtidigt som prövningar i stads- och tätortsnära lägen kräver noggranna avvägningar där

både jordbruksmarkens värden och behovet av en hållbar bebyggelseutveckling beaktas.

Att ta jordbruksmark i anspråk kan exempelvis övervägas i situationer där det är nödvändig för att skapa en sammanhållen och effektiv bebyggelsestruktur i en större tätort eller i Skelleftedalen. Genom att stärka en sammanhållen bebyggelsestruktur kan utglesning undvikas och därmed exempelvis minska transportbehov och energianvändning.

Skogsbruk

Skogsbruket är en viktig näring och ska kunna bedrivas långsiktigt. Brukandet ska samtidigt ske med hänsyn till naturvärden, friluftsliv, renskötseln och andra viktiga intressen, så att skogens funktioner och värden kan bestå över tid.

Riktlinjer för areella näringar

- Kommunen ska konsultera berörda samebyar tidigt i planeringsprocessen och säkerställa att deras kunskap om bl.a. betesområden, flyttleder och funktionella samband tas tillvara i planeringen.
- Vid planering och prövning som kan påverka rennäringen ska kumulativa effekter på rennäringen bedömas tidigt. Planeringen ska beakta både den enskilda etableringens påverkan och den sammanlagda effekten över tid.
- Jordbruksmark ska ses som en långsiktig resurs av nationell betydelse och ska så långt som möjligt bevaras.
- Om exploatering av jordbruksmark övervägs ska markens brukningsvärde, alternativa lokaliseringar samt behovet av väsentligt samhällsintresse utredas och motiveras utifrån planeringens syfte och detaljeringsgrad.
- Vid lokalisering av ny bostadsbebyggelse på landsbygderna ska hänsyn tas till befintliga jordbruksverksamheters fortsatta drift och utvecklingsmöjligheter, så att risken för konflikter begränsas. För att skapa långsiktiga förutsättningar för skogsbruket ska exploateringar så långt möjligt undvika att fragmentera sammanhängande brukningsbar skogsmark.
- Kommunen ser positivt på att brukandet av skog sker med hänsyn till naturvärden, friluftsliv, rennäring och ekologiska samband, särskilt i och nära värdetrakter, spridningssamband och tätortsnära grönstruktur.

En stor del av kommunens yta utgörs av skog. Foto: okänd

Hälsa och säkerhet

Farlig och störande verksamhet

Industrier och verksamheter kan påverka sin omgivning på olika sätt. Det kan röra sig om buller, trafik till och från verksamheten, olika utsläpp till luften och vatten, lukter, vibrationer, ljus och explosionsrisk. Det är viktigt att hålla skyddsavstånd till områden där tyngre industri och miljöstörande verksamheter tillåts etableras. Det innebär att man kan behöva planera in skyddszoner mellan industriområden och till exempel områden för bostäder eller samhällsviktiga verksamheter. Dels för att säkerställa de miljöfarliga verksamheternas förutsättningar att verka, dels för att förebygga risken för hälso- och miljöstörningar i närområdet.

I Skellefteå kommun finns flera farliga verksamheter, varav fyra anläggningar är klassade enligt Sevesolagstiftningen (SFS 1999:381) på högre kravnivå. Dessa utgörs av Boliden Mineral AB:s verksamheter Anrikningsverket och Rönnskärsverken samt verksamheterna Wibax och Lyten. Se lokalisering i Hänsynskartan.

Riktlinjer för farlig och störande verksamhet

- Farliga och störande verksamheter ska lokaliseras med hänsyn till människors hälsa och säkerhet samt miljörelaterade risker. Verksamheter bör placeras på lämpligt avstånd från bostäder och samhällsviktiga funktioner, i enlighet med gällande rekommendationer om risk- och skyddsavstånd, från bland annat MCF.
- Bostäder och störningskänslig markanvändning ska lokaliseras så att pågående verksamheter inte riskerar att begränsas i efterhand. Rekommenderade skyddsavstånd till störningskällor ska tillämpas.

Transport av farligt gods

Farligt gods är ett samlingsbegrepp för ämnen och produkter med egenskaper som kan skada människor, miljö och egendom om de hanteras fel under transport, lagring eller vid olycka. Farligt gods kan till exempel vara explosivt, brandfarligt eller giftigt.

Det finns flertalet vägar inom kommunen där farligt gods får transporteras dagligen. Dessa är Väg 95/372, E4, 364, 827, 370. Transport av farligt gods på järnväg är också vanligt förekommande. Trafikverket och Myndigheten för civilt försvar (MCF) reglerar de lagar som gäller för transport av farligt gods på väg och järnväg.

För hantering av risk kopplad till transportleder för farligt gods är avstånd till riskkällan det bästa skyddet. Vid planering ska därför hänsyn tas till de skyddsavstånd som anges i *Riktlinjer för fysisk planering – skyddsavstånd till transportleder för farligt gods i Norrbottens och Västerbottens län* (Länsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län, 2019).

Riktlinjerna utgår från risknivå och platsens förutsättningar, där skyddsavstånd bland annat påverkas av hastighet, trafikmängd, topografi och möjliga skyddsåtgärder såsom invallning eller utformning av bebyggelse. I tätorter kan detta innebära att relativt korta skyddsavstånd är möjliga utan att avsteg från riktlinjerna behöver göras.

I vissa fall kan förutsättningarna vara sådana att riktlinjerna inte är direkt tillämpbara eller att ytterligare utredning krävs. Då bör en särskild riskanalys tas fram inom ramen för detaljplanearbetet. Riskreducerande åtgärder kan exempelvis omfatta utformning av byggnader, val av material, ventilationslösningar, placering av entréer och utrymningsvägar samt andra skyddsåtgärder som minskar riskexponeringen.

Riktlinjer för transport av farligt gods

- Transporter av farligt gods inom kommunen ska ske på rekommenderade leder för transporter av farligt gods.
- Vid planering och byggnation ska hänsyn tas till risker med farligt gods. Skyddsavstånd bör utgå från *Riktlinjer för fysisk planering – skyddsavstånd till transportleder för farligt gods i Norrbottens och Västerbottens län.*
- Om riktlinjerna inte är direkt tillämpbara eller om platsens förutsättningar kräver det, ska en plats- och projektspecifik riskanalys tas fram inom ramen för detaljplanearbetet.

Förorenad mark

Förorenad mark från industriverksamhet

Mark som har förorenats av industriell verksamhet finns på olika platser i kommunen. En del platser är endast identifierade och andra har genomgått en teoretisk bedömning. Och i vissa fall är områdena utredda, undersökta och sanerade. Ansvaret för undersökningar och saneringar av förorenade områden har i första hand den som bedriver eller har bedrivit verksamheten som orsakat föroreningen, i andra hand är det fastighetsägaren.

Potentiellt förorenade områden enligt länsstyrelsens EHB-stöd visas i Hänsynskartan.

Luftnedfall

I Skellefteå kommuns kustområde har det under lång tid skett en diffus spridning av luftföroreningar från Rönnskärsverken i Skelleftehamn. Spridningen skedde framför allt under mitten av 1900-talet innan dagens rökgasrening infördes. Senare undersökningar visar att stora delar av kustområdet i närheten av smältverket och söderut mot Bureåområdet har påverkats, och förhöjda halter av metaller såsom arsenik, bly, kadmium, koppar och zink har påträffats i de ytliga marklagren. Undersökningar visar även att områden i centrala Skellefteå kan vara påverkade, om än i mindre omfattning. Influensområdet är dock inte fullt kartlagt.

Luftnedfallet har främst påverkat ytlig naturmark och skogsmark där metaller ansamlats över tid. Vid exploatering, schaktning eller förändrad markanvändning kan föroreningar behöva utredas närmare för att bedöma risker för människors hälsa och miljön. Särskilt vid exploatering av tidigare oexploaterad naturmark kan markundersökningar och riskbedömningar behövas som underlag för planering och prövning.

Vid detaljplanering och exploatering inom områden där förhöjda metallhalter kan förekomma behöver hänsyn tas till hur förorenade massor hanteras och omhändertas. Om förorenad naturmark ska sparas eller användas för känsliga ändamål, såsom bostäder, skolor eller rekreation, kan särskilda utredningar, saneringsåtgärder och tekniska lösningar behövas för att säkerställa att marken är lämplig för avsedd användning. Hantering av schaktmassor bör ske på ett säkert och resurseffektivt sätt samt i linje med kommunens strategier och gällande lagstiftning.

Där kommunen känner till föroreningssituationer eller riskområden ska dessa beaktas i fortsatt planering. Eftersom influensområdet inte är fullt kartlagt kan behov av utredningar även uppstå i andra delar av kommunen där markförhållanden eller tidigare undersökningar indikerar påverkan från historiskt luftnedfall.

Bakgrundhalter arsenik

I delar av kommunen förekommer naturligt höga bakgrundshalter av arsenik i morän. Det är framför allt områden i Skelleftedalen och Kågedalen samt Bolidenområdet, men det förekommer också mer lokala områden med höga halter.

Vid schaktning, byggnation eller annan markpåverkan kan dessa ämnen frigöras och medföra risker för människors hälsa och miljön. Därför ska geotekniska och miljötekniska markundersökningar alltid övervägas vid exploatering i områden med kända eller misstänkta förhöjda halter. Om risker identifieras ska lämpliga skydds- eller saneringsåtgärder vidtas innan byggnation sker.

Riktlinjer för förorenad mark och arsenik

- Risk för markförorening samt behov av markundersökningar ska identifieras i ett tidigt skede av planerings- och genomförandeprocessen. Särskilt inom områden med tidigare eller pågående industriell verksamhet samt där det finns indikationer på föroreningar, exempelvis genom luftnedfall eller höga bakgrundshalter av metaller.
- Om föroreningar som kan antas utgöra risk för miljö och människors hälsa påträffas ska en riskbedömning tas fram. Visar resultatet att risker behöver hanteras ska en åtgärdsutredning genomföras där ett eller flera efterbehandlingsalternativ presenteras och kostnadsuppskattas. Utredningarna ska visa att erforderliga åtgärder kan genomföras så att marken blir lämplig för avsedd användning samt att detaljplanens genomförande är tekniskt och ekonomiskt möjlig.
- Vid ianspråktagande av tidigare oexploaterad mark inom områden där bakgrundshalterna inte är kända sedan tidigare, bör risken för höga bakgrundshalter av arsenik utredas genom markundersökningar.

Radon

Radon i inomhusluft

Radon i inomhusluften kommer från tre olika källor; blå lättbetong som är tillverkad av radonhaltigt material, vatten från brunnar borrade i radonhaltig berggrund eller grävda i genomsläppligt jordmaterial och markradon via otätheter i byggnadens konstruktion.

Idag används inget radonhaltigt byggnadsmaterial i nybyggnation. Vid nyproduktion är det i huvudsak markradon och radon i dricksvattnet som orsakar problem. Vid nybyggnation ska Boverkets riktvärden och krav avseende radon i inomhusluft uppfyllas. Med rätt byggtekniska åtgärder kan problem med markradon och radon i dricksvatten förebyggas.

Markradon

Radon förekommer i mark- och berggrund i hela Skellefteå kommun. Beroende på markens genomsläpplighet utgör exempelvis grusåsar ett högriskområde samt att vissa moränryggar kan ha förhöjda halter.

Riktlinjer för radon

- Vid planering och exploatering i områden med låg, normal eller hög risk för radon ska behovet av lämpliga byggtekniska och radonsäkra åtgärder utredas tidigt för att förebygga förhöjda radonhalter i inomhusluft.

Sulfidjord

Sulfidjordar förekommer inom markområden under högsta kustlinjen, främst i kustlandet och älvdalar såsom Skelleftedalen, Kåge, Bureå, Lövånger/Hökmark och Vebomark. Jordarna är ofta finkorniga och vattenrika, vilket kan medföra hög sättningskänslighet och ställa särskilda krav vid exploatering och markarbeten. Vid grundvattensänkning eller andra förändringar av mark- och vattenförhållanden kan sulfider i jorden syresättas och oxidera, vilket kan leda till att aktiv sur sulfatjord bildas från potentiell sur sulfatjord. Detta kan orsaka försurning, metallutlakning och påverkan på vattenkvaliteten. Vid exploatering och andra markåtgärder är det därför viktigt att beakta hur förändringar i grundvattennivåer och markförhållanden kan påverka risken för syresättning av sulfidjordar och därmed uppkomst av sura sulfatjordar.

Riktlinjer för sulfidjord

- I riskområden ska en geoteknisk och vid behov miljöteknisk undersökning tas fram i detaljplaneskedet. Om sulfidjord förekommer och bedöms vara mäktig eller ha höga sulfidhalter bör byggnation under marknivå undvikas.
- Försiktighetsåtgärder behöver tillämpas om schaktning i sulfidjord ska utföras. Vid schaktning av jord ska den omhändertas enligt gällande regler och praxis.
- Om grundvattenytan ska sänkas där sulfidjord förekommer behöver eventuella risker utredas. Områden där aktivt och potentiell sur sulfatjord förekommer behöver hänsyn tas till risken för syresättning och påverkan på vattenkvalitet vid exploatering och andra markåtgärder för att säkerställa att ingen ytterligare försämring på vattenkvalité sker.

Anläggningar med djurhållning

Skellefteå kommun har en lång tradition av jordbruk och djurhållning, vilket bidrar till ett levande kulturlandskap, lokal livsmedelsproduktion och biologisk mångfald. Djurhållningen utgör en viktig del av landsbygdernas näringsliv och kan spela en viktig roll för den gröna omställningen genom sin funktion i cirkulära kretslopp av näringsämnen och energi.

Kommunens geografi med stora arealer jordbruksmark, varierad terräng och gles bebyggelsestruktur skapar goda förutsättningar för både småskalig och storskalig djurhållning. Samtidigt kan etablering eller utökning av anläggningar med djurhållning innebära utmaningar i form av lukt, buller, och allergener. Balansen mellan jordbrukets utvecklingsmöjligheter och omgivande boendemiljöer behöver därför hanteras med hänsyn till både näringsliv och livskvalitet. Vid planering i stads- och tätortsnära områden ska förutsättningar för samexistens mellan djurhållning, bostäder och andra verksamheter beaktas.

Klimatförändringarna innebär även nya förutsättningar för djurhållningen, till exempel gällande betesmarker, foderproduktion och vattenförsörjning.

Riktlinjer för anläggningar med djurhållning

- Vid prövning av nya djurhållningsanläggningar eller nya bostäder nära djurhållning ska lokalisering, avstånd och utformning bedömas utifrån verksamhetens omfattning och utvecklingsmöjligheter, djurslag, områdets karaktär, dominerande vindriktning, topografi och gödselhantering.
- På grund av risk för allergi, lukt och andra olägenheter bör man vid detaljplanering av nya bostäder hålla ett skyddsavstånd till anläggningar för djurhållning, samtidigt som befintliga verksamheters möjligheter att bedrivas och utvecklas beaktas.

Ställningstagande för hälsa och säkerhet

Kommunen ska förebygga risker för olyckor, störningar och ohälsa genom tidig och samordnad fysisk planering. Lokalisering och utformning av bebyggelse, infrastruktur och verksamheter ska säkerställa och respektera skyddsavstånd till farlig eller störande verksamhet och farligt gods, samt ta hänsyn till mark- och miljörisker som förorenad mark, radon och sulfidjord. Djurhållning ska kunna utvecklas i lämpliga lägen utan att skapa olägenheter för omgivningen.

Miljökvalitetsnormer (MKN)

Buller och vibrationer

Buller

Buller är den miljöstörning som berör flest människor i Sverige. Tillåtna ljudnivåer är olika för olika verksamheter. För trafikbuller gäller ett medelvärde för hela dygnet medan buller från skjutbanor regleras av den högsta ljudnivå som uppstår.

Vägtrafikbuller är den vanligaste bullerstörningen i kommunen. Kommunen har identifierat att vissa trafikleder och järnvägar kan ge bullernivåer där risk finns för att bullermiljön kan överskrida normer som skyddar människors hälsa. Detta gäller bland annat E4, väg 372, 95 och 364 samt stambanan och Skelleftebanan. Även framtida Norrbotniabanan beaktas.

Buller från andra källor är exempelvis Skellefteå Airport, verksamheter på och i närheten av Näsudden, Degermyran avfallsanläggning, Tåme skjutfält och bergtäkter. Även andra industriverksamheter, hamnverksamhet samt gods- och logistikterminaler kan ge upphov till buller.

Den exakta bedömningen av var riktvärdena riskerar att överskridas kräver lokala bullerberäkningar per sträcka och objekt.

Om bostäder planeras i bullerutsatta lägen ska det alltid föregås av en bullerutredning. Bebyggelsen får bara prövas om riktvärden för trafik- och verksamhetsbuller klaras och om området kan utformas med tyst eller ljuddämpad sida samt en god utemiljö.

Inom flygplatsens influensområde för buller är ny bostadsbebyggelse inte lämplig. Vid angränsande lägen kan ny bebyggelse bara övervägas om bullerutredning visar att riktvärden klaras och att boendemiljön kan bli acceptabel.

Vibrationer

I närheten av till exempel väg och järnväg kan vibrationer från trafiken utgöra en olägenhet för boende och de som vistas nära transportlederna. Vid planering nära större transportleder kan det krävas att vibrationer utreds i samband med detaljplanläggning och lovgivning.

Riktlinjer för buller och vibrationer

- Nya bostäder ska lokaliseras och utformas så att gällande riktvärden för buller klaras. Om bostäder planeras i bullerutsatta lägen ska tyst/ljuddämpad sida och tyst uteplats kunna ordnas enligt gällande riktvärden.
- Buller ska särskilt beaktas vid lokalisering av ny bebyggelse där barn och äldre vistas.
- Nya bullerstörande verksamheter ska i första hand hänvisas till områden som redan är bullerpåverkade och så att befintliga bostäder inte blir bullerexponerade över gällande riktvärden.
- I bullerutsatta lägen bör mindre bullerkänsliga funktioner (t.ex. verksamheter eller parkeringshus) placeras som avskärmning mot bostäder.
- Bostäder ska undvikas i flygbulleromården där riktvärden överskrids.
- Vid planering och byggnation i närheten av väg och järnväg ska riktvärden för vibrationer beaktas.

Luftkvalitet

Miljökvalitetsnormerna för luft omfattar utomhusluft från exempelvis industrier, trafik och vedeldning. I luftkvalitetsförordningen preciseras krav på tröskelvärden och högsta tillåtna föroreningsnivåer för ett antal luftföroreningar. Om luftkvaliteten riskerar att överskrida ett tröskelvärde får inte luftkvaliteten försämras ytterligare.

Längs med Viktoriagatan i centrala Skellefteå är det partiklar, PM10, som har överskridit normen de senaste åren, detta till stor del på grund av trafiken. För NO_2 har tröskelvärden överskridits. Det är därför viktigt att bland annat arbeta med ett hållbart trafiksystem för att minska utsläpp, exempelvis genom väg- och trafiklösningar som leder tung trafik utanför tätbebyggda områden.

Vedeldning i vissa områden skapar också risk för eventuella överskridanden av tröskelvärden och normer för benso(a)pyren.

EU har antagit ett nytt luftkvalitetsdirektiv som innebär skärpningar av tillåtna föroreningshalter i luften. Det kan resultera i ytterligare överskridanden av tröskelvärden och normer samt krav på fler mätstationer.

Skellefteå kommun har krav från Länsstyrelsen i Västerbotten att upprätta ett åtgärdsprogram för kvävedioxid och PM10.

Riktlinjer för luftkvalitet

- Ny bebyggelse ska lokaliseras och utformas så att risken för höga halter av luftföroreningar begränsas. Vid planering i områden där risk finns ska hänsyn tas till bebyggelsestruktur, trafikförhållanden och luftomsättning, särskilt vid lokalisering av bostäder, skolor och förskolor.
- Vid planering av väg- och trafiklösningar ska åtgärder som minskar utsläpp av partiklar och kvävedioxid beaktas samt möjliggör att tung trafik leds bort från tätbebyggda miljöer.
- Grönstruktur och vegetation kan användas som en del av strategin för att förbättra luftkvaliteten.
- Vid behov ska kommunen följa upp med mätningar och åtgärder i enlighet med gällande miljökvalitetsnormer och EU-direktiv.

Vattenkvalitet

Vattenförvaltningen är det svenska genomförandet av EUs vattendirektiv. Den innebär en ny syn på vatten där syftet är att vattenkvaliteten ska vara god och att djur och växter i sjöar, vattendrag och kustvatten ska må bra. EUs vattendirektiv pekar även på kommunens ansvar att vidta åtgärder för att förbättra vattenkvalitén. För att säkerställa tillgången till rent vatten måste hela vattnets kretslopp värnas och skyddas från kemikalier, fysisk påverkan, läkemedel, avloppsvatten och andra föroreningar. Det krävs helhetssyn och systematiskt arbete för att bevara och förbättra kvaliteten på yt- och grundvatten.

Översiktsplaneringen är central i detta arbete eftersom vattenhushållning behöver hanteras ur ett avrinningsperspektiv. Översiktsplan och fördjupade planer kan ge en samlad bild av hur historisk, befintlig och planerad mark- och vattenanvändning kan påverka yt- och grundvatten. I efterföljande planering kan mer detaljerade utredningar behöva tas fram för att bedöma den samlade påverkan från exempelvis industrier, bostadsområden och tidigare miljöpåverkad mark inom ett avrinningsområde.

Ett förändrat klimat lägger ytterligare press på vattnets kretslopp och det behöver tas höjd i planeringen för kommande utmaningar. Riktlinjer och ställningstaganden i översiktsplanen behöver därför implementeras i detaljplaner, bygglov och miljöprövningar för att motverka försämring av yt- och grundvatten samt skapa förutsättningar för god vattenkvalitet och livsmiljöer för djur och växter.

Målen med arbetet över lag är följande:

- God status på yt- och grundvatten
- God tillgång på vatten
- Att vattenkvaliteten inte försämras.
- Att framtida generationer ska få uppleva god vattenkvalitet.

Status och påverkan

Vattenförekomsterna i Skellefteå kommun varierar i karaktär från skogslandet ut till kustlandet och de utmaningar som finns för att nå status skiljer sig mellan olika områden. Bäst ser det ut för grundvattenförekomsterna där alla uppnår god kvalitativ och kemisk status, medan 74,6 % av sjöarna och endast 35% av vattendragen har god ekologisk status, enligt Vatteninformationssystem Sverige (VISS).

I Hänsynskartan visas aktuell ekologisk och kemisk status för vattendrag, sjöar och kustvatten. För kemisk status redovisas de vattenförekomster som är lokalt påverkade, eftersom merparten av vattenförekomsterna klassas som ej god kemisk status till följd av ämnen som förekommer storskaligt i miljön.

Den vanligaste orsaken till att god ekologisk status inte uppnås är fysisk påverkan på vattenmiljöerna, exempelvis genom rätning och rensning av vattendrag för flottning och markavvattning, vattenkraftens flödesreglering samt olika typer av vandringshinder. Utöver det finns storskalig påverkan från de areella näringarna genom gödsling, utdikning, sjösänkning och avverkning. Det kan bland annat påverka landskapets vattenhållande förmåga samt bidra till försurning och läckage av metaller från sulfidjordar.

I områden med pågående eller nerlagd gruvdrift finns problem med föroreningar. I städer och tätorter har vattenmiljöerna påverkats av vägar, bebyggelse och utsläpp från orenat dagvatten. De olika miljöproblemen innebär att olika hänsyn behöver tas beroende på vattenmiljöernas förutsättningar och känslighet.

Dagvattenhantering är en viktig förutsättning för att miljökvalitetsnormer för vatten ska kunna följas. Kommunens inriktning för dagvatten, inklusive arbete med avrinningsområdesperspektiv, naturbaserade lösningar och uppströmsarbete, beskrivs i *kapitel temaområden, avsnittet tekniska försörjningssystem.*

Riktlinjer för vattenkvalitet

- Särskild hänsyn ska tas i områden med vattenförekomster som inte uppnår god status eller är känsliga för påverkan, exempelvis små vattendrag, övergödda vattenmiljöer, områden med höga skyddsvärden samt områden där markytan ligger nära grundvattennivån. Hänsyn ska även tas där naturliga förutsättningar, såsom sulfidjordar och erosionskänsliga jordar, innebär risk för försurning, metallutlakning, skred eller grumling av yt- och grundvatten.
- Vid ny eller ändrad markanvändning ska påverkan på yt- och grundvatten bedömas i ett avrinningsområdesperspektiv. Det innebär att den samlade belastningen för vattenförekomsten behöver tas i beaktande vid varje enskild bedömning av påverkan på status.
- Vid planering och exploatering ska hänsyn tas till vattnens naturliga flöden, strandzoner och ekologiska funktion. Ny eller ändrad markanvändning ska undvikas där det saknas förutsättningar att långsiktigt säkerställa att yt- och grundvattnets status inte försämras.
- Dagvatten ska hanteras så att föroreningsbelastning och flödespåverkan på recipienter begränsas genom exempelvis fördröjning, infiltration, rening eller andra anpassade lösningar. Kommunen ska verka för att skapa förutsättningar för dagvattenrening och fördröjning, exempelvis genom att avsätta ytor där behov finns.
- Kommunen ska verka för att bevara och återskapa funktionella vattenmiljöer och arbeta för att vattenförekomster når god ekologisk status.

Ställningstagande

För att skydda människors hälsa och miljö ska kommunen verka för att alla vattendrag, kustvatten och grundvatten ska uppnå god status samt inte försämra den ekologiska och kemiska statusen. Detta innebär att bebyggelse, infrastruktur och verksamheter ska utformas så att normerna inte överskrids och att risker för försämrad kvalitet förebyggs.

Vattentäkter och vattenskyddsområden

Det finns 25 kommunala vattenverk och mer än 1000 enskilda vattentäkter i kommunen. Merparten av de kommunala vattenverken saknar vattenskyddsföreskrifter eller omfattas av äldre skyddsföreskrifter som börjat tappa sin relevans. Kommunen arbetar aktivt med framtagande av nya vattenskyddsområden samt tillstånd för vattenuttag för de vattentäkter där det är aktuellt och som saknar detta. Målsättningen är att de kommunala vattenverken ska ha tillstånd för vattenuttag samt uppdaterade vattenskyddsföreskrifter.

För vattenskyddsområden gäller föreskrifter som innebär att hänsyn måste tas av den som bor eller verkar inom primär, sekundär eller tertiär zon.

Skyddsvärda dricksvattenresurser

Många av kommunens grundvattentillgångar är kopplade till åsar och andra genomsläppliga jordformationer av sand och grus. Dessa fungerar som naturliga magasin där nederbörd kan infiltrera, renas och lagras som grundvatten. Åsarna har därmed en central betydelse för både befintlig och framtida dricksvattenförsörjning, särskilt i områden där alternativa vattenresurser är begränsade.

Grund- och ytvattenresurser som är av särskild betydelse för nuvarande och framtida dricksvattenförsörjning anges i den regionala planen för dricksvattenförsörjning i Västerbottens län. Urvalet har beaktats utifrån befolkningstäthet, eventuella tillväxtområden och områden med brist på vatten.

Ställningstagande

Dricksvattenförsörjningen är ett grundläggande allmänt intresse och ska skyddas långsiktigt. Planeringen ska utgå från att vatten av god kvalitet bevaras och att resurser för dricksvatten värnas i kommunens samlade avvägningar.

Riktlinjer för vattentäkter och vattenskyddsområden

- Vid planering inom vattenskyddsområden ska gällande föreskrifter följas.
- Vid ny bebyggelse i områden med risk för påverkan på vattentäkter ska alternativa lokaliseringar eller skyddsåtgärder utredas.
- Förutsättningarna för dricksvattenförsörjning ska undersökas vid detaljplanering så att tillräcklig volym och kvalitet kan säkerställas.

  Exploatering av åsar ska undvikas. Om exploatering ändå krävs ska det ske varsamt och med hänsyn till åsarnas betydelse för grundvatten och vattenkvalitet.

Fysiska förutsättningar i kommunen

Geologi

Morän täcker stora delar av landskapet. I dalgångar och floddalar eller områden där flöden av vatten rann vid avsmältning av inlandsisen finns avlagringar av sand, grus och silt. Lera och silt förekommer i områden som tidigare har varit undervattensmiljöer, exempelvis längs med älvdalarna. Jordbruksmark sammanfaller ofta med förekomsten av lera och silt, särskilt i svagt lutande landskap. Torv finns i låglänta områden, våtmarker, myrar och kärr främst i de nordvästra dalerna av kommunen.

Jordarterna påverkar exempelvis var det finns ökad risk för ras, skred och erosion. Skellefteå kommun ligger delvis inom det så kallade Skelleftefältet, ett mineralrikt område i norra Västerbotten. Skelleftefältet är unikt i svensk kontext genom sin höga koncentration av sulfidmalmer, bland annat zink, koppar, bly, guld, silver.

Typiskt för stora delar av Skellefteå är att jordtäcket kan vara tunnare och berggrunden mer synlig. Risken för markförändringar kopplade till sulfider och sura processer är mer relevant i mineralrika områden så som i kommunen.

Landhöjning

Den nuvarande landhöjningen längs Skellefteå kommuns kust är högst i landet med ca 9 mm/år. Det innebär att det med tiden bildas nya landområden. Klimatförändringarna kan dock innebära att effekten av landhöjningen successivt minskar och med tiden kompenseras av höjningen av havsnivån.

Materialhushållning och täkter

Materialhushållning handlar om att använda markens och naturens resurser såsom sten, grus, sand, matjord, torv och berg på ett långsiktigt, effektivt och miljömässigt hållbart sätt.

Antalet täkter i kommunen varierar över tid. År 2025 fanns det 21 aktiva täkter och lokaliseringen är spridd över den geografiska ytan.

Grus, morän och berg

Behovet av grusmaterial i kommunen är stort och kräver god hushållning. Naturgrus är en ändlig resurs som inte förnyas inom en överskådlig tid, men som används idag i en takt som gör att tillgångarna på sikt riskerar att tömmas.

En av de största nyttorna med naturgruset är dess betydelse för grundvattnet, vilket ska värnas vid prövning och eventuellt tillstyrkan av täktverksamhet. Skyddet av grundvattnet behöver väga tyngre än intresset av att utvinna naturgrus, och uttag ska därför så långt möjligt undvikas för att skydda åsarna. Naturgrusets formationer utgör även en viktig del av kommunens karaktäristiska landskap och har stor betydelse för friluftsliv och rekreation.

För att minska uttaget av naturgrus behöver en större andel utgöras av bergkross och återvunnet material i stället för naturgrus.

Täkter är ofta stora till ytan och påverkar de naturliga förutsättningarna i området. Behovet av positiva efterbehandlingar är därför viktigt för att gynna flora, fauna, landskapsbild och rennäring. Täktverksamhet kan även medföra störningar i form av buller, vibrationer, damning, stenkast och transporter, vilket innebär att hänsyn behöver tas till omgivande markanvändning och skyddsavstånd.

Torv

Torvtäkter är sparsamt förekommande i kommunen. Torv har främst använts för energiutvinning och i en mindre skala för odling, men under senare år har torvanvändningen minskat.

Kommunen har en restriktiv inställning till framtida tillstånd till täkt av torv med hänsyn till

målsättningen att använda sig av förnybar energi. De befintliga torvtäkternas fortsatta bruk och möjlighet till koncessionsförlängning behöver bedömas utifrån behovet av dem.

Ställningstagande

Planeringen ska ta hänsyn till kommunens geologiska och fysiska förutsättningar för att minska risker och främja en långsiktigt hållbar markanvändning. Materialhushållning ska ske på ett sätt som värnar naturgrusets betydelse för grundvatten och landskapsvärden.

Riktlinjer för materialhushållning och täkter

- Lokalisering av nya täkter ska ske med hänsyn till landskapsbild, naturvärden, rennäring och grundvatten samt risken för störningar i form av buller och stenkast vid bergtäkter.
- Naturgrus är en ändlig resurs och ska i första hand ersättas med bergkross, morän eller återvunnet material.
- Efterbehandling av täkter kan med fördel utformas för att gynna biologisk mångfald, rennäring och skapa värdefulla rekreationsmiljöer.
- Kommunen ska verka för ökad återanvändning av schaktmassor och byggmaterial för att minska behovet av nya täkter.

LIS

Skellefteå kommun har en tematisk plan för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS). Planen syftar till att nyttja de möjligheter till lättnader som finns i Miljöbalkens lag om strandskydd när det gäller LIS-områden. Målet är att öka kommunens attraktionskraft och främja landsbygden genom att möjliggöra för nya näringsverksamheter, boendemiljöer och turism- och friluftsanläggningar i attraktiva strandnära lägen.

Kommunen ska använda möjligheterna till landsbygdsutveckling i strandnära lägen för att stärka permanentboende, företagande, besöksnäring och lokal service. Attraktiva vattennära boendemiljöer ska ses som en strategisk tillgång för kommunens landsbygdsutveckling.

Läs LIS-planen för ställningstaganden och riktlinjer.

Översiktsplanering i Skellefteå

Översiktsplaneringens nivåer 89
Styrning och mål 90
Mellankommunala frågor 90
Dialoger 91

Översiktsplaneringens nivåer

Översiktsplanen

Översiktsplanen styrs huvudsakligen av plan- och bygglagen (PBL) och miljöbalken (MB). Den är inte juridiskt bindande, men är vägledande vid beslut om mark- och vattenanvändning och speglar den politiska viljeinriktningen för kommunens utveckling. Eventuella avvikelser från översiktsplanen ska därför motiveras.

Fördjupade översiktsplaner (FÖP)

Skellefteå är en geografiskt stor och varierad kommun med stora skillnader i förutsättningar mellan stad, tätorter och landsbygder. Det gör det svårt att i den kommuntäckande översiktsplanen nå tillräckligt detaljerad nivå för alla delar av kommunen. För att skapa en ändamålsenlig och användbar planering arbetar Skellefteå därför i hög grad med fördjupade översiktsplaner.

Fördjupade översiktsplaner tas fram för ett avgränsat geografiskt område, exempelvis en tätort, där planeringsfrågorna kan belysas mer ingående. FÖP:arna möjliggör tydligare ställningstaganden om markanvändning och ger bättre förutsättningar för dialog och lokal förankring. FÖP:arna är en del av översiktsplaneringen och ska förhålla sig till den kommuntäckande översiktsplanen.

Tematiska tillägg till översiktsplan (TÖP)

Ett tematiskt tillägg till översiktsplanen kan tas fram för ett sakområde av betydelse för hela eller stora delar av kommunen, exempelvis vindkraft eller landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS). Tematiska tillägg används när ett visst allmänt intresse behöver belysas mer samlat och fördjupat än vad som är möjligt i den kommuntäckande översiktsplanen.

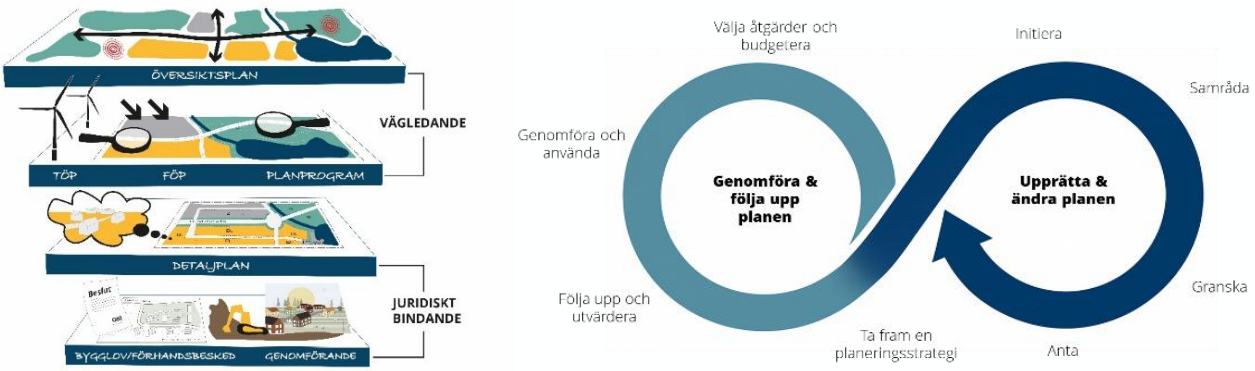
Tematiska tillägg är en del av översiktsplanen och ska förhålla sig till den kommuntäckande översiktsplanen. De ger ett fördjupat kunskapsunderlag och tydligare vägledning inom det aktuella temat, utan att ersätta översiktsplanens helhetsperspektiv.

Kontinuerlig översiktsplanering

Översiktsplaneringen i Skellefteå är en kontinuerlig process. För att planen ska vara ett relevant verktyg i kommunens utveckling behöver den regelbundet följas upp och vid behov anpassas till förändrade förutsättningar, nya behov och prioriteringar.

Ett centralt verktyg i detta arbete är planeringsstrategin, som enligt lag ska tas fram inom två år efter ett ordinarie val. I strategin bedömer kommunfullmäktige om översiktsplanen är aktuell eller om den behöver ändras, helt eller delvis. Planeringsstrategin pekar också ut vilka frågor kommunen särskilt behöver arbeta vidare med i den fortsatta översiktsplaneringen.

Detta arbetssätt gör översiktsplaneringen mer levande och långsiktigt hållbar, där översiktsplanen, fördjupade översiktsplaner och tematiska tillägg tillsammans utgör ett samlat och flexibelt planeringssystem som kan möta kommunens utveckling över tid.

Figur 8. Till höger illustreras olika planeringsnivåer, och till vänster den kontinuerliga översiktsplaneringen. Båda omarbetade utifrån Boverkets modell.

Styrning och mål

Översiktsplan 2045 utgör kommunens samlade viljeinriktning för mark- och vattenanvändning och ska bidra till en långsiktigt hållbar utveckling av Skellefteå kommun. Planen utgår från gällande lagstiftning och förhåller sig till mål och strategier på global, nationell, regional och lokal nivå. Dessa ramar ger vägledning för översiktsplanens inriktningar, prioriteringar och ställningstaganden.

Globala och nationella mål

Agenda 2030 är FN:s handlingsplan för hållbar utveckling och omfattar 17 globala mål som syftar till att avskaffa fattigdom, minska ojämlikheter, främja fred, stoppa förlusten av biologisk mångfald och möta klimatutmaningarna. Målen antogs 2015 och fungerar som en gemensam global riktning för hållbar utveckling.

Översiktsplanen förhåller sig även till EU:s mål och strategier för hållbar utveckling, särskilt inom ramen för EU:s gröna giv, som bland annat omfattar klimatomställning, cirkulär ekonomi, biologisk mångfald och hållbara transportsystem.

På nationell nivå utgör generationsmålet tillsammans med de 16 nationella miljökvalitetsmålen en central utgångspunkt. Generationsmålet innebär ett ansvar att lämna över ett samhälle till nästa generation där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade problem utanför Sveriges gränser. Miljökvalitetsmålen konkretiserar detta ansvar och är nära kopplade till Agenda 2030.

Målen på global, europeisk och nationell nivå har varierande relevans för olika delar av översiktsplanen, men utgör sammantaget en viktig grund för planens strategiska vägval.

Barnkonventionen

Översiktsplanering påverkar barns och ungas livsmiljöer över lång tid. Barns perspektiv behöver därför vara en integrerad del av samhällsbyggandet. Sedan den 1 januari 2020 är FN:s konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen) svensk lag, vilket innebär att barns rättigheter ska beaktas i kommunens planering och beslut. Översiktsplanen ska bidra till trygga, inkluderande och hälsosamma miljöer för barn och unga i hela kommunen.

Regional nivå

Översiktsplanen förhåller sig till den regionala utvecklingsstrategin *Västerbotten – en attraktiv region där olikheter skapar utvecklingskraft för perioden 2020–2030*. Den regionala utvecklingsstrategin är länets breda gemensamma strategi för hållbar utveckling och utvecklingskraft och är framtagen i samverkan mellan aktörer i hela länet. Strategin ger riktning för regionalt utvecklingsarbete och stödjer samordning mellan kommuner, region och andra aktörer inför långsiktiga investeringar, tillväxt och samhällsutveckling.

Den finns även andra regionala handlingsplaner som är betydelsefulla för fysisk planering, exempelvis *Handlingsplan för elektrifiering i Västerbottens län*. Dessa dokument ger kompletterande mål och vägledning för områden som energi, klimatomställning och infrastruktur och ska beaktas i planarbetet där de är relevanta.

Lokal nivå

Skellefteå kommun har ett antal lokala strategier, planer och program som berör fysisk planering. Dessa innehåller mål och ställningstaganden som behöver vara förenliga med översiktsplanens inriktningar.

Ett centralt dokument är kommunens *Miljö- och klimatprogram (2024)*, som anger övergripande mål för biologisk mångfald, minskad klimatpåverkan, klimatanpassning och hållbar resursanvändning. Översiktsplanen är ett viktigt verktyg för att omsätta dessa mål i mark- och vattenanvändningen. Översiktsplanen ska samtidigt förhålla sig till kommunens samlade styrdokument inom de områden där de är relevanta.

Mellankommunala frågor

Flera frågor i översiktsplaneringen sträcker sig utanför kommunens geografiska gränser och behöver hanteras i samverkan med andra kommuner, Region Västerbotten, Länsstyrelsen och andra berörda statliga myndigheter. Översiktsplanen är därför ett viktigt verktyg för att identifiera frågor där Skellefteå kommuns utveckling påverkar eller påverkas av omgivande kommuner och regionala samband.

Mellankommunal samordning är särskilt viktig i frågor som rör arbetsmarknad, bostadsförsörjning, landsbygdsutveckling, utvecklingen av Norrbotniabanan och andra regionala transportstråk, kollektivtrafik, energisystem och energiinfrastruktur, vattenförvaltning och avrinningsområden, vindkraft, rennäring, besöksnäring och friluftsliv. Dessa frågor behöver ofta hanteras utifrån större funktionella samband än kommungränsen, exempelvis arbetsmarknadsregioner, transportstråk, avrinningsområden, grön infrastruktur och sammanhängande landskap. Samverkan är även viktig för att skapa förutsättningar för den gröna omställningen och en hållbar regional utveckling.

I den fortsatta planeringen ska kommunen uppmärksamma behov av samordning i ett tidigt skede och föra dialog med berörda kommuner och regionala aktörer när planering eller åtgärder kan få betydelse utanför kommunens gränser.

Dialoger

Samråd

Inom arbetet med Översiktsplan 2045 har kommunen genomfört samråd enligt plan- och bygglagen, där invånare, myndigheter, organisationer, näringsliv, föreningar och andra berörda haft möjlighet att lämna synpunkter på planförslaget. Samrådet omfattade även ett öppet hus och informationsinsatser för att skapa goda möjligheter till delaktighet.

Konsultationer enligt konsultationslagen

Parallellt med samrådet genomförde kommunen konsultationer enligt konsultationslagen med samtliga berörda samebyar och Sametinget. Konsultationerna utgjorde en viktig del av planarbetet och bidrog med kunskap om rennäringens förutsättningar, markanvändning, funktionella samband och kumulativa effekter. Den kunskap som framkommit har beaktats i planförslaget och utgjort underlag för bland annat översiktsplanens ställningstaganden och det särskilda PM:et om rennäring.

Tidigare dialoger

Utöver de dialoger som genomförts inom arbetet med Översiktsplan 2045 har kommunen tagit tillvara kunskap från ett flertal tidigare dialoger, däribland Strategi 2030, LUPP (Lokal uppföljning av ungdomspolitiken) samt dialoger genomförda inom arbetet med fördjupade översiktsplaner. Syftet har varit att ta tillvara kunskap som redan samlats in genom tidigare dialoger och säkerställa att återkommande frågor och utvecklingsbehov har kunnat beaktas i den kommunövergripande översiktsplanen.

Trots att dialogerna genomförts vid olika tidpunkter och i olika delar av kommunen visar de en tydlig samstämmighet. Invånarna lyfter återkommande vikten av attraktiva livsmiljöer, god tillgänglighet, trygga och väl gestaltade offentliga miljöer, varierade bostäder, levande centrum och mötesplatser samt goda förutsättningar för service, näringsliv och fritid. Samtidigt betonas betydelsen av att utveckla varje ort utifrån dess egna förutsättningar och identitet, där natur-, kultur- och rekreationsvärden utgör viktiga kvaliteter.

Den samlade bilden från dialogerna har varit ett viktigt kunskapsunderlag i arbetet med Översiktsplan 2045. De återkommande teman som identifierats återspeglas i översiktsplanens utvecklingsinriktningar och ställningstaganden.

Skellefteå kommun

Översiktsplan för Skellefteå kommun

www.skelleftea.se/planering

Bilaga

Område	Kategori	Beskrivning	Ställningstagande	Hänsyn
Byske	Mångfunktionell bebyggelse	Byske är beläget i kommunens norra del, vid Byskeälvens mynning och nära kusten. Orten är en viktig servicenod med god tillgänglighet via E4 och rymmer både bostäder, samhällsservice och verksamheter. Inom orten finns även parker, trafik- och parkeringsytor samt besöks- och fritidsanläggningar som stödjer ett funktionellt och levande samhälle.	**Status:** För tätorten Byske pågår ett arbete med att ta fram en ny fördjupning av översiktsplanen. **Ställningstagande:** Mångfunktionella bebyggelseområden ska möjliggöra bostäder, handel, service, kontor och verksamheter samt säkerställa grönområden, rekreativa ytor och offentliga rum inom avgränsningen för tätorten. Lokalisering, utformning och bebyggelsestruktur styrs i huvudsak av respektive fördjupning av översiktsplanen. Markanvändningskartan anger en övergripande inriktning. Detaljerade ställningstaganden, avvägningar och konsekvensbedömningar görs inom varje FÖP, inklusive bebyggelsestruktur, placering, tillgänglighet, rekreation, trafiklösningar och eventuella skyddsavstånd.	Läs planens hänsyns- och temaområdeskapitel. Övergripande ska ändrad markanvändning ta hänsyn till: Naturvärden och dess funktionella samband. Kulturmiljöer och dess specifika värden. Risker för hälsa och säkerhet. Riksintresse rennäring och dess funktionella samband. Klimatrisker. MKN Vatten och risk för övergödning. Övriga riksintresseområden.
Kåge	Mångfunktionell bebyggelse	Kåge är beläget i kommunens norra del, vid Kågeälvens mynning och nära kusten. Orten är en viktig servicenod med god tillgänglighet via E4 och ligger cirka 13 kilometer från Skellefteå centrum, vilket ger nära tillgång till stadens service, arbetsplatser och kollektivtrafik. Kåge har en blandad bebyggelse med bostäder, samhällsservice och verksamheter samt parker, trafik- och parkeringsytor samt besöks- och fritidsanläggningar.	**Stauts:** För tätorten Kåge pågår ett arbete med att ta fram en ny fördjupning av översiktsplanen. **Ställningstagande:** Mångfunktionella bebyggelseområden ska möjliggöra bostäder, handel, service, kontor och verksamheter samt säkerställa grönområden, rekreativa ytor och offentliga rum inom avgränsningen för tätorten. Lokalisering, utformning och bebyggelsestruktur styrs i huvudsak av respektive fördjupning av översiktsplanen. Markanvändningskartan anger en övergripande inriktning. Detaljerade ställningstaganden, avvägningar och konsekvensbedömningar görs inom varje FÖP, inklusive bebyggelsestruktur, placering, tillgänglighet, rekreation, trafiklösningar och eventuella skyddsavstånd.	Läs planens hänsyns- och temaområdeskapitel. Övergripande ska ändrad markanvändning ta hänsyn till: Naturvärden och dess funktionella samband. Kulturmiljöer och dess specifika värden. Risker för hälsa och säkerhet. Riksintresse rennäring och dess funktionella samband. Klimatrisker. MKN Vatten och risk för övergödning. Övriga riksintresseområden.
Boliden	Mångfunktionell bebyggelse	Boliden är beläget i kommunens västra del längs med väg 95 och är en viktig servicenod i kommunen. Orten har en har en stark identitet kopplad till gruvnäring, industri och teknikhistoria. Här finns en blandad bebyggelse som innehåller servicefunktioner, verksamheter och bostäder. Trafik- och parkeringsytor, parker samt besöks- och fritidsanläggningar finns också spritt inom orten.	**Status:** För tätorten Boliden pågår ett arbete med att ta fram en ny fördjupning av översiktsplanen. **Ställningstagande:** Mångfunktionella bebyggelseområden ska möjliggöra bostäder, handel, service, kontor och verksamheter samt säkerställa grönområden, rekreativa ytor och offentliga rum inom avgränsningen för tätorten. Lokalisering, utformning och bebyggelsestruktur styrs i huvudsak av respektive fördjupning av översiktsplanen. Markanvändningskartan anger en övergripande inriktning. Detaljerade ställningstaganden, avvägningar och konsekvensbedömningar görs inom varje FÖP, inklusive bebyggelsestruktur, placering, tillgänglighet, rekreation, trafiklösningar och eventuella skyddsavstånd.	Läs planens hänsyns- och temaområdeskapitel. Övergripande ska ändrad markanvändning ta hänsyn till: Naturvärden och dess funktionella samband. Kulturmiljöer och dess specifika värden. Risker för hälsa och säkerhet. Riksintresse rennäring och dess funktionella samband. Klimatrisker. MKN Vatten. Övriga riksintresseområden.
Bureå	Mångfunktionell bebyggelse	Bureå är beläget i kommunens södra del, vid Bureälvens mynning och nära kusten. Orten är en viktig servicenod med god tillgänglighet via E4 och har en blandad bebyggelse med bostäder, samhällsservice och verksamheter. Inom orten finns även parker, trafik- och parkeringsytor samt besöks- och fritidsanläggningar som stödjer ett levande och funktionellt samhälle.	**Status:** För tätorten Bureå pågår ett arbete med att ta fram en ny fördjupning av översiktsplanen. **Ställningstagande:** Mångfunktionella bebyggelseområden ska möjliggöra bostäder, handel, service, kontor och verksamheter samt säkerställa grönområden, rekreativa ytor och offentliga rum inom avgränsningen för tätorten. Lokalisering, utformning och bebyggelsestruktur styrs i huvudsak av respektive fördjupning av översiktsplanen. Markanvändningskartan anger en övergripande inriktning. Detaljerade ställningstaganden, avvägningar och konsekvensbedömningar görs inom varje FÖP, inklusive bebyggelsestruktur, placering, tillgänglighet, rekreation, trafiklösningar och eventuella skyddsavstånd.	Läs planens hänsyns- och temaområdeskapitel. Övergripande ska ändrad markanvändning ta hänsyn till: Naturvärden och dess funktionella samband. Kulturmiljöer och dess specifika värden. Risker för hälsa och säkerhet. Riksintresse rennäring och dess funktionella samband. Klimatrisker. MKN Vatten. Övriga riksintresseområden.
Jörn	Mångfunktionell bebyggelse/Fördjupad översiktsplan	Jörn är beläget i den nordvästra delen av kommunen med strategiskt läge vid järnvägen och god tillgänglighet via väg 95. Orten fungerar som en viktig servicenod för omgivande landsbygdsområden och har blandad bebyggelse med bostäder, samhällsservice och verksamheter. Jörn rymmer även parker, trafik- och parkeringsytor samt besöks- och fritidsanläggningar som bidrar till ett varierat lokalsamhälle.	**Status:** Fördjupning av översiktsplan gäller för Jörn. För mer infromation om ortens mark- och vattenanvändning läs FÖP Jörn. **Ställningstagande:** Mångfunktionella bebyggelseområden ska möjliggöra bostäder, handel, service, kontor och verksamheter samt säkerställa grönområden, rekreativa ytor och offentliga rum inom avgränsningen för tätorten. Lokalisering, utformning och bebyggelsestruktur styrs i huvudsak av respektive fördjupning av översiktsplanen. Markanvändningskartan anger en övergripande inriktning. Detaljerade ställningstaganden, avvägningar och konsekvensbedömningar görs inom varje FÖP, inklusive bebyggelsestruktur, placering, tillgänglighet, rekreation, trafiklösningar och eventuella skyddsavstånd.	För hänsynstaganden kopplat till området, se Fördjupning av översiktsplan samt se hänsynskapitlet för mer information.
Burträsk	Mångfunktionell bebyggelse/Fördjupad översiktsplan	Burträsk är beläget i den sydvästra delen av kommunen och fungerar som en tydlig servicenod för inlandet, med god tillgänglighet via väg 364. Orten har en blandad bebyggelse med bostäder, samhällsservice och verksamheter samt parker och trafik- och parkeringsytor. Besöks- och fritidsanläggningar finns spridda inom orten och stärker dess roll som ett levande och funktionellt samhälle.	**Status:** Fördjupning av översiktsplan gäller för Burträsk. För mer infromation om ortens mark- och vattenanvändning läs FÖP Burträsk. **Ställningstagande:** Mångfunktionella bebyggelseområden ska möjliggöra bostäder, handel, service, kontor och verksamheter samt säkerställa grönområden, rekreativa ytor och offentliga rum inom avgränsningen för tätorten. Lokalisering, utformning och bebyggelsestruktur styrs i huvudsak av respektive fördjupning av översiktsplanen.	För hänsynstaganden kopplat till området, se Fördjupning av översiktsplan samt se hänsynskapitlet för mer information.
Lövånger	Mångfunktionell bebyggelse/Fördjupad översiktsplan	Lövånger är beläget i kommunens södra kustnära del med god tillgänglighet via E4. Orten fungerar som en viktig servicenod med en blandad bebyggelse av bostäder, samhällsservice och verksamheter. Lövånger rymmer även parker, trafik- och parkeringsytor samt olika besöks- och fritidsanläggningar som stödjer ett varierat och funktionellt samhälle.	**Status:** Fördjupning av översiktsplan gäller för Lövånger. För mer infromation om ortens mark- och vattenanvändning läs FÖP Lövånger. **Ställningstagande:** Mångfunktionella bebyggelseområden ska möjliggöra bostäder, handel, service, kontor och verksamheter samt säkerställa grönområden, rekreativa ytor och offentliga rum inom avgränsningen för tätorten. Lokalisering, utformning och bebyggelsestruktur styrs i huvudsak av respektive fördjupning av översiktsplanen.	För hänsynstaganden kopplat till området, se Fördjupning av översiktsplan samt se hänsynskapitlet för mer information.
Skellefteådalen	Mångfunktionell bebyggelse/Fördjupad översiktsplan	Skellefteådalen utgör kommunens sammanhängande stadsområde och omfattar 26 stadsdelar. Området har en bred blandning av bostäder, samhällsservice, arbetsplatser och verksamheter, samt utvecklade trafikstråk, kollektivtrafik och rekreativa miljöer. Skellefteådalen utgör den primära miljön för stadsutveckling och förvaltning av kommunal service inom tätorten.	**Status:** Fördjupning av översiktsplan gäller för Skellefteådalen. För mer infromation om ortens mark- och vattenanvändning läs FÖP Skellefteådalen. För stadsområdet Skellefteådalen pågår ett arbete med att ta fram en ny fördjupning av översiktsplanen. **Ställningstagande:** Mångfunktionella bebyggelseområden ska möjliggöra bostäder, handel, service, kontor och verksamheter samt säkerställa grönområden, rekreativa ytor och offentliga rum inom avgränsningen för tätorten. Lokalisering, utformning och bebyggelsestruktur styrs i huvudsak av respektive fördjupning av översiktsplanen.	För hänsynstaganden kopplat till området, se Fördjupning av översiktsplan samt se hänsynskapitlet för mer information.
Centrala stan	Mångfunktionell bebyggelse/Fördjupad översiktsplan	Centrala stan omfattar den mest centrala delen av Skellefteådalen och utgör kommunens tätaste stadsstruktur. Området rymmer en hög koncentration av bostäder, verksamheter, offentliga funktioner och kommersiell service, tillsammans med välutvecklade gång- och cykelstråk samt kollektivtrafik. Centrala stan innehåller viktiga stadsrum, parker och kulturmiljöer och fungerar som en sammanhållen miljö för stadsliv, rekreation och urbana mötesplatser.	**Status:** Fördjupning av översiktsplan gäller för Centrala stan. För mer infromation om ortens mark- och vattenanvändning läs FÖP Centrala stan. **Ställningstagande:** Mångfunktionella bebyggelseområden ska möjliggöra bostäder, handel, service, kontor och verksamheter samt säkerställa grönområden, rekreativa ytor och offentliga rum inom avgränsningen för tätorten. Lokalisering, utformning och bebyggelsestruktur styrs i huvudsak av respektive fördjupning av översiktsplanen.	För hänsynstaganden kopplat till området, se Fördjupning av översiktsplan samt se hänsynskapitlet för mer information.
Kusten	Kustmiljöer	Kommunens kustområde sträcker sig från E4 och österut till mötet med havet. Här finns sammanhängande bebyggelse, främst fritidshus och områden viktiga för natur- och kulturmiljö, friluftsliv, rekreation och turism. Kusten har en gällande fördjupad översiktsplan och kommer fortsatt utgöra en formell fördjupning efter översiktsplanens antagande.	**Status:** Fördjupning av översiktsplan gäller för Kusten. För mer infromation om ortens mark- och vattenanvändning läs FÖP Kusten. **Ställningstagande:** Kustzonen ska hantera bebyggelseutveckling med hänsyn till natur- och kulturmiljöer, rekreation, friluftsliv, vattennära utveckling och tekniska förutsättningar. Lokalisering, utformning och bebyggelsestruktur styrs i huvudsak av fördjupningen för kustzonen samt tillhörande planeringsunderlag. Markanvändningskartan anger en övergripande inriktning. Detaljerade ställningstaganden, avvägningar och konsekvensbedömningar görs inom FÖP Kusten, inklusive bebyggelsestruktur, placering, tillgänglighet, natur- och rekreationsvärden samt eventuella restriktioner kopplade till klimat, erosionsrisker och vattennära markanvändning.	För hänsynstaganden kopplat till området, se Fördjupning av översiktsplan samt se hänsynskapitlet för mer information.
Havet	Havets olika zoner	Kommunens havsområde har delats in i zoner som anger de mest lämpade användningarna. **Lila skrafferad zon** motsvarar riksintresse farled samt ytore havsområden utan riksintresseanspråk. Utöver natur- och kulturvärden utgör sjöfart, hamn och rörligt nyttjande prioriterad användning. Naturresursutvinning och fasta anläggningar kan uppföras med visad hänsyn. Försvarsverksamhet är inte lämplig. **Grå skrafferad zon** motsvarar riksintresset för Tärne skjutfälts influensområde. Försvarsintresset ges som regel företräde framför annat nyttjande, men sjöfartens framkomst kan inte nekas. Försvarets verksamhet samt sjöfarten är därmed prioriterade. I området finns höga natur- och kulturvärden längs med kusten och allt nyttjande ska ske med hänsyn till dessa värden. Rörligt nyttjande kan ske med visad hänsyn, framför allt under tider då försvarets skjutsäsongen är aktiverade, läs mer i kapitel Nulägesbeskrivning i FÖP Havet. Fasta anläggningar och naturresursutvinning är inte lämpliga. **Blå skrafferad zon** motsvarar riksintressеområden för naturvård, kulturmiljö och friluftsliv samt områden med naturvärdesklass 1 och 2. Dessa områden ska därmed skyddas från åtgärder som kan skada deras värden. Utöver natur- och kulturvärden är rörligt nyttjande utan påtaglig påverkan på zonernas värden prioriterade. Annat rörligt nyttjande kan ske med visad hänsyn. Fasta anläggningar, hamn, naturresursutvinning samt försvarsverksamhet är inte lämpliga. **Orange Säkrafferad zon** Utöver natur- och kulturvärden är allt rörligt nyttjande prioriterat. Fasta anläggningar kan uppföras med visad hänsyn. Hamn, naturresursutvinning samt försvarsverksamhet är inte lämpliga. Havsområdet har en gällande fördjupad översiktsplan och kommer fortsatt utgöra en formell fördjupning efter översiktsplanens antagande.	**Status:** Fördjupning av översiktsplan gäller för Havet. För mer infromation om ortens mark- och vattenanvändning läs FÖP Havet. **Ställningstagande:** Användning av havsområdet ska utgå från den zonindelning som fastställts i FÖP Havet. Rörligt nyttjande, rekreation, naturvärden, sjöfart, hamn, vattenanknutna verksamheter och försvarsintressen ska hanteras i enlighet med respektive zon. Tillåten mark- och vattenanvändning, samt eventuella begränsningar, styrs därmed av zonernas angivna förutsättningar. Markanvändningskartan anger endast övergripande lokalisering av havsområdet. Detaljerade ställningstaganden, avvägningar och konsekvensbedömningar görs inom FÖP Havet med stöd av zonindelningen. Detta omfattar tillåtna användningar, bebyggelsestruktur, rörligt nyttjande, skyddsnivåer, tillgänglighet, natur- och kulturvärden samt restriktioner kopplade till fasta anläggningar, försvar, hamn eller naturresursutvinning.	För hänsynstaganden kopplat till området, se Fördjupning av översiktsplan samt se hänsynskapitlet för mer information.
LIS	LIS	LIS-planen syftar till att nyttja de möjligheter till lättnader som finns i Miljöbalkens lag om strandskydd när det gäller LIS-områden. Målet är att öka kommunens attraktionskraft och främja landsbygden genom att möjliggöra för nya näringsverksamheter, boendemiljöer och turism- och friluftsanläggningar i attraktiva strandnära lägen.	**Status:** Tematisk tillägg till översiktsplanen är fortsatt gällande. Planen gäller hela kommunytan med utpekade geografiska områden lämpliga som LIS-område. För mer infromation om ortens mark- och vattenanvändning läs TOP LIS. **Ställningstagande:** Strandnära områden som omfattas av LIS-tillägget ska kunna användas för nya boendemiljöer, näringsverksamheter eller turism- och friluftsanläggningar. Lokalisering och markanvändning ska ske i enlighet med det tematiska tillägget och med hänsyn till strandskyddets syften, naturvärden och tillgänglighet för allmänheten. Markanvändningskartan anger en övergripande lokalisering av LIS-områden. Detaljerade ställningstaganden, avvägningar och konsekvensbedömningar görs inom det tematiska tillägget, inklusive bebyggelsestruktur, placering, tillgänglighet, rekreativa intressen, skyddsnivåer och anpassning till strandskydd och miljöbalkens regelverk.	För specifika hänsynstaganden kopplat till området, se tematiskt tillägg samt se hänsynskapitlet för mer information.
Vindkraft tillståndsgivna	Energiförsörjning	Befintliga eller tillståndsgivna vindkraftsparker	**Ställningstagande:** Området ska användas för vindkraft enligt gällande tillstånd, och fortsatt markanvändning inom området ska utformas så att drift, säkerhet och funktion för vindkraftsanläggningarna säkerställs.	För hänsyn se hänsynskapitlet för mer information.
Landsbygder (alla övriga områden)	Landsbygder	Kommunens landsbygder består av områden med olika karaktärer. Huvudsaklig markanvändning innefattar jordbruksområden och skogsområden. Här finns samhällen och byar med sammanhängande bostadsbebyggelse och fritidshusbebyggelse. Större verksamheter så som gruvområden ingår också i landsbygdsområdet.	**Status:** Fördjupad översiktsplan för landsbygderna är fortsatt gällande. För mer infromation om mark- och vattenanvändning läs FÖP Landsbygderna. **Ställningstagande:** Inom landsbygdsområdet är både pågående, utvecklad och ändrad markanvändning aktuell. Landsbygdernas karaktärer ska vara vägledande i fortsatt profilering och utveckling av platser. Möjligheterna för bostadsutveckling ska tas till vara där efterfrågan finns och förutsättningarna är lämpliga, både genom enstaka bebyggelse och bostäder i grupp. Markanvändningskartan redovisar en övergripande inriktning för landsbygdsområdena. Fördjupade ställningstaganden, avvägningar och konsekvensbedömningar är gjorda i den fördjupade översiktsplanen för landsbygder. Dessa omfattar bland annat bebyggelsestruktur, samspel med jord- och skogsbruk, tillgänglighet, rekreativa intressen samt hänsyn till natur-, landskaps- och tekniska förutsättningar.	Läs FÖP landsbygder för hänsyn i landsbygderna. Övergripande ska ändrad markanvändning ta hänsyn till: Naturvärden och dess funktionella samband. Kulturmiljöer och dess specifika värden. Risker för hälsa och säkerhet. Riksintresse rennäring och dess funktionella samband. Klimatrisker Övriga riksintresseområden Se hänsynskapitlet för mer information.
Byskeälven	Friluftsliv och rekreation	Byskeälven är en oreglerad skogsälv rik på forsar, vattenfall, inlandsdelta, meanderlopp, myrar och raviner.	**Ställningstagande:** Landsbygd är den huvudsakliga markanvändningen, men mark- och vattenområdet kring Byskeälven har höga rekreations- och friluftsvärden som ska vägas tungt vid ändrad markanvändning. Ändrad markanvändning får inte påtagligt försvåra friluftslivets intressen. Större förändringar i landskapet ska föregås av en samlad avvägning, där landskapets karaktär, identitet och visuella kvaliteter beaktas. Avvägningen ska omfatta en helhetsbedömning av påverkan, anpassningsmöjligheter och samhällsnytta. Större förändringar i landskapet ska föregås av en samlad avvägning, där landskapets karaktär, identitet och visuella kvaliteter beaktas. Avvägningen ska omfatta en helhetsbedömning av påverkan, anpassningsmöjligheter och samhällsnytta. Att området prioriteras för rekreation och friluftsliv innebär att exploatering behöver anpassas för att bevara natur- och upplevelsevärden, men fortsatt utveckling kan möjliggöras om den sker varsamt.	Hänsyn ska tas till den oreglerade skogsälven rik på forsar, vattenfall, inlandsdelta, meanderlopp, myrar och raviner som ger grund för ett rikt friluftsliv inom fiske och naturupplevelser. Se hänsynskapitlet för mer information.
Lövångerskusten	Friluftsliv och rekreation	Ett stort sammanhängande område längs med kusten som innefattar besöksmålet Bjuröklubb, vidsträckta hällmarker, sandstränder och stora klapperfält.	**Ställningstagande:** Landsbygd är den huvudsakliga markanvändningen, men mark- och vattenområdet längs Lövångerskusten har höga rekreations- och friluftsvärden som ska vägas tungt vid ändrad markanvändning. Ändrad markanvändning får inte påtagligt försvåra friluftslivets intressen. Större förändringar i landskapet ska föregås av en samlad avvägning, där landskapets karaktär, identitet och visuella kvaliteter beaktas. Avvägningen ska omfatta en helhetsbedömning av påverkan, anpassningsmöjligheter och samhällsnytta. Att området prioriteras för rekreation och friluftsliv innebär att exploatering behöver anpassas för att bevara natur- och upplevelsevärden, men fortsatt utveckling kan möjliggöras om den sker varsamt.	Hänsyn ska tas till kustområdet och besöksmålet Bjuröklubb med vidsträckta hällmarker, sandstränder och stora klapperfält. Se hänsynskapitlet för mer information.

Kalvträskområdet (naturreservat Vitbergen)	Friluftsliv och rekreation	Ett sammanhängande urskogsartat område i kuperad terräng.	**Ställningstagande:** Landsbygd är den huvudsakliga markanvändningen men mark- och vattenområdet kring Vitberget i Kalvträsk är av värde för rekreation och friluftsliv, vilket innebär att dess värden väger tungt vid förfrågningar om ändrad markanvändning. Ändrad markanvändning får inte påtagligt försvåra friluftslivets intressen. Större förändringar i landskapet ska föregås av en samlad avvägning, där landskapets karaktär, identitet och visuella kvaliteter beaktas. Avvägningen ska omfatta en helhetsbedömning av påverkan, anpassningsmöjligheter och samhällsnytta. Att området prioriteras för rekreation och friluftsliv innebär att exploatering behöver anpassas för att bevara natur- och upplevelsevärden, men fortsatt utveckling kan möjliggöras om den sker varsamt.	Hänsyn ska tas till det sammanhängande urskogsartade området i kuperad terräng som skapar värden för vandring, naturturism och stillhet. Se hänsynskapitlet för mer information.
Tåme skjutfält markanspråk	Riksintresse för totalförsvarets militära del - Tåme skjutfält	Tåme skjutfält är ett militärt övnings- och skjutfältsområde som används för försvarsverksamhet. Området består av skogs- och naturmiljöer med begränsad allmän tillgång och styrd markanvändning kopplad till totalförsvarets verksamhet.	**Ställningstagande:** Åtgärder och markanvändning som kan påverka försvarsmaktens verksamhet ska inte tillåtas.	Risker för hälsa och säkerhet ska beaktas. Tåme skjutfält innebär begränsningar för ny bebyggelse och markanvändning på grund av buller, säkerhetszoner och krav på hinderfrihet. Se hänsynskapitlet för mer information.
Skellefteå airport markanspråk	Transportinfrastruktur: Flygplats	Skellefteå Airport är kommunens flygplats och utgör en etablerad infrastruktur för passagerartrafik och flygrelaterade verksamheter. Området omfattar start- och landningsbanor, terminalbyggnader och markytor anpassade för drift, säkerhet och logistik.	**Ställningstagande:** Åtgärder och markanvändning som kan påverka flygplatsens verksamhet ska inte tillåtas. Flygplatsen ska kunna växa i och med att det är en viktig strategisk infrastruktur.	Risker för hälsa och säkerhet ska beaktas. Flygplatsen innebär begränsningar för ny bebyggelse och markanvändning på grund av buller, säkerhetszoner och krav på hinderfrihet. Samtidigt är flygplatsen en strategiskt viktig infrastruktur som påverkar kommunens tillgänglighet. Se hänsynskapitlet för mer information.
Sjöar större än 1 km	Vatten	I kartan visas sjöar som är större än 1 km.	**Ställningstagande:** Sjöar och älvar ska vara allmänt tillgängliga. LIS kan vara aktuellt enligt LIS-planen. Värna och vidareutveckla möjligheter för rekreation och aktivitet kopplat till vatten, året runt. Värna och stärka de biologiska och ekologiska värdena samt förmågan att leverera ekosystemtjänster. Exploatering får inte försämra sjöarnas och vattendragens ekologiska och kemiska status enligt MKN.	Hänsyn ska tas till MKN vatten. Se hänsynskapitlet för mer information.
Älvar (Åby, Byske, Kåge, Skellefte, Bure)	Vatten	I kartan visas Åbyälven, Byskeälven, Kågeälven, Skellefteälven och Bureälven.	**Ställningstagande:** Sjöar och älvar ska vara allmänt tillgängliga. LIS kan vara aktuellt enligt LIS-planen. Värna och vidareutveckla möjligheter för rekreation och aktivitet kopplat till vatten, året runt. Värna och stärka de biologiska och ekologiska värdena samt förmågan att leverera ekosystemtjänster. Exploatering får inte försämra sjöarnas och vattendragens ekologiska och kemiska status enligt MKN.	Hänsyn ska tas till MKN vatten. Se hänsynskapitlet för mer information.
Jordbruksmark	Areella näringar	Jordbruksmark innefattar jordbruksblock från Jordbruksverkets ansökningar 2025.	**Ställningstagande:** Jordbruksmarksområden ska i första hand bevaras för långsiktig livsmedelsproduktion och brukande. Ändrad markanvändning ska prövas restriktivt och endast ske om samhällsintressen bedöms väga tyngre och om påverkan på brukningsvärd jordbruksmark kan begränsas. Hänsyn ska tas till jordbrukets funktionella samband och förutsättningar för fortsatt drift.	Vid ändrad markanvändning inom jordbruksmark ska hänsyn tas till markens brukningsvärde, jordbrukets funktionella samband och förutsättningar för långsiktig livsmedelsproduktion. Eventuella åtgärder ska prövas restriktivt och utformas så att påverkan på jordbruksmark kan begränsas.
Hamnen	Mångfunktionell bebyggelse/Fördjupad översiktsplan	Port of Skellefteå utgör en av de mest betydelsefulla transportnoderna i Skellefteå kommun och är den enda hamnen för kommersiell sjöfart.	**Status:** Fördjupning av översiktsplan gäller för Hamnen. För mer information om områdets mark- och vattenanvändning läs FÖP Hamnen. FÖP Hamnen kommer upphöra när FÖP för Skellefteådalen antas. **Ställningstagande:** Hamnens funktion som logistiskt nod ska säkerställas. I fortsatt planering ska markanvändning och infrastruktur i hamnens närhet utformas så att godstransporter med väg och järnväg kan fungera effektivt, med god framkomlighet, säkra anslutningar och möjlighet till framtida kapacitetsökning.	För hänsynstaganden kopplat till området, se Fördjupning av översiktsplan samt se hänsynskapitlet för mer information.
Norrbotniabanan	Transportinfrastruktur: Järnväg (framtida)	Den planerade Norrbotniabanan utgör ett nytt kustnära järnvägsstråk mellan Umeå och Luleå och blir en nyckellänk i det nationella järnvägsnätet.	**Ställningstagande:** Norrbotniabanan kommer att ha avgörande betydelse för både Skellefteå och norra Sveriges långsiktiga utveckling genom att stärka konkurrenskraft, tillgänglighet och hållbara transportlösningar. Åtgärder inom korridoren hanteras restriktivt. Efter fastställande av järnvägsplaner kan åtgärder prövas utifrån hänsynstaganden enligt hänsynskapitlet.	För hänsynstaganden kopplat till området, se hänsynskapitlet för mer information.
Väg E4	Transportinfrastruktur: Väg	Europaväg 4 (E4) är en del av det nationella stamvägnätet och utgör den viktigaste transportleden genom Skellefteå kommun. Vägen har en avgörande betydelse för såväl det lokala resandet som för näringslivets transporter i hela norra Sverige.	**Ställningstagande:** För Skellefteåregionen, länet och landet är en funktionell och trafiksäker E4 av central betydelse för näringslivets möjligheter att utvecklas. Planeringen av en ny E4 förbifart pågår i nära sam-verkan mellan Skellefteå kommun och Trafikverket. Förbifarten ska minska genomfartstrafiken genom staden, förbättra framkomlighet och luftkvalitet samt bidra till en mer robust, trafiksäker och hållbar struktur för framtidens transporter.	För hänsynstaganden kopplat till området, se hänsynskapitlet för mer information.
Väg 95/372	Transportinfrastruktur: Väg	Det öst–västliga stråket genom Skellefteå kommun . Tillsammans bildar de en sammanhängande huvudled mellan kust, stad och inland, som har stor betydelse för såväl persontrafik som godstransporter och utgör en viktig länk i det nationella och internationella transportnätet. Har stor betydelse för gruv- och mineralnäring, skogsbruk och turism.	**Ställningstagande:** På längre sikt är kommunens inriktning att väg 95 bör klassas som en framtida europaväg då vägen bedöms ha en sådan standard. Vägen har en stra-tegisk betydelse som gränsöverskridande trans-portkorridor till Norge samt en viktig roll för nä-ringslivets och turismens utveckling vilket motiverar en högre vägstatus.	För hänsynstaganden kopplat till området, se hänsynskapitlet för mer information.
Skellefteåbanan	Transportinfrastruktur: Järnväg (befintlig)	Den enkelspåriga Skellefteåbanan sträcker sig från Skellefteåhamn via Skellefteådalen till Bastuträsk i Norsjö kommun, där den ansluter till stambanan genom övre Norrland. Skellefteåbanan är av riksintresse för kommunikationer och används idag enbart för godstrafik.	**Ställningstagande:** Skellefteåbanan är av stor betydelse för industrins transporter, särskilt till och från Port of Skellefteå. I takt med kommunens expansion och ökade transportbehov ska kommunen verka för att banans funktion, kapacitet och tillförlitlighet stärks. Kommunen ska även verka för att Skellefteåbanan kopplas samman med den kommande Norrbotniabanan för att stärka järnvägssystemets effektivitet och tillgänglighet för både gods- och persontransporter.	För hänsynstaganden kopplat till området, se hänsynskapitlet för mer information.
Stambanan genom övre Norrland	Transportinfrastruktur: Järnväg (befintlig)	Stambanan genom övre Norrland passerar kommunens västra del och angör Jörn, där det finns en järnvägsstation. Järnvägen är en del av det nationella järnvägsnätet, är av riksintresse för kommunikationer och används för både person- och godstrafik.	**Ställningstagande:** Stambanan genom övre Norrland är en strategiskt viktig del av det regionala och nationella järnvägsnätet. I takt med kommunens expansion och ökade transportbehov ska kommunen verka för åtgärder som stärker kapacitet, robusthet och tillgänglighet på stambanan, särskilt under perioden innan Norrbotniabanan står färdig.	För hänsynstaganden kopplat till området, se hänsynskapitlet för mer information.
Norra vägreservatet	Transportinfrastruktur: Väg	Ett reservat för ny ringled norr om Skellefteådalen ska bevaras för framtida behov.	**Ställningstagande:** Syftet är att minska miljöpåverkan i stadens mer centrala delar och att säkerställa en god framkomlighet och funktionell godstrafik. Behovet beräknas inte vara nödvändigt inom planperioden. Reservatet innebär att platsen inte får exploateras på ett sätt som förhindrar möjligheten att anlägga en gata i framtiden.	Se hänsynskapitlet för mer information om områdets förutsättningar. Inom området finns risk för sulfidjord och radon som behöver beaktas vid exploatering. Hänsyn ska tas till rennäringens intressen. Eventuell påverkan på ekologiska värden ska kompenseras. Klimatanpassningsåtgärder ska säkerställas med avseende på extrema regn och dagvattenhantering. Trafikbuller ska utredas vid vidare planering.
Södra vägreservatet	Transportinfrastruktur: Väg	Ett reservat för ny ringled söder om Skellefteådalen ska bevaras för framtida behov.	**Ställningstagande:** Syftet är att minska miljöpåverkan i stadens mer centrala delar och att säkerställa en god framkomlighet och funktionell godstrafik. Behovet beräknas inte vara nödvändigt inom planperioden. Reservatet innebär att platsen inte får exploateras på ett sätt som förhindrar möjligheten att anlägga en gata i framtiden.	Se hänsynskapitlet för mer information om områdets förutsättningar. Inom området finns risk för sulfidjord och radon som behöver beaktas vid exploatering. Hänsyn ska tas till rennäringens intressen. Eventuell påverkan på ekologiska värden ska kompenseras. Klimatanpassningsåtgärder ska säkerställas med avseende på extrema regn och dagvattenhantering. Trafikbuller ska utredas vid vidare planering.
Hamnen (vattenområde)	Transportinfrastruktur: Hamn vattenområde	Port of Skellefteå utgör en av de mest betydelsefulla transportnoderna i Skellefteå kommun och är den enda hamnen för kommersiell sjöfart.	**Ställningstagande:** Åtgärder inom området får inte påverka hamnens funktion.	För hänsynstaganden kopplat till området, se hänsynskapitlet för mer information.
Transmissionnät för el	Riksintresse för totalförsvarets civila del - transmissionsnät för el	Befintliga ledningar inom transmissionsnätet för el utgör en del av Sveriges nationella stamnät och är av riksintresse för totalförsvarets civila del. Ledningarna är strategiskt viktiga för nationell och regional elförsörjning samt för industrins och samhällets elektrifiering och robusthet.	**Ställningstagande:** Transmissionsnätets funktion, driftsäkerhet och utvecklingsmöjligheter ska säkerställas. Ny mark- och vattenanvändning ska lokaliseras och utformas så att befintliga ledningar inte försvåras eller påverkas negativt.	För hänsyn se hänsynskapitlet för mer information.
Transmissionnät för el - befintlig station	Riksintresse för totalförsvarets civila del - transmissionsnät för el, befintlig station	Befintliga stationer inom transmissionsnätet utgör centrala knutpunkter i elförsörjningssystemet och möjliggör överföring och distribution av el på nationell och regional nivå. Stationerna är viktiga för elsystemets stabilitet, redundans och kapacitet.	**Ställningstagande:** Befintliga stationers funktion och utvecklingsmöjligheter ska värnas. Markanvändning i anslutning till stationerna ska inte försvåra drift, underhåll, säkerhet eller framtida utbyggnad	För hänsyn se hänsynskapitlet för mer information.
Transmissionnät för el - station alternativ placering	Riksintresse för totalförsvarets civila del - transmissionsnät för el, station alternativ placering	Områdena visar alternativa eller framtida lokaliseringsmöjligheter för stationer kopplade till transmissionsnätets utveckling och kapacitetsförstärkning. Lägena är strategiskt viktiga för att möjliggöra framtida utbyggnad av elsystemet.	**Ställningstagande:** Möjligheten att etablera framtida stationer ska beaktas i den långsiktiga markanvändningen. Åtgärder som kan omöjliggöra eller väsentligt försvåra framtida etablering bör undvikas inom utpekade områden.	För hänsyn se hänsynskapitlet för mer information.
Transmissionnät för el - påverkansområde	Riksintresse för totalförsvarets civila del - transmissionsnät för el, påverkansområde	Påverkansområden visar geografiska områden där transmissionsnätets anläggningar kan medföra påverkan eller där omgivande markanvändning kan påverka nätets funktion och utveckling.	**Ställningstagande:** Vid planering och prövning inom påverkansområden ska särskild hänsyn tas till transmissionsnätets funktion, säkerhet och framtida utvecklingsbehov.	För hänsyn se hänsynskapitlet för mer information.